

Σαλικοπούλου Ευαγγελία

***Η γερμανική γλώσσα
και οι διάλεκτοι της***

*Πτυχιακή εργασία που υποβλήθηκε στο Τ.Ε.Ι.
Ηπείρου,
Τμήμα Εφαρμογών Ξένων Γλωσσών στη Διοίκηση
και το Εμπόριο*

ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Περίληψη	3
2. Εισαγωγή: Η γερμανική γλώσσα (γερμανικά deutsch).....	4
3. Ιστορία της γερμανικής.....	6
4. Περιγραφή της σύγχρονης γερμανικής	13
4.1 Φωνητική	13
4.2 Γραφή	14
4.3 Μορφολογία	16
4.4 Σύνταξη.....	31
4.5 Το λεξιλόγιο	32
4.6 Η γερμανική αργκό.....	37
4.7 Ονοματολογικά.....	38
5. Τα γερμανικά της Αυστρίας.....	43
6. Τα γερμανικά της Ελβετίας.....	46
7. Η διάλεκτος του Βερολίνου	50
8. Η διάλεκτος του Λουξεμβούργου	52
9. Η διάλεκτος της Αλσατίας	58
9.1 Ονοματολογικά.....	62
10. Τα έβραιο-γερμανικά (γερμανικά Jiddisch, έβραιο-γερμανικά idisch)	63
11. Υποσημειώσεις	69
12. Βιβλιογραφικές αναφορές.....	72
13. Χάρτες.....	73

1. Περίληψη

Τη γερμανική γλώσσα στις μέρες μας την μιλούν πάνω από 90.000.000 άνθρωποι. Εκτός από το κράτος της Γερμανίας υπάρχουν και άλλες χώρες στην Ευρώπη που έχουν την γερμανική γλώσσα ως μητρική τους αλλά και σαν επίσημη γλώσσα. Συνεπώς υπάρχουν και διάφορες διάλεκτοι που χρησιμοποιούνται στην Γερμανία αλλά και όπου ομιλείται οι γερμανική γλώσσα. Στην εργασία αυτή λοιπόν θα εξετάσουμε τόσο ονοματολογικά όσο και μορφολογικά τις διάφορες διαλέκτους της γερμανικής γλώσσας όπως τα γερμανικά της Αυστρίας, της Ελβετίας, του Λουξεμβούργου, τα Εβραίο-γερμανικά, τη διάλεκτο του Βερολίνου και την διάλεκτο της Αλσατίας. Παράλληλα θα κάνουμε και μία σύντομη ανασκόπηση στην ιστορία της γερμανικής γλώσσας και πως αυτή έχει εξελιχθεί με το πέρασμα των αιώνων. Σημαντική είναι και η αναφορά στη γραφή και την προφορά της γλώσσας σε διάφορες περιοχές της Γερμανίας. Θα δούμε ακόμα και πολλά παραδείγματα γραφής αλλά και προφοράς της γερμανικής γλώσσας αλλά και των διαλέκτων αυτής.

2. Εισαγωγή: Η γερμανική γλώσσα (γερμανικά deutsch)

Η γερμανική είναι η γλώσσα των Γερμανών, των Αυστριακών, των κατοίκων του κρατιδίου του Λιχτενστάϊν και του 70% των Ελβετών. Είναι μία από τις τρεις επίσημες γλώσσες του Λουξεμβούργου και μητρική γλώσσα των κατοίκων της βορειοιταλικής επαρχίας του Άνω Αδίγη (Alto Adige) και μερικών παραμεθωρίων προς την Γερμανία χωριών του Βελγίου. Τη μιλούν και οι γερμανικές εθνικές μειονότητες της Ρουμανίας, της Ουγγαρίας, της Τσεχοσλοβακίας, της Ρωσίας και των Η.Π.Α. (πολιτεία της Πενσυλβανίας) καθώς και οι Γερμανοί μετανάστες του Καναδά, της Αργεντινής, της Χιλής και της Βραζιλίας.

Γερμανική διάλεκτο μιλούν, παράλληλα με τη γαλλική γλώσσα, και οι περισσότεροι από τους κατοίκους (κυρίως οι χωρικοί) των παραμεθωρίων προς την Γερμανία γαλλικών νομών Άνω Ρήνου (Haut-Rhin) και Κάτω Ρήνου (Bas-Rhin), που αποτελούν την επαρχία της Αλσατίας, και του ανατολικού τμήματος του νομού Μοζέλα (Moselle). Συνολικά ο αριθμός των γερμανόφωνων σ' όλο τον κόσμο υπερβαίνει τα 100 εκατομμύρια, από τα οποία τα 92 στην Ευρώπη (20% των κατοίκων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως). Έτσι, από άποψη αριθμού ομιλητών, η γερμανική είναι η σημαντικότερη από τις γλώσσες της Γερμανικής ομάδας μετά την αγγλική, η οποία όμως, στη σημερινή μορφή της έχει χάσει πολύ από τον Γερμανικό χαρακτήρα της.

Όπως το γεωγραφικό όνομα Γερμανία και το εθνικό Γερμανός, έτσι και το όνομα γερμανική γλώσσα έχει διαφορετική στην κάθε ξένη γλώσσα ονομασία, πράγμα που δεν συμβαίνει, τουλάχιστον σε τόσο μεγάλη έκταση, με άλλη γλώσσα και χώρα. Έτσι έχουμε :

<i>λατινο- γενείς ονομασίες</i>	<i>γάλλο- γενείς ονομασίες</i>	<i>σλάβο- γενείς ονομασίες</i>	<i>από την ονομασία Τεύτονες</i>	<i>από την ονομασία Σάξονες</i>	<i>από την γερμανική ονομασία</i>	<i>βαλτικές ονομασίες</i>
Ελληνικά γερμανική	Γαλλικά alle- mand	Ρωσικά nje- metskii	ιταλικά tedesco	εσθονικά saksa	γερμανικά deutsch	λεττονικά vācu
αγγλικά Ger- man	ισπανικά alemān	πολωνικά niemiecki	σουηδικά tyska	φιλλανδικά saksa	ολλανδικά duits	λιθουανικά vokiskai
Βουλγαρικά ger- manski	πορτογαλλικά alemão	τσέχικα nimecky	νορβηγικά tysk		ιαπωνικά doitsu	
αλβανικά	τουρκικά	σερβοκροατικά	δανέζικα			

germanisht	almanca	nemacki	tysk			
εβραϊκά	αραβικά	βουλγαρικά	ισλανδικά			
ghermanit	almäni	nemski	puska			
		ούγγρικά				
		nemetül				
		ρουμανικά				
		nemtascä				

Το όνομα deutsch δεν είναι πολύ παλιό. Φαίνεται ότι προέρχεται από επίθετο που επινόησαν Αγγλοσάξονες ιεραπόστολοι που ήρθαν στα γερμανικά εδάφη από τη Μ. Βρετανία για να εκχριστιανίσουν τους κατοίκους. Πράγματι οι ιερωμένοι χρησιμοποίησαν τη λέξη theodiscus (λατινικό παράγωγο αγγλοσαξονικής λέξεως) για να δηλώσουν τον ειδωλολάτρη.

Η έκφραση lingua theodisca μαρτυρείται γραπτώς για πρώτη φορά το έτος 788 στο «Χρονικό του Lorsch» και σήμαινε, κατά τον 9ο αιώνα, «λαϊκή, χυδαία γλώσσα» σε αντίθεση προς τη lingua latina (λατινική γλώσσα). Αυτή είναι και η πρώτη εμφάνιση της γερμανικής γλώσσας που έχουμε. Το theodiscus με το πέρασμα του χρόνου παραφθάρθηκε στη λαϊκή ομιλία και, με τη μορφή diutisc, κατά τον 9ο αιώνα, δήλωνε πια τη γλώσσα των γερμανικών φύλων σε αντίθεση προς τη γλώσσα των γαλλορωμαϊκών πληθυσμών. Λίγο αργότερα η λέξη πήρε τη μορφή diutisch, ύστερα τη μορφή diutsch (που από το 1080 είναι και πολιτικός όρος) και τελικά κατέληξε στο σημερινό deutsch (δόϊτς).

Η γερμανική είναι μία από τις σημαντικότερες γλώσσες πολιτισμού, πράγμα που οφείλεται κυρίως στη μεγάλη εισφορά του γερμανικού πνεύματος (ιδιαίτερα κατά τους τρεις τελευταίους αιώνες) στη φιλοσοφία, τη λογοτεχνία, τη μουσική και σε διάφορους επιστημονικούς κλάδους και όχι στην έκτος του γερμανόγλωσσου χώρου διάδοση της, αφού η ακτινοβολία της έξω από τα γεωγραφικά όρια της Γερμανίας και των εδαφών της παλιάς αυστρουγγρικής αυτοκρατορίας είναι σχεδόν μηδαμινή¹. Έξω από τον χώρο αυτό μία μικρή επίδραση της γερ-μανικής σημειώνεται στις σκανδιναβικές γλώσσες (που είναι άλλωστε συγγενείς της στην καταγωγή) και στη ρωσική, ιδιαίτερα στο λεξιλόγιο. Πρέπει να τονισθεί ότι η ιστορία της γερμανικής γλώσσας έχει μεγάλη σημασία όχι μόνο από καθαρά γλωσσική, ιδιαίτερα φθολογική άποψη: εξαιρετικό ενδιαφέρον από κοινωνιογλωσσική πλευρά παρουσιάζουν η διαδικασία του σχηματισμού της νεώτερης «κοινής» γερμανικής και τα αίτια της υποχωρήσεως των τοπικών διαλέκτων και ιδιωμάτων του γερμανόφωνου χώρου.

3. Ιστορία της γερμανικής

Η λαϊκή γλώσσα των γερμανόφωνων άρχισε να καταγράφεται από το έτος 750, όταν ακόμα οι Γερμανοί ήταν ειδωλολάτρες. Την έγραφαν με τα λατινικά γράμματα, γι' αυτό και το ρήμα γράφω λέγεται γερμανικά schreiben, προέρχεται δηλαδή από το αντίστοιχο λατινικό scribere.

Κατά τη μεσαιωνική (φεουδαλική) εποχή και μέχρι τον 19ο αιώνα ο γερμανόφωνος κόσμος ήταν διαιρεμένος σε πλήθος κρατιδίων χωρίς ένα κοινό κρατικό και πολιτιστικό κέντρο. Γι αυτό η πάγια μορφή της γερμανικής γλώσσας διαμορφώθηκε πολύ αργότερα από την πάγια αγγλική ή την πάγια γαλλική και μέχρι σήμερα υπάρχει μεγάλος αριθμός τοπικών γερμανικών γλωσσικών ιδιωμάτων². Τουλάχιστον μέχρι τον 16^ο αιώνα κάθε περιοχή χρησιμοποιούσε τη δική της μορφή της γερμανικής. Για να συνεννοούνται μεταξύ τους οι διαφορετικής γεωγραφικής προελεύσεως γερμανόφωνοι καταφεύγουν στη λόγια κοινή (στη γερμανική «καθαρεύουσα» θα λέγαμε) που η χρήση της γενικεύθηκε ιδιαίτερα μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο³. Σήμερα ακόμη μπορεί να γίνεται λόγος για τρεις παραλλαγές της γλώσσας: την καθαυτό γερμανική, την αυστριακή και την ελβετική.

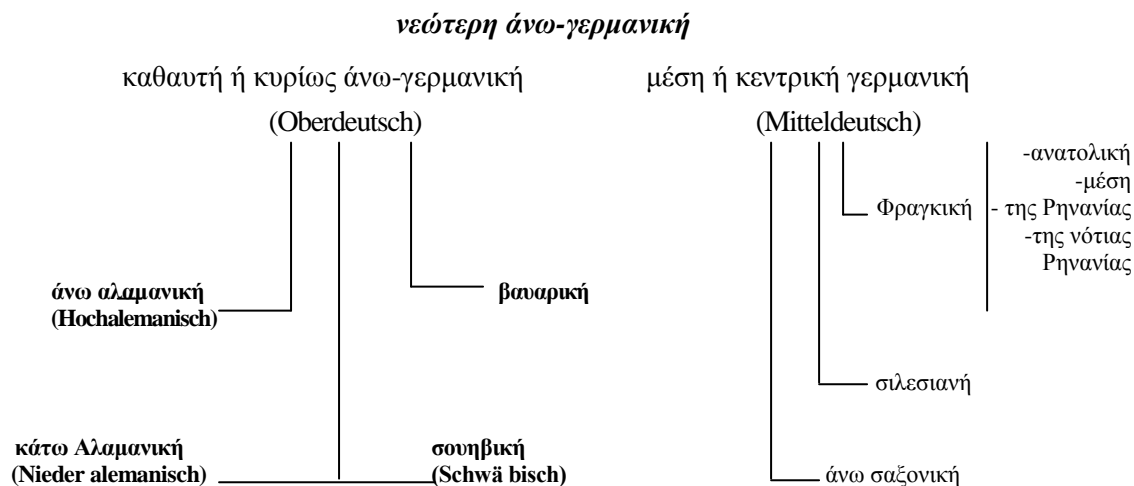
Ο γερμανόφωνος χώρος διαιρείται σε δύο κύριες γλωσσικές περιοχές: την άνω γερμανική (Hochdeutsch), που περιλαμβάνει τη νότια Γερμανία⁴, την Αυστρία και το γερμανόφωνο τμήμα της Ελβετίας, δηλ. εδάφη με μέτριο ή μεγάλο κατά το πλείστον υψόμετρο (από 400 μ. και πάνω), εξ' ου και ο όρος άνω γερμανική, και την κάτω γερμανική (Niederdeutsch), που καλύπτει τη βόρεια γερμανική πεδιάδα. Σύμφωνα με μερικούς συγγραφείς και γλωσσολόγους πρόκειται για δύο χωριστές γραπτές γερμανικές γλώσσες, στην πραγματικότητα όμως η άνω και η κάτω γερμανική είναι δύο ομάδες διαλέκτων. Η μία ομάδα ξεχωρίζει από την άλλη με βάση ορισμένους θεμελιώδεις χαρακτήρες. Σαν διαχωριστική γραμμή των δύο ομάδων οι γλωσσολόγοι του 19ου αιώνα όρισαν συμβατικά τη λεγόμενη «γραμμή του Μπένρατ» (Benrather Linie), η οποία διέρχεται νότια από την πόλη Άαχεν, διαγράφει εκτενές τόξο ΒΔ. και βόρεια από την Κολονία μέχρι ανάμεσα στις πόλεις Ντύσελντορφ και Μπένρατ, προχωρώντας ανατολικά περνά νότια από το Κάσελ και το Μαγδεμβούργο, βόρεια από τη Βιτεμβέργη και ΝΑ. από τη Φραγκφούρτη επί του Όντερ, για να καταλήξει στα πολωνικά σύνορα ΒΑ. από την πόλη αυτή. Η νοητή αυτή γραμμή ταυτίζεται σχεδόν με την ισόφωνο k/ch (κ/χ): βόρεια από τη γραμμή του Μπένρατ το ρήμα κάνω λέγεται maken και νότια από αυτή machen. Η διαίρεση όμως σε κάτω και άνω γερμανική στηρίζεται κυρίως στα αποτελέσματα της λεγόμενης «δεύτερης συμφωνικής μετατροπής» (γερμανικά zweite Lautverschiebung, γαλλικά deuxième mutation consonantique), και σε μερικές

άλλες φωνητικές διαφορές. Η κάτω γερμανική δεν γνώρισε τη «δεύτερη συμφωνική μετατροπή» και γι' αυτό ήταν και παραμένει φωνητικά πλησιέστερη προς την αγγλική και την ολλανδική γλώσσα.

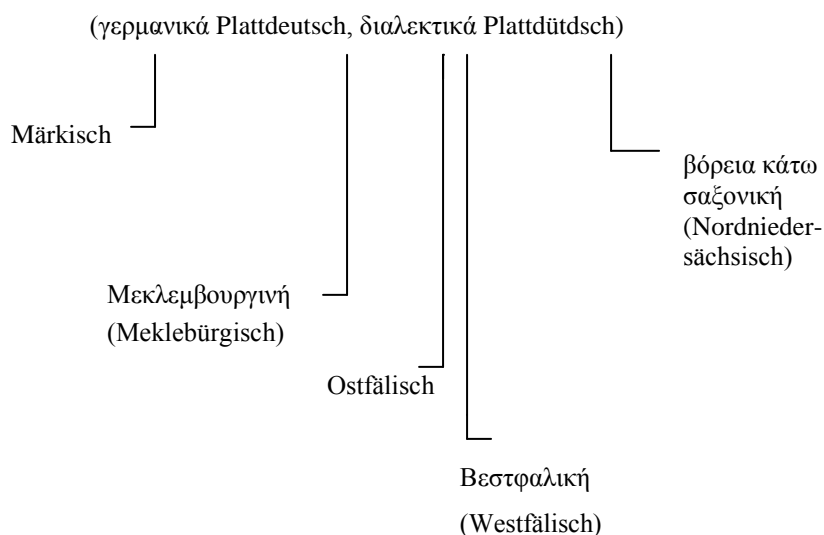
Πολλές διάλεκτοι της άνω και της κάτω γερμανικής έδωσαν γραπτές γλωσσικές μορφές, ενώ σχηματίστηκαν και μερικοί γραφόμενοι τύποι υπερδιαλεκτικής γερμανικής κατά τη μέση περίοδο της ιστορίας της γλώσσας: στον Νότο η λεγόμενη *gemeyne deutsch* και στο Βορρά (κατά τον 14ο και τον 15ο αιώνα και με βάση το ιδίωμα της πόλεως Λυβέκης - Lübeck) η κάτω γερμανική, η οποία είχε επιβληθεί σαν γλώσσα επικοινωνίας των χανσεατικών πόλεων⁵ και διατήρησε προνομιακό καθεστώς μέχρι τον 17ο αιώνα. Η κάτω - γερμανική περιείχε πολλά δανικά και σουηδικά δάνεια.

Η σημερινή κοινή γερμανική, που χρησιμεύει σαν πάγια γραφόμενη εθνική γλωσσική μορφή, η μόνη που χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση, στις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές και στο θέατρο και σχεδόν η μόνη που χρησιμοποιείται από τους συγγραφείς και τις εφημερίδες (ακόμα και εκείνες που εκδίδονται σε περιοχές όπου ομιλούμενη γλώσσα είναι κάτω γερμανικό ιδίωμα) είναι ένα γλωσσικό ιδίωμα άνω γερμανικού τύπου, που έχει σαν βάση τη γλώσσα όπως τη μιλούν στο ανατολικό τμήμα της μέσης Γερμανίας (περιοχές Θουριγγίας και Άνω Σαξονίας), αλλά δέχτηκε βαυαρικές επιδράσεις και περιλαμβάνει λεξιλογικά στοιχεία και από τα βόρειογερμανικά ιδιώματα (κάτω γερμανική). Η χρήση της γερμανικής σαν φιλολογική γλώσσα άρχισε να γενικεύεται και να καλύπτει τον χώρο της κάτω γερμανικής χάρις στη διάδοση της τυπογραφίας (που εφευρεθεί το 1450) και την επέκταση της διοικητικής γλώσσας. Κυρίως όμως υπήρξε το αποτέλεσμα της επίδρασης της γλώσσας της μετάφρασης της Βίβλου από τον Λούθηρο.

Το διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει τη βασική διαλεκτική υποδιαίρεση της γερμανικής .

νεώτερη κάτω γερμανική

Μεσο-γερμανικού τύπου είναι και τα ιδιώματα των γερμανόφωνων γλωσσικών νησίδων της Μοραβίας και της Σλοβακίας, της νοτίως του Πόζναν περιοχής της Δυτικής Πολωνίας και του ΝΔ. τμήματος της προπολεμικής Ανατολικής Πρωσίας. Οι περισσότερες από τις νησίδες αυτές δεν υπάρχουν πια σήμερα.

Στην ιστορία της γερμανικής διακρίνουμε τις φάσεις που παρουσιάζει το επόμενο διάγραμμα.

Επειδή, όπως ήδη είπαμε, η σημερινή πάγια γερμανική είναι εξέλιξη της άνω γερμανικής, θα εξετάσουμε με λίγα λόγια την ιστορία αυτής της διαλεκτικής ομάδας.

Σημαντικό γεγονός στην ιστορία της γερμανικής γλώσσας είναι η λεγόμενη «δεύτερη συμφωνική μετατροπή», που συντελέστηκε πιθανώς κατά τον 6ο με 8ο αι. και, όπως είπαμε και παραπάνω, έθιξε μόνο την άνω γερμανική. Το φαινόμενο αυτό συνίσταται στην τροπή των κλειστών άηχων συμφώνων ρ, t, k στα αντίστοιχα προστριβή [pf, ts, kx]⁷ σε αρκτική θέση, όταν είναι διπλά στη γραφή και όταν βρίσκονται κοντά σε σύμφωνο. Τα [pf, ts, kx] που προέκυψαν από αυτή την αλλαγή ετράπησαν κατόπιν, μέσα σε λέξη η σε ληκτική θέση μετά από φωνήεν, σε [f, s, χ ή ζ] αντίστοιχα. Εξ' άλλου τα ηχηρά b, d, g ετράπησαν σε ρ, t, k και το [ð] ετράπη σε d. Μερικά παραδείγματα:

<i>Άνω γερμανικά</i>	<i>κάτω γερμανικά</i>	<i>αγγλικά</i>	<i>ολλανδικά</i>	<i>ελληνικά</i>
Pfund	pund	pound	pond	λίβρα (μέτρο βάρους)
Apfel	appel	apple	appel	μήλο
zehn	ten	ten	tien	δέκα
Dorf	dorp	village	dorp	χωριό
essen	eten	to eat	eten	τρώω
Tag	dag	day	dag[dax]	ήμερα
Tür	dar	door	deur	πόρτα
Buch	bök	book	boek [buk]	βιβλίο
machen	maken	to make	maken	κάνω
ich	ik	I [ai]	ik	εγώ
das	dat	that[dat]	dat	εκείνο

Από την περίοδο της παλαιάς άνω γερμανικής έχουμε θρησκευτικά κυρίως κείμενα στις τοπικές διαλέκτους του άνω-γερμανικού χώρου. Έχουμε επίσης και δικαιοπρακτικά έγγραφα σχετικά με τον καθορισμό εδαφικών χώρων καθώς και τα πρώτα γερμανικά ποιητικά δοκίμια. Όλα αυτά τα έργα είναι γραμμένα σε μία γλώσσα γεμάτη από κάθε είδους λατινισμούς. Βέβαια η γερμανική μιλιόταν από πολύ πριν και εξελισσόταν στο στόμα των φορέων της⁸, όπως μας δείχνουν οι καταγραφές που έκαναν γύρω στο 750 διάφοροι γραφείς των περιοχών της Αλαμανίας, της Βαυαρίας και της Φρανκονίας. Οι καταγραφές αυτές φανερώνουν ότι ήδη από τα χρόνια εκείνα υπήρχαν τοπικές διάλεκτοι της γερμανικής. Οι διάλεκτοι αυτές άρχισαν να σχηματίζονται (και συνεπώς να διαφοροποιούν τοπικά τη γλώσσα) ήδη από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες.

Τα κείμενα αυτά είναι κυρίως συλλογές λέξεων, όπου σε λατινικές εκφράσεις δίδεται παράλληλα γερμανικό αντίστοιχο. Το παλαιότερο κείμενο του είδους αυτού είναι το

λατινο-γερμανικό λεξιλόγιο που ονομάζεται Abrogans και συνετάγει το 760-770 στο Freising. Τα γερμανικά του είναι βαυαρικής αποχρώσεως. Ακολουθεί (γύρω στο 800) το άσμα Hildebrandslied. Στον 8ο αιώνα τοποθετούνται και οι «Γλώσσες του Reichenau».

Η μέση άνω γερμανική είναι η περίοδος που εξαλείφονται τα έντονα διαλεκτικά στοιχεία. Στην πραγματικότητα, κατά την περίοδο αυτή παρατηρούνται δύο τάσεις: η αυθόρμητη διατήρηση των διαλεκτικών διαφορών και η ενσυνείδητη. Η δεύτερη, συγκεκριμένη ακόμα και με αναποφάσιστο χαρακτήρα, ήταν έκφραση μιας ενοποιητικής τάσεως που αποσκοπούσε στο σχηματισμό ενιαίου γερμανικού γλωσσικού οργάνου και στην πανγερμανική διάδοση του. Από τον 15ο αιώνα και εδώ, η τάση αυτή αρχίζει να κερδίζει έδαφος, γιατί από τότε οι μορφωμένοι Γερμανοί εργάζονται συστηματικά για να δώσουν στο γερμανικό λαό μία κοινή γλώσσα. Το έργο τους αυτό τελείωσε μόλις τον 18ο αιώνα. Την αρχή της νέας άνω-γερμανικής ή απλώς νέας γερμανικής σημειώνει η μετάφραση της Αγίας Γραφής από τον Μαρτίνο Λούθηρο το 1522-1532. Τα γερμανικά του έργου αυτού είχαν σαν βάση τις τοπικές διαλέκτους της άνω Σαξονίας, πατρίδας του Λούθηρου, και της Θουριγγίας (διάλεκτος Thüringisch-Obersächsisch).

Ο Λούθηρος υπήρξε ένας από τους νομοθέτες της γραπτής γερμανικής της εποχής του. Πρώτα-πρώτα απέδειξε πως η γλώσσα αυτή ήταν ισάξια της λατινικής στον θρησκευτικό τομέα και αυτό ήταν μία αληθινή επανάσταση για την εποχή. Ενοποίησε την ορθογραφία, προσπάθησε να ενοποιήσει τη μορφολογία, αλλά εκεί που έδρασε πιο αποτελεσματικά είναι το λεξιλόγιο. Πολλές λέξεις τού ιδιώματος της περιοχής του έγιναν πανγερμανικές, ήδη από τον 16ο αιώνα, χάρις στη μετάφραση της Αγίας Γραφής που δημιούργησε ο ίδιος. Πολλές άλλες λέξεις προσάρμοσαν το γραμματικό τους γένος στο γένος που είχαν στη μετάφραση αυτή. Η αυθεντία του Λουθήρου επέβαλε, σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα, την «κοινή» γλώσσα στους περισσότερους Γερμανούς. Οι τυπογράφοι των διαφόρων πόλεων, σύμφωνα με τη συνήθεια της εποχής, προσαρμόζανε συχνά τους γραμματικούς τύπους του Λουθήρου στη χρήση των κατοίκων της περιοχής όπου τύπωναν το έργο και τροποποιούσαν πλήρως την ορθογραφία του, αλλά σεβάστηκαν τις λέξεις που, τουλάχιστον για τους προτεστάντες, απέκτησαν ιερή σημασία και αξία. Στις περιοχές όπου πολλές λέξεις του κειμένου ήταν άγνωστες, οι εκδότες δεν τις αντικαθιστούσαν με τοπικά συνώνυμα τους, αλλά προσέθεταν ένα ερμηνευτικό γλωσσάριο. Αυτό γινόταν κυρίως στις ορεινές περιοχές του Νότου, όπου οι μεσο-γερμανικοί όροι ήταν άγνωστοι. Οι Διαμαρτυρόμενοι (προτεστάντες) της βόρειας Γερμανίας κατανοούσαν με αρκετή ευκολία το λεξιλόγιο της μεσο-γερμανικής και διάβαζαν απ' ευθείας το κείμενο του Λουθήρου. Με τον τρόπο αυτό καθιερώθηκε η ανωτερότητα της άνω γερμανικής έναντι των διαλέκτων

της βορειογερμανικής πεδιάδας. Αν σκεφθούμε ότι ήδη από το πρώτο μισό του 16ου αιώνα εκατομμύρια Γερμανών είχαν σαν καθημερινό ανάγνωσμα τη Βίβλο του Λουθήρου και είχαν μάθει απ' έξω ολόκληρα αποσπάσματα της, ότι συνήθισαν να έχουν σαν υπόδειγμα τους τύπους, τις λέξεις και τη σύνταξη της και ότι το φαινόμενο αυτό συνεχίστηκε από γενιά σε γενιά μέχρι στις μέρες μας, καταλαβαίνουμε γιατί πρέπει να θεωρούμε το βιβλίο αυτό σαν ένα από εκείνα που συνέβαλαν περισσότερο στο να επισπευσθεί ο σχηματισμός μιας κοινής γραμματειακής γλώσσας στη Γερμανία. Λίγα βιβλία είχαν παρόμοια διάδοση, διαβάστηκαν και μελετήθηκαν με μεγαλύτερη προσοχή και έγιναν περισσότερο σεβαστά όχι μόνο ως προς το περιεχόμενό τους, αλλά και ως προς τον γλωσσικό τους τύπο. Ο Λούθηρος δεν είναι βέβαια ο δημιουργός της νέας άνω γερμανικής, αλλά ο πιο αποτελεσματικός προπαγανδιστής της. Φυσικά, οι Διαμαρτυρόμενοι είναι εκείνοι που έσπευσαν να μάθουν τους κανόνες της κοινής αυτής γλώσσας, την οποία μερικές φορές οι Γερμανοί την ονομάζουν Lutherdeutsch (= τα γερμανικά του Λουθήρου). Το παράδειγμα τους ακολούθησαν οι ρωμαιοκαθολικοί. Με βάση τα «γερμανικά του Λουθήρου» γράφτηκαν οι πρώτες γραμματικές της γερμανικής, με κυριότερη τη γραμματική του Johannes Clajus που τυπώθηκε στη Λειψία, το 1578.

Το θείο κήρυγμα στους ναούς βοήθησε πολύ τη διάδοση της Lutherdeutsch. Μεγαλύτερη αντίσταση στην κοινή αυτή γερμανική αντέταξαν τα γερμανόφωνα ελβετικά καντόνια⁹, αλλά τελικά, στις αρχές του 17ου αιώνα η γραφόμενη γερμανική των Ελβετών είχε πολύ πλησιάσει τη λουθηρανική γερμανική και τον 18ο αιώνα είχε πια πλήρως συγχωνευθεί με την κοινή γερμανική. Είχε πλέον εμπεδωθεί η Lutherdeutsch σε βάρος των τοπικών γερμανικών διαλέκτων, όταν άρχισε ο Τριακονταετής πόλεμος (1618-1648), του οποίου ένα από τα αποτελέσματα ήταν να πλημμυρίσει η γερμανική από γαλλικές λέξεις και άλλα γαλλικά γλωσσικά στοιχεία. Οι τομείς του λεξιλογίου που γέμισαν με γαλλισμούς είναι πάραπολλοί, κυρίως όμως, κατά τον 30ετή πόλεμο, εξεγαλλίστηκε σχεδόν πλήρως το στρατιωτικό λεξιλόγιο. Γαλλικής προελεύσεως όροι, όπως General (στρατηγός), Offizier (αξιωματικός), Artillerie (πυροβολικό), Infanterie (πεζικό), Regiment (σύνταγμα), Kompanie (λόχος), Garnison (φρουρά), διατηρούνται μέχρι σήμερα.

Καθ' όλο το πρώτο μισό του 17ου αιώνα υπήρχε τρομερή γαλλομανία στη Γερμανία και η περίοδος αυτή ονομάζεται allamodische Zeit (= η εποχή 'a la mode de France, δηλαδή εποχή της μόδας της Γαλλίας). Η γαλλική επίδραση εξακολούθησε και τον 18ο αιώνα και μέχρι τις αρχές του 20ού, για τους ίδιους λόγους που επεβλήθη και σ' άλλες χώρες κατά την ίδια περίπου χρονική περίοδο και που μπορούμε να τους συνοψίσουμε στη φράση «το γαλλικό πολιτιστικό γόητρο». Είναι γνωστό ότι ο μεγάλος Γερμανός σοφός Λάϊμπνιτς

(Leibnitz) έγραφε τα έργα του γαλλικά ή λατινικά, και δικαιολογείται για τη μη χρήση εκ μέρους του της γερμανικής λέγοντας ότι αυτή δεν είχε λέξεις που να εκφράζουν αφηρημένες έννοιες, ενώ ο Φρειδερίκος ο Β' της Πρωσίας δεν έγραφε παρά μόνο γαλλικά. Ακόμα μεταξύ των ετών 1750 και 1780 το 10% των βιβλίων που τυπώνονταν στη Γερμανία ήταν γραμμένα στα γαλλικά.

Η αντίδραση δεν άργησε να έρθει. Εκδηλώθηκε για πρώτη φορά αμέσως μετά την κατίσχυση της λουθηρανικής γερμανικής και κορυφώθηκε με τους συγγραφείς του Διαφωτισμού του 18ου αιώνα, με την ίδρυση διαφόρων ακαδημιών κατά το πρότυπο της ιταλικής della Crusca και της Γαλλικής Ακαδημίας και την εμφάνιση πολλών γλωσσικών εταιρειών καθαρευουσιάνων σ' όλη τη Γερμανία. Είναι οι λεγόμενες Sprachgesellschaften. Κατά τον 18ο αιώνα σημειώθηκε η περίφημη «Θύελλα και ορμή» (Sturm und Drang) των γερμανικών γραμμάτων, που έδωσε στη γερμανική λογοτεχνία και τη γερμανική γλώσσα μία ισάξια θέση ανάμεσα στις άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες και λογοτεχνίες. Η γλώσσα των μεγάλων ποιητών Γκαίτε (Goethe) και Σίλερ (Schiller) πρόκειται να γίνει γρήγορα για ολόκληρη τη Γερμανία ότι έγινε δύο αιώνες πρωτότερα η γλώσσα του Λουθήρου, δηλ. ο τύπος της γραφόμενης γερμανικής. Αυτό το γλωσσικό πρότυπο διδάσκονταν οι μαθητές καθ' όλον τον 19ο αιώνα.

4. Περιγραφή της σύγχρονης γερμανικής

4.1 Φωνητική.- Το φωνητικό σύστημα της γερμανικής περιλαμβάνει οκτώ φωνήεντα ([a, ε, i, o, u, ɔ, y, e]), τρεις διφθόγγους ([au, ai, oi] που γράφονται αντίστοιχα au, ei, eu / äu) και 22 σύμφωνα (p, t, k, b, d, g, x, ç, f, v, h, m, n, tʃ, l, r, s, ʃ, z, ts, pf, j). Τα φωνήεντα ε, ο και 0 έχουν ανοιχτή και κλειστή πραγμάτωση, δηλ. [ε], και [e], [o] και [ɔ], [O] και [oe]. Όλα τα φωνήεντα έχουν άλλοτε μακρά και άλλοτε βραχεία διάρκεια. Εξαιρείται το [a] που είναι πάντοτε βραχύ. Το μακρό [a] έχει τη χροιά του [a], το μακρό [ε] τείνει προς το [i], ενώ το μακρό [o] προφέρεται πολύ κλειστό, ώστε να δίνει την ακουστική εντύπωση ενός ου. Το [s] είναι το άτονο e της τελικής συλλαβής -en που προφέρεται αδύνατα και πνιχτά. Μακρό προφέρεται το τονιζόμενο φωνήεν που ακολουθείται από σύμφωνο + φωνήεν (Vater, πατέρας, όπου το a είναι μακρό γιατί ακολουθείται από t + e). Βραχύ είναι το τονιζόμενο φωνήεν που ακολουθείται από δύο όμοια σύμφωνα (στη λέξη Mutter, μητέρα, το u είναι βραχύ γιατί ακολουθούν δύο t) ή από το γράμμα x (φθόγγος fies) η από το δίγραμμο ck που αντιστοιχεί σε δύο k, αλλά προφέρεται σαν απλό k, αφού η γερμανική δεν γνωρίζει τα διπλά η δίδυμα σύμφωνα. Τα μη τονιζόμενα φωνήεντα είναι πάντοτε βραχεία. Μπροστά από τονιζόμενο αρκτικό φωνήεν παρουσιάζεται το φαινόμενο του «γλωσσικού φραγμού».

Ο φθόγγος /x/ γνωρίζει στα γερμανικά, όπως και στα ελληνικά, δύο πραγματώσεις, την ουρανική και την υπερωική, δηλαδή [ç] και [x]¹⁰. Τα σύμφωνα p, t, k σε αρκτική θέση μπροστά από φωνήεν ακολουθούνται από δασύ πνεύμα περίπου όπως στα αγγλικά, προφέρονται δηλαδή σαν p^h, t^h, k^h. Τα σύμφωνα b, d, g στο τέλος λέξεως αηχοποιούνται και προφέρονται αντίστοιχα σαν p, t, k. Οι φθόγγοι [s, x] δεν βρίσκονται ποτέ σε αρχική θέση μπροστά από τονιζόμενο φωνήεν η δίφθογγο. Ο φθόγγος [z] απαντάται μόνο μπροστά από φωνήεν (sehen, βλέπει, so, έτσι, sieben, επτά, προφορά αντίστοιχα ζέεν, ζόο, ζίβεν). Το s μπροστά από p και t σε αρκτική θέση λέξεως προφέρεται δασύ (spielen, παίζει, Straßenbahn, τραμ, προφορά σπίιλεν, στράσενβααν). Το IrI προφέρεται στο μεγαλύτερο μέρος του γερμανόφωνου χώρου όπως στα γαλλικά, δηλαδή σταφυλικό και όχι με ακρογλωσσικούς κραδασμούς της γλώσσας πίσω από την πάνω οδοντοστοιχία: είναι ένα [R]. Σε τελική θέση λέξεως είναι σχεδόν φωνηεντοποιημένο με χροιά που πλησιάζει το [e] ή το a. Το τελικό -er προφέρεται er (με το r ακρογλωσσικό) στο νότιο τμήμα του γερμανόφωνου χώρου και σαν μακρό a και, όπως περίπου στα αγγλικά, στο βόρειο τμήμα του.

Εκείνο που δυσκολεύει πολύ τους περισσότερους ξένους στην πιστή από μέρους τους απόδοση της γερμανικής προφοράς είναι τα πολλά και δυσπρόφερα συμφωνικά συμπλέγματα, τα οποία άλλωστε προσδίδουν μία βαρεία ακουστική εντύπωση στη γλώσσα αυτή.

Ο τόνος πέφτει κατά κανόνα στην πρώτη συλλαβή των απλών πολυσυλλάβων λέξεων. Στις σύνθετες λέξεις ο τόνος πέφτει στο α συνθετικό, στις πολυσύνθετες όμως κάθε συνθετικό κρατεί τον τόνο του. Μέσα στην πρόταση οι λέξεις κρατούν την αυτοτέλεια τους: η γερμανική δεν γνωρίζει τα φαινόμενα της συνεκφωνήσεως (γαλλικά liaison) και της λεξιλογικής συνδέσεως (γαλλικά enchaînement) της γαλλικής και γι' αυτό δεν έχει φαινόμενα αφομοιώσεως συμφώνων.

4.2 Γραφή. -Για τη γραφή της γερμανικής χρησιμοποιείται το λατινικό αλφάβητο με πρόσθετο στοιχείο το β και διαλυτικά πάνω στα γράμματα a, o, u προς απόδοση των φωνηέντων [ε], [ο], [y]. Παλαιότερα (από τον 12ο με 14ο αιώνα) οι Γερμανοί χρησιμοποιούσαν και τη γωνιώδη μορφή των λατινικών γραμμάτων, τη λεγόμενη «γοτθική» (γερμανικά Fraktur). Η χρήση των γραμμάτων αυτών σταμάτησε το 1941. Η σημερινή ορθογραφία της γερμανικής γλώσσας είναι φωνητική. Οι κανόνες της διατυπώθηκαν το 1880 και το 1901 έγιναν αποδεκτοί και από τους Αυστριακούς και τους Ελβετούς.

Ορισμένα γράμματα, διαγράμματα και τριγράμματα του λατινικού αλφάβητου έχουν διαφορετική φωνητική αξία στη γερμανική γραφή:

Το ν προφέρεται φ, το w αποδίδει το β, το j διαβάζεται γι, το z και το tz καθώς και το ü μεταξύ φωνηέντων προφέρονται τσ, το g είναι πάντα γκ, το y όπως το ü, το h είναι άλλοτε ελαφρό χ και άλλοτε δεν προφέρεται καθόλου. Το c το βλέπουμε μόνο σε ξένες λέξεις. Προφέρεται σαν τσ μπροστά από τα φωνήεντα e και i, y και σαν κ μπροστά από τα σύμφωνα και τα φωνήεντα a, o, u. Το s + φωνήεν, σε αρκτική θέση ή σε μεσοφωνηεντική, προφέρεται ζ, ενώ στα αρκτικά συμπλέγματα sp- και st- προφέρεται δασύ, δηλαδή [s]. Το γράμμα β προφέρεται σ. Από τα διγράμματα και τα τριγράμματα σημειώνουμε ότι το qu προφέρεται κβ, το ch άλλοτε ουρανικό και άλλοτε υπερωικό χ, ενώ σε λέξεις που προέρχονται από τα ελληνικά προφέρεται κ. Το ie είναι ένα μακρό ι, το ll προφέρεται λι, το th απλώς σαν τ και το rh σαν φ, το sch αποδίδει το δασύ σ (γαλλικά ch, αγγλικά sh), το chs είναι απλώς ζ, το τελικό -ng προφέρεται σαν υπερωικό ν. Να σημειωθεί ότι το g στις καταλήξεις -ig, -igst, -igt προφέρεται χ. Μερικά παραδείγματα:

von (φον), από, Straße (στγάσε), οδός, Waffe (βάφε), όπλο, Analyse (άναλύζε), ανάλυση,

ja (για), ναι, zehn (τσέεν), δέκα, Celsius (τσέλζιους), ο Κέλσιος, Cafe (καφέ), καφενείο, Reich (γάιχ), κράτος, acht (άχτ), οκτώ, Charakter (καγάκταα) χαρακτήρας, Schlacht (σλάχτ), μάχη, sieben (ζίμπεν), επτά, Hose (χόζε), παντελόνι, Spiegel (σπίγκελ), καθρέφτης, Bibliothek (μπιμπλιοτέκ), Photograph (φωτογκράφ), φωτογράφος, Blitzkrieg (μπλίτσκριγκ), κεραυνοβόλος πόλεμος, Quelle (κβέλε), πηγή, Billett (μπιλιέτ), εισιτήριο, richtig (ρίχτιχ), σωστά, Nation (νατσιόν), έθνος, heute (χόϊτε), σήμερα, Hoffnung (χόφνουγκ), ελπίδα, Ochse (όζε), βόδι.

Αναφέραμε ήδη παραπάνω τις διφθόγγους äi, που γράφεται ει, και öi, που γράφεται άλλοτε eu και άλλοτε äu, zwei, δύο (τσβαι), Europa, Ευρώπη (οϊρόπα) και die Sträube, οι ανθοδέσμες (στρόϊσε).

Το ν διαβάζεται β όταν βρίσκεται σε αρκτική η μεσοφωνηεντική θέση λατινικών ή γαλλικών δανείων της γερμανικής (Veteran). Σε τελική θέση λέξεων γαλλικής προελεύσεως διατηρεί την προφορά φ, konservativ, συντηρητικός, προφορά κονζερβατίφ, αλλά konservative, συντηρητικός, (κονζερβατίβε).

Το σύμβολο β χρησιμοποιείται μετά από μακρό φωνήεν, μετά από δίφθογγο, μετά από το δίγραμμα ie, όταν ακολουθείται από φωνήεν, καθώς και στο τέλος λέξεως μετά από φωνήεν βραχύ ή μακρό και μπροστά από σύμφωνο είτε το προηγούμενο φωνήεν είναι μακρό ή βραχύ. Μπορεί να αντικατασταθεί από το δίγραμμα ss. Σε μεσοφωνηεντική θέση, αν το προηγούμενο φωνήεν είναι βραχύ, δεν γράφουν β, άλλα ss, Wasser, νερό, Messer, μαχαίρι.

Το h αποδίδει ένα ελαφρό φαρυγγικό χ, σαν απλή εκπνοή αέρα. Όταν όμως βρίσκεται στο μέσον ή στο τέλος απλής λέξεως, δεν προφέρεται, αλλά επιμηκύνει τον χρόνο προφοράς του φωνήεντος που προηγείται, Jahr, έτος, Kuh, αγελάδα (γιάαρ, κούου).

Το ch αποδίδει το ουρανικό χ, δηλαδή το [c], όταν προηγείται των φωνηέντων e, i και στις συλλαβές ech, ich, öch, üch. Μπροστά στα άλλα φωνήεντα καθώς και στις συλλαβές ach, och, uch προφέρεται σαν υπερωικό χ, έκτος αν μεταξύ των φωνηέντων a, o, u και του ch παρεμβάλλεται ένα από τα σύμφωνα l, r, n, οπότε έχουμε πάλι ουρανική προφορά του χ.

Τα γράμματα b, d, g στο τέλος της λέξεως προφέρονται αντίστοιχα σαν ρ, τ, κ, Kalb, μοσχάρι, Geld, τα χρήματα, Schlag, χτύπημα, προφέρονται κάλπ, γκέλτ, σλάκ.

Υπάρχει τάση να αντικατασταθεί το c με το z στις περιπτώσεις που προφέρεται τσ, γαλλικά citron, λεμόνι -» γερμανικά Zitrone, Κύπρος -» γερμανικά Zypern, Μακεδονία -> γερμανικά Mazedonien.

Προκειμένου, στην άκρη της γραμμής ενός κειμένου, να χωρίσουμε σε δύο τμήματα τη λέξη που περιέχει το ck, το αναλύουμε σε δύο k. Έτσι για παράδειγμα η λέξη Zucker,

χωρίζεται Zuk-ker.

Για τυπογραφικούς λόγους το ä μπορεί να αναλυθεί στη γραφή σε ae, το ö σε oe και το ü σε ue. Στη γερμανική όχι μόνο τα κύρια ονόματα, άλλα όλα τα ουσιαστικά, γράφονται με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα, πράγμα που βοηθάει στην αναγνώριση ενός κειμένου στη γερμανική γλώσσα. Είναι μία παράδοση που άρχισε το 1609. Στην Ελβετία δεν ακολουθείται η συνήθεια αυτή. Με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα γράφονται τα ονόματα των μηνών και των ημερών της εβδομάδας. Επίσης με κεφαλαίο το αρχικό γράμμα γράφεται η αντωνυμία Sie, όταν αποτελεί τον «τύπο ευγενείας» του β' ενικού προσώπου (εσάς αντί εσύ), και η κτητική αντωνυμία Ihr - Ihre - Ihr (= ο δικός σας, η δική σας, το δικό σας) πάλι σαν τύπος ευγενείας. Πρόσφατα (1992) προτάθηκε να καταργηθεί η γραφή των ουσιαστικών με κεφαλαίο το αρχικό γράμμα, η πρόταση όμως αυτή συνάντησε μεγάλη αντίδραση.

Στη γραφή των αριθμών μία τελεία μπαίνει μετά τα ψηφία των απόλυτων αριθμητικών για να τα μετατρέψει σε τακτικά, για παράδειγμα στη δήλωση ημερομηνιών, όπως: Berlin, den 7. Juli 1945 (= Βερολίνο, 7 Ιουλίου 1945). Τα σύνθετα απόλυτα αριθμητικά, όταν γράφονται ολογράφως, ενώνονται σε μία λέξη, 365 = dreihundertfünfundsechzig.

Όταν δύο ή περισσότερες σύνθετες λέξεις με β' συνθετικό το ίδιο ουσιαστικό βρίσκονται η μία δίπλα στην άλλη μέσα στην ίδια φράση, τότε το κοινό ουσιαστικό παραλείπεται στην πρώτη ή τις πρώτες και αντικαθίσταται με μία συνδετική γραμμή, die Französisch ist eine der wichtigsten Bildungs-, Verkehrs- und Diplomatensprachen (= η γαλλική είναι μία από τις σπουδαιότερες γλώσσες της παιδείας, των συναλλαγών και των διπλωματών). Παρόμοιο φαινόμενο έχει και η ολλανδική γραφή.

4.3 Μορφολογία.- Η γερμανική γνωρίζει ονοματική και ρηματική κλίση. Ονόματα και ρήματα έχουν ενικό και πληθυντικό αριθμό. Τα ονόματα έχουν τέσσερις πτώσεις (ονομαστική, γενική, δοτική και αιτιατική) και τρία γένη (αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο) με μερική διάκριση εμψύχου και αψύχου φυσικού γένους. Άρθρο, ουσιαστικό, επίθετο και πολλές αντωνυμίες έχουν σύστημα καταλήξεων που δηλώνουν αριθμό και πτώση και, συχνά, και γένος. Έκτος από τις πτωτικές καταλήξεις υπάρχει σε μερικά ονόματα και η λεγόμενη «εσωτερική κλίση» που συνίσταται στη μετήχηση (γερμανικά Umlaut) του ριζικού φωνήεντος του θέματος της λέξεως. Με τον όρο Umlaut δηλώνεται μία αλλαγή στο ριζικό φωνήεν, όπως στα αγγλικά mouse/mice ή στα γερμανικά Hand/Hände ή στα σουηδικά son/söner ή στα δανικά Fod/Födder (= πόδι, πόδια) ή στα ισλανδικά hjarta/hjörtu (καρδιά, καρδιές).

Λέγεται ότι η αλλαγή αυτή προήρθε από επίδραση του ακολουθούντος πρόσθιας αρθρώσεως φωνήεντος που ανήκει σε κλιτική κατάληξη ή σε κάποιο άλλο επίθημα. Το φωνήεν αυτό συχνά εξαφανίζεται αφού προκάλεσε την αλλαγή του ριζικού φωνήεντος (για παράδειγμα στο αγγλικό foot/feet). Έχει επίσης περιγραφη το Umlaut ως φαινόμενο μιας προδιάταξης των φωνητικών οργάνων, με την οποία αυτά αρχίζουν να παρασκευάζονται για να πραγματοποιήσουν τον φθόγγο του φωνήεντος της καταλήξεως, ενώ βρίσκονται ακόμα στην αρθρωτική στάση που παρήγαγε το ριζικό φωνήεν.

Γραμματικοί κανόνες διδάσκουν τίνος γένους είναι το κάθε ουσιαστικό (ώστε να γνωρίζουμε το γένος του άρθρου που πρέπει να το χαρακτηρίζει) και απαριθμούν τις σχετικές εξαιρέσεις. Γενικά, έκτος από τα εκ φύσεως αρσενικά ή θηλυκά όντα, ανήκουν στο αρσενικό γραμματικό γένος τα σε -e λήγοντα ονόματα έμψυχων (Knabe = αγόρι), ενώ τα λήγοντα σε -e ονόματα άψυχων είναι θηλυκού γένους (Blume = λουλούδι). Τα ουσιαστικά που λήγουν σε -ich, -ig, -(m)us, -er, -en είναι αρσενικά, τα μονοσύλλαβα παράγωγα των ρημάτων (Schuss = πυροβολισμός), καθώς και τα ονόματα των μηνών, των ημερών της εβδομάδας, των εποχών του έτους, των ποταμών (der Rhein, ο Ρήνος) και των σημείων του ορίζοντα. Είναι θηλυκού γένους τα ονόματα των αριθμών, εξαιρούνται das Hundert και das Tausend, όταν έχουν την ουσιαστικοποιημένη σημασία «η εκατοντάδα» και «η χιλιάδα», τα ουσιαστικά που λήγουν σε -ei, -tat, -ik, -ie, -keit, -sucht, -heit, -schaft, -ion, -ung, -tur, -in. Τα υποκοριστικά είναι ουδετέρου γένους, τα ονόματα που λήγουν σε -nis, -tum, -ier, και -sal, υπάρχουν αρκετές εξαιρέσεις του κανόνα αυτού, τα ονόματα των γραμμάτων του αλφαβήτου, τα ονόματα των χωρών και των πόλεων (εκτός από μερικές εξαιρέσεις). Τα σύνθετα ουσιαστικά έχουν το γένος της βασικής λέξεως, η οποία κλίνεται και μόνη. Βασική λέξη λέγεται το β' συνθετικό του συνθέτου. Το α' συνθετικό λέγεται προσδιοριστική λέξη. Για παράδειγμα στη λέξη Tiergarten (ζωολογικός κήπος) το Garten(κήπος) φέρει το βάρος της εννοίας, γι' αυτό και είναι η «βασική λέξη», ενώ το Tier (ζώο, θηρίο) απλώς προσδιορίζει τι είδους κήπος είναι αυτός στον οποίο αναφέρεται ο ομιλητής.

Τα ουσιαστικά κατανέμονται σε τρεις κλίσεις. Η πρώτη κλίση περιλαμβάνει πολυσύλλαβα και μονοσύλλαβα ονόματα και των τριών γενών, η δεύτερη αρσενικά και ουδέτερα που λήγουν στην ενική ονομαστική σε -el, -en, -er και η τρίτη μόνο αρσενικά έμψυχα και όλα τα ξενικής προελεύσεως ονόματα. Όλα τα υποκοριστικά ονόματα ανήκουν στη δεύτερη κλίση.

Ο πληθυντικός των γερμανικών ονομάτων σχηματίζεται με την προσθήκη στον τύπο της

ενικής ονομαστικής μιας από τις κατάληξεις -en, -e, -er, -n, -s, -ien, -nen ή με μετέχηση του ριζικού φωνήεντος (Vogel, πουλί, Apfel, μήλο -»πληθυντικός Vögel, Äpfel). Υπάρχουν και ονόματα που η ονομαστική του πληθυντικού τους είναι όμοια με την ονομαστική του ενικού (είναι τα ονόματα της β' κλίσεως). Μερικά ονόματα σχηματίζουν τον πληθυντικό πλεοναστικά, δηλαδή με κατάληξη και με μετέχηση του ριζικού φωνήεντος, Mann-»Männer (άντρας -άντρες). Η γραμματική διδάσκει ποια κατάληξη ονομαστικής πληθυντικού παίρνει η κάθε κατηγορία ουσιαστικών. Γενικά όμως οι κατάληξεις -s και -ien προσαρμόζονται στα ξενικής προελεύσεως ονόματα (Büro < γαλλικά bureau, γραφείο, πληθυντικός Büros, γραφεία). Υπάρχουν ουσιαστικά με δύο τύπους πληθυντικού, αλλά η σημασία δεν είναι η ίδια και στους δύο (das Wort, πληθυντικός die Wörter, οι λέξεις, die Worte, τα λόγια). Υπάρχουν επίσης ουσιαστικά με διπλό γένος και διαφορετική ανάλογα με το γένος σημασία, για παράδειγμα der Bauer, ο χωρικός -» das Bauer, το κλουβί, der See, η λίμνη -> die See, η θάλασσα.

Η λέξη Mann έχει πληθυντικό Männer στην περίπτωση που σημαίνει «άντρας» και Leute στην περίπτωση που σημαίνει «άνθρωπος». Οι λέξεις που έχουν σαν β' συνθετικό τη λέξη Mann σχηματίζουν τον πληθυντικό τους με το -männer, όταν αναφέρονται σε ομάδα ατόμων, και με το -leute, όταν έχουν γενικότερη σημασία (κατηγορίας ανθρώπων) παραδείγματος χάριν Staatsmann, πολιτικός άνδρας, πληθυντικός Staatsmänner, Kaufmann, έμπορος, πληθυντικός Kaufleute, οι έμποροι. Η λέξη Ehemann στον πληθυντικό έχει δύο σημασίες ανάλογα με τον τύπο του β' συνθετικού της: Ehemänner, οι σύζυγοι (άντρες), Eheleute, το αντρόγυνο.

Τα θηλυκά ουσιαστικά έχουν τον ίδιο τύπο σ' όλες τις πτώσεις του ενικού, δηλαδή δεν κλίνονται. Για παράδειγμα die Arbeit, η εργασία, der Arbeit, της εργασίας.

Η γενική των ονομάτων σχηματίζεται με την προσθήκη ενός ληκτικού -s στον τύπο της ενικής ονομαστικής στα πολυσύλλαβα αρσενικά και ουδέτερα (εκτός από τα αρσενικά της γ' κλίσεως), der Abends το απόγευμα, το βράδυ, des Abends, του απογεύματος. Σχηματίζεται με την προσθήκη τελικού -es στα μονοσύλλαβα αρσενικά και ουδέτερα (εκτός από τα αρσενικά της γ κλίσεως), der Tag, η ημέρα, des Tages, της ημέρας.

Η δοτική πληθυντικού όλων των γενών σχηματίζεται με την προσθήκη ενός τελικού -n στον τύπο της ονομαστικής, das Wunder, το θαύμα -> den Wundern, τοις θαύμασιν. Να σημειωθεί ότι η δοτική είναι πολύ ζωντανή πτώση στα γερμανικά.

Παρά το γεγονός ότι οι πτώσεις στη γερμανική γλώσσα δηλώνονται, τις περισσότερες φορές, με ειδική κατάληξη, πάντοτε προηγείται του ονόματος το αντίστοιχο άρθρο και το άρθρο είναι εκείνο που, κατά το πλείστον, δείχνει την πτώση.

Η γερμανική έχει τριών ειδών άρθρο: οριστικό, αόριστο και το λεγόμενο «αόριστο αρνητικό άρθρο» που στην πραγματικότητα δεν είναι παρά η αόριστη αντωνυμία κανείς. Και τα τρία είδη των άρθρων κλίνονται, έχουν δηλαδή διαφορετικό τύπο κατά πτώση, αριθμό και γένος. Οι τύποι του οριστικού άρθρου είναι:

der = ο / της / τη / των (και για τα τρία γένη)

die = η / οι, τα / τους,

das = το

des = του (αρσενικό και ουδέτερο)

dem = τω (αρσενικό και ουδέτερο)

den = τοις, τοις

Το αόριστο άρθρο είναι: αρσενικό ein, θηλυκό eine, ουδέτερο ein.

Το «αρνητικό» άρθρο είναι το kein που χρησιμοποιείται μόνον όταν η άρνηση αναφέρεται σε ουσιαστικό, ich spreche nicht (= δεν μιλώ), αλλά ich spreche kein deutsch (= δεν μιλώ γερμανικά).

Το οριστικό άρθρο συναιρείται με διάφορες προθέσεις και έτσι δημιουργούνται οι αρθρικοί τύποι: am < an dem, beim < bei dem, im < in dem, vom < von dem, zum < zu dem, zur < zu der, ans < an das, fürs < für das, ins < in das, ums < um das, vors < vor das, aufs < auf das. Μεταξύ του άρθρου και του ουσιαστικού μπορούν να παρεμβληθούν περισσότερα του ενός επίθετα, das gute kleine Kind = το καλό μικρό παιδί.

Τα κύρια ονόματα δεν παίρνουν άρθρο εκτός αν προηγείται ένας επιθετικός προσδιορισμός, Europa, Griechenland, Athen (Ευρώπη, Ελλάδα, Αθήνα), αλλά das schöne Europa (η όμορφη Ευρώπη), die Vereinigten Staaten, οι Ηνωμένες Πολιτείες. Εξαιρούνται και εκφέρονται έναρθρα τα γεωγραφικά ονόματα που δεν είναι ουδετέρου γένους, για παράδειγμα, die Schweiz, η Ελβετία, die Niederlande, οι Κάτω Χώρες, die Türkei, η Τουρκία, der Kaukasus, ο Καύκασος, der Piräus, ο Πειραιάς.

Τα επίθετα που προέρχονται από εθνικά ονόματα λήγουν σε -isch και γράφονται με μικρό το αρχικό γράμμα, griechisch, ελληνικός. Όσα προέρχονται από όνομα πόλεως λήγουν σε -er, είναι άκλιτα και γράφονται με κεφαλαίο το αρχικό γράμμα, die Wiener Zeitungen, οι βιεννέζικες εφημερίδες.

Τα κύρια ονόματα δεν κλίνονται όταν υπάρχει μπροστά από αυτά έναρθρος επιθετικός προσδιορισμός, die schöne Marie, η όμορφη Μαρία, der schönen Marie, της όμορφης Μαρίας. Όταν δεν υπάρχει το οριστικό άρθρο, τα αρσενικά κύρια ονόματα (έκτος από αυτά που λήγουν σε -tz ή -x) και τα θηλυκά που λήγουν σε -a παίρνουν στη γενική την κατάληξη -s, (Friedrich, γενική Friedrichs, Anna, γενική Annas). Τα αρσενικά σε -tz ή -χ

και τα θηλυκά σε -e παίρνουν στη γενική την κατάληξη -(e)ns, (Moritz - Moritzens, Max – Maxens, Luise – Luisens). Τα ονόματα αυτά μερικές φορές παίρνουν στη δοτική την κατάληξη -(e)n, για παράδειγμα Moritzen, Maxen, Luisen.

Η γενική κτητική των κυρίων ονομάτων και των προσηγορικών εκφέρεται με πρόταξη της γενικής του ονόματος που δηλώνει τον κτήτορα και επίταξη του ονόματος που δηλώνει το κτήμα, Friedrichs Bücher (τα βιβλία τού Φρειδερίκου), Europas Städte (οι πόλεις της Ευρώπης). Η γενική κτητική των κυρίων ονομάτων που λήγουν σε s δηλώνεται με το σημείο της αποστροφής μπροστά από το s, Aristotele 's Bücher (τα βιβλία του Αριστοτέλη). Στην καθημερινή ομιλία των γερμανόφωνων ο πιο συνηθισμένος τρόπος εκφοράς της γενικής κτητικής των κυρίων ονομάτων και των προσηγορικών, είναι η πρόταξη του ονόματος που δηλώνει το κτήμα και επίταξη του δηλώνοντος τον κτήτορα με παρεμβολή μεταξύ των δύο της προθέσεως von (=από), die Bücher von Friedrich (τα βιβλία του Φρειδερίκου, κατά λέξη: από τον Φρειδερίκο), die Städte von Europa (οι πόλεις της Ευρώπης, κατά λέξη: από την Ευρώπη), der Freund von meinem Vater (ο φίλος του πατέρα μου, κατά λέξη: ο φίλος από τον πατέρα μου).

Στα απόλυτα αριθμητικά παρατηρούμε ότι, από το 13 μέχρι το 19 οι μονάδες προτάσσονται του zehn (= δέκα), παραδείγματος χάριν 13 = dreizehn, 19 = neunzehn, και ότι από το 21 μέχρι το 99 πάλι προτάσσονται οι μονάδες των δεκάδων, αλλά μεταξύ των δύο αριθμών παρεμβάλλεται ο σύνδεσμος und (= και), acht und dreißig = 38 (κατά λέξη: οκτώ και τριάντα). Οι δεκάδες σχηματίζονται από το όνομα των μονάδων με την προσθήκη της καταλήξεως -zig (τσιχ), εκτός από το 30, που λέγεται dreißig (έχει δηλαδή την κατάληξη - big, σιχ). Το 20 έχει ιδιάζοντα τύπο: zwanzig. Το τακτικό αριθμητικό πρώτος λέγεται erste, το δεύτερος zweite (δεν υπάρχει διτυπία, όπως στα γαλλικά deuxieme και second), το τρίτος dritte. Μέχρι το 19ος τα τακτικά σχηματίζονται με την προσθήκη της κατάληξης -te (4 = vier - 4ος = vierte, 8 = acht- 8ος = achte) από το 20ός και πάνω με την προσθήκη της κατάληξης -ste (20ός = zwanzigste, 32ος = zweiunddreißigste). Τα πολλαπλασιαστικά σχηματίζονται με την προσθήκη της κατάληξης -fach στο αντίστοιχο απόλυτο αριθμητικό και τα κλασματικά με την προσθήκη του -tel από το 3 μέχρι το 19 και του -stel από το 20 και πάνω (einfach, απλός, zweifach, διπλός, fünffach, πενταπλός, Viertel, το τέταρτο, Achtel, το όγδοο, Zwanzigstel, το εικοστό).

Τα απόλυτα αριθμητικά εκατομμύριο και δισεκατομμύριο είναι λέξεις παρμένες από τα γαλλικά: Million και Milliarde (γαλλικά million, mil-Hard).

Τα επίθετα ως κατηγορούμενα, δηλαδή μετά τα ρήματα sein (είναι), werden (γίνομαι), machen (κάνω) και scheinen (φαίνομαι), δεν κλίνονται είτε είναι στο θετικό είτε στο

συγκριτικό βαθμό. Η άκλιτη αυτή μορφή τους είναι και η βασική. Ως επιθετικοί προσδιορισμοί και στους τρεις βαθμούς τα επίθετα προτάσσονται των ουσιαστικών που προσδιορίζουν και συμφωνούν μ' αυτά κατά γένος, αριθμό και πτώση.

Υπάρχουν τρία είδη κλίσεως των γερμανικών επιθέτων, ανάλογα με την λέξη που είναι πριν από αυτά μέσα στη φράση (είδος του άρθρου, είδος του επιθέτου η αντωνυμίας, απουσία άλλης λέξεως πριν από το επίθετο): ονομάζεται ισχυρά η κλίση που ακολουθούν τα επίθετα, όταν αμέσως πριν από αυτά δεν υπάρχει οριστικό άρθρο, ονομάζεται ασθενής η κλίση που ακολουθεί ένα επίθετο, όταν πριν από αυτό υπάρχει οριστικό άρθρο. Όταν πριν από το επίθετο υπάρχει αόριστο άρθρο ή κτητική αντωνυμία, το επίθετο ακολουθεί τη λεγόμενη μικτή κλίση¹¹. Για παράδειγμα:

ισχυρά κλίση:	ενικός	gutes Buch, καλό βιβλίο
	πληθυντικός	gute Bücher, καλά βιβλία
ασθενής κλίση:	ενικός	das gute Buch, το καλό βιβλίο
	πληθυντικός	die guten Bücher, τα καλά βιβλία
μικτή κλίση:	ενικός με	ein gutes Buch, ένα καλό βιβλίο αόριστο άρθρο

Η Γραμματική διδάσκει τους τρόπους κλίσεως, καταλήξεις πτώσεων. Όταν έχουμε περισσότερα του ενός επίθετα, αυτά κλίνονται σύμφωνα με την κλίση του πρώτου, (eines wolkenlosen sonnigen Tages ,μιας ασυννέφιαστης ηλιόλουστης ημέρας).

Ο συγκριτικός βαθμός των επιθέτων σχηματίζεται με την προσθήκη της καταλήξεως -(e)r στη βασική τους μορφή, ο υπερθετικός με την κατάληξη -(e)st. Στα μονοσύλλαβα επίθετα έχουμε μερικές φορές μετήχηση του ριζικού φωνήεντος, για παράδειγμα:

warm - warmer - wärmst = θερμός - θερμότερος - θερμότατος
schlau - schlauer - schlauest = έξυπνος - έξυπνότερος - έξυπνότατος
mager - magerer - magerst = ισχνός - ισχνότερος - ισχνότατος

Στο πρώτο παράδειγμα έχουμε μονοσύλλαβο επίθετο με μετήχηση του ριζικού του φωνήεντος.

Ο υπερθετικός βαθμός εκφέρεται πάντοτε με το οριστικό άρθρο, der beste Mensch = ο κάλλιστος άνθρωπος.

Τα επίθετα groß (μεγάλος), gut (καλός), hoch (ψηλός), nahe (κοντά, ο κοντινός), viel (πολύς) και wenig (λίγος) έχουν ανώμαλα παραθετικά, groß - größer - größt, gut - besser - best.

Το κτητικό επίθετο έχει τρία γένη και κλίνεται. Αν όμως χρησιμεύει σαν κατηγορούμενο μέσα στη φράση είναι άκλιτο. Οι τύποι του στο αρσένικο γένος είναι: mein, dein, sein, ihr,

unser, euer, Dir, ihr (= δικός μου).

Όπως στα ελληνικά, το ουδέτερο πολλών επιθέτων, με το οριστικό άρθρο μπροστά του ή και χωρίς αυτό, χρησιμοποιείται σαν αφηρημένο ουσιαστικό, das Gute, το καλόν.

Μόρια προθηματικά, λέξεις ή καταλήξεις επιθηματικές συνάπτονται με επίθετα για να τους δώσουν διαφορετική σημασία. Αναφέρουμε το πρόθημα un-, τις επιθηματικές λέξεις frei (ελεύθερος) και kalt (θερμός), την προθηματική λέξη Leben (ζωή) και τα επιθήματα -los, -en, -ig, -haft, -ern, -lieh, -lar, -isch και -sam. Μερικά παραδείγματα: Fehler, λάθος - fehlerfrei, χωρίς λάθη, glücklich, ευτυχής - unglücklich, δυστυχής, Arbeit, εργασία - arbeitslos, άνεργος, arbeitsam, εργατικός, Dank, ευγνωμοσύνη - dankbar, ευγνώμων, grün, πράσινος - grünlich, υποπράσινος, Leben, ζωή - lebensgefährlich, επικίνδυνος, Eis, πάγος - eiskalt, κρύος σαν πάγος.

Για τα επιρρήματα δεν υπάρχει ειδική κατάληξη, χαρακτηριστική αυτού του μέρους του λόγου, όπως υπάρχει στα αγγλικά το -ly ή στα γαλλικά το -ment. Αρκετά πάντως είναι τα επιρρήματα που λήγουν σε -lich, ordentlich, δεόντως, wirklich, αληθινά, neulich, εσχάτως, natürlich, φυσικά, monatlich, μηνιαίως.

Ο συγκριτικός βαθμός των επιρρημάτων σχηματίζεται με την προσθήκη της καταλήξεως -er στη βασική μορφή τους και ο υπερθετικός με την προσθήκη του -(e)st. Το ριζικό φωνήεν των μονοσυλλάβων επιρρημάτων άλλοτε παθαίνει μετέχηση και άλλοτε όχι, ενώ των πολυσυλλάβων δεν μετεχείται ποτέ, μερικά παραδείγματα: oft, συχνά - öfter, συχνότερα - öftest, συχνότατα, langsam, βραδέως - langsamer, βραδύτερο - langsamst, βραδύτατα. Κάποια επιρρήματα έχουν ανώμαλα παραθετικά όπως τα επιρρήματα groß, μεγάλως, bald, εντός ολίγου, gerne, πρόθυμα, gut, καλώς, hoch, υψηλά, nahe, πλησίον, viel, πολύ, wenig, λίγο. Κάποια παραδείγματα: gut - besser - am besten, bald - eher - ehestens (=νωρίτερα, το συντομότερο), viel - mehr (πλέον) - am meisten (πλείστον).

Όλες οι αντωνυμίες στα γερμανικά κλίνονται: έχουν γένος, αριθμό, και πτώσεις όπως η προσωπική αντωνυμία εγώ:

εγώ	ich	εμείς	wir
εμού	meiner	ημών	unser
εμοί	mir	ημίν	uns
εμένα	mich	εμάς	uns

Η αυτοπαθής αντωνυμία είναι sich και χρησιμοποιείται μόνο στο γ' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο δοτικής και αιτιατικής, καθώς και στο β' πληθυντικό «ευγενείας». Στα άλλα πρόσωπα αντικαθίσταται από τύπους της προσωπικής αντωνυμίας.

Κτητικές αντωνυμίες είναι: α) αυτές που σχηματίζονται από τα κτητικά επίθετα με την

προσθήκη της κατάληξης -ige και συνεκφέρονται πάντα με το οριστικό άρθρο, der / die / das meinige (mein + -ige) = ο δικός μου / η δική μου / το δικό μου, και β) αυτές που σχηματίζονται από τα κτητικά επίθετα με την προσθήκη της κατάληξης -e και στα τρία γένη η των καταλήξεων -er (αρενικό), -e (θηλυκό), -(e)s (ουδέτερο). Στην πρώτη περίπτωση προηγείται πάντα το άρθρο der, die, das, στη δεύτερη το άρθρο παραλείπεται, der meine ή meiner = ο δικός μου.

Οι δεικτικές αντωνυμίες είναι απλές και σύνθετες. Απλές είναι οι der, die, das, πληθ. die και στα τρία γένη, όμοια δηλ. με το οριστικό άρθρο, αλλά τονισμένη μέσα στη φράση, dieser, diese, dieses ή dies (= ούτος, αυτή, τούτο), jener, jene, jenes (εκείνος, -η, -ο) και solcher, solche, solches (τοιούτος, τοιαύτη, τοιούτο). Οι σύνθετες είναι: der / die / dasjenige = εκείνος, -η, -ο και der / die / das selbe (γράφονται σαν μία λέξη), ο ίδιος.

Υπάρχουν και οι λεγόμενες δεικτικές επιρρηματικές αντωνυμίες που χρησιμοποιούνται μόνο σε άψυχα αντικειμένων: είναι ιδιάζουσες στα γερμανικά επιρρηματικές λέξεις, σύνθετες από το άχρηστο τοπικό δεικτικό επίρρημα dar (= εκεί) και διάφορες προθέσεις, darunter, dazu, dazwischen, dagegen, damit, daraus, darüber.

Το der / die / das είναι και αναφορική αντωνυμία (= ο οποίος, η οποία, το οποίο) συνώνυμη της welcher / welche / welches. Αναφορικές αντωνυμίες είναι και οι wer (= εκείνος που) και was (= όσα, κάθε τι). Οι αντωνυμίες welcher, wer και was με ερωτηματικό επιτονισμό γίνονται ερωτηματικές (= ποιος; ποιο;). Το wer χρησιμοποιείται σε έμψυχα, στα τρία γένη και τους δύο αριθμούς, το was σε άψυχα ανεξαρτήτως γένους και αριθμού, το welcher όταν μέσα στη φράση υπάρχει προσδιορισμός που δηλώνει το σύνολο πραγμάτων η προσώπων (welches von diesen Büchern? = ποιο από αυτά τα βιβλία;).

Η επιθετική ερωτηματική έκφραση was für ein / eine / ein? (= τι είδους; τι λογής;) ως αντωνυμία έχει τους τύπους was für einer / eine / eines / ein(e)s?

Το άχρηστο ερωτηματικό τοπικό επίρρημα wor? (πού;) συντίθεται με τις ίδιες προθέσεις που συντίθεται και το dar (= εκεί) και σχηματίζει ανάλογες επιρρηματικές αντωνυμίες, που η έννοια τους είναι η ίδια με την έννοια των δεικτικών αντωνυμιών, με τη διαφορά ότι εκφέρεται επιρρηματικά, woraus? womit? wovon?. Το ερωτηματικό επίρρημα warum? (γιατί;) αποτελείται από το wor που εμφανίζεται υπό τη μορφή war.

Αόριστες αντωνυμίες υπάρχουν αρκετές με κυριότερες τις jemand = κάποιος, niemand = ουδείς, man¹², nichts = ουδέν, τίποτα, ganz = ολόκληρος, etwas = κάτι τι, ο,τιδήποτε, alle = όλοι, alles = το παν, όλα, beide = αμφότεροι, keine = ουδείς, einige = τινές, jeder ή jedermann = ο καθένας. Ως προς τη ρηματική κλίση παρατηρούμε ότι αυτή, όπως και η ονομαστική, είναι

συνδυασμός κλιτικών καταλήξεων και συγκόλλησης διαφόρων ρηματικών τύπων. Παρά την ύπαρξη όμως προσωπικών καταλήξεων η προσωπική αντωνυμία μπαίνει απαραίτητως, σχεδόν πάντα, μπροστά από τον προσωπικό ρηματικό τύπο, όταν δεν υπάρχει άλλο υποκείμενο, όπως στα γαλλικά, τα αγγλικά και άλλες γλώσσες.

Υπάρχουν τέσσερις προσωπικές εγκλίσεις (οριστική, υποτακτική, δυνητική και προστακτική) και δύο απρόσωποι ρηματικοί τύποι (απαρέμφατο και μετοχή). Απλοί χρόνοι, μονολεκτικοί, είναι δύο, ο ενεστώτας και ο παρωχημένος που καλύπτει τον παρατατικό και τον αόριστο της γλώσσας μας. Οι υπόλοιποι (μέλλοντας, παρακείμενος, υπερσυντέλικος και τετελεσμένος μέλλοντας) είναι σύνθετοι, δηλαδή περιφραστικοί, όπως και ο παρακείμενος του απαρεμφάτου. Σχηματίζονται με τη βοήθεια των βοηθητικών ρημάτων *haben*, *έχει*, *sein*, *είναι* και *werden* *γίνομαι*, το *sein* είναι το βοηθητικό ρήμα των αμετάβατων ρημάτων που δηλώνουν κίνηση ή αλλαγή καταστάσεως. Όλα τα άλλα αμετάβατα ρήματα και όλα τα μεταβατικά έχουν σαν βοηθητικό το *haben*.

Για τον σχηματισμό των περιφραστικών χρόνων των ρημάτων υπάρχουν δύο τύποι περιφράσεων: κλινόμενο ρήμα + παθητική μετοχή και κλινόμενο ρήμα + απαρέμφατο. Από τα τρία βοηθητικά ρήματα *sein*, *haben*, και *werden*, μόνο το *werden* συνδυάζεται με παθητική μετοχή και με απαρέμφατο. Τα άλλα δύο μόνο με παθητική μετοχή. Τα βοηθητικά των εγκλίσεων συνδυάζονται μόνο με απαρέμφατο. Το *ρ. werden* παίζει λοιπόν έναν ξεχωριστό ρόλο. Η περίφραση *wurde* + απαρέμφατο δεν χρησιμοποιείται πια. Ο σχηματισμός των συνθέτων χρόνων γίνεται ως εξής:

	<i>οριστική</i>	<i>υποτακτική</i>
<i>μέλλοντας</i>	ενεστώτας οριστικής του <i>werden</i> + απαρέμφατο ενεστώτα του κλινόμενου, <i>er wird kaufen</i> = θ' αγοράσει.	ενεστώτας υποτακτικής του ρήματος <i>werden</i> + απαρέμφατο του κλινόμενου, <i>er werde kaufen</i> , ότι θ' αγοράσει.
<i>τετε- λεσμένος μέλλοντας</i>	ενεστώτας οριστικής του <i>werden</i> + παθητική μετοχή του κλινόμενου + απαρέμφατο ενεστώτα του βοηθητικού ρήματος <i>haben</i> , <i>έχω</i> , ή του <i>sein</i> , <i>είναι</i> , <i>ich werde gekauft haben</i> = θα έχω αγοράσει.	ενεστώτας υποτακτικής του ρήματος <i>werden</i> + παθητική μετοχή του κλινόμενου + απαρέμφατο του <i>haben</i> ή του <i>sein</i> , <i>ich werde gekauft haben</i> = θα έχω αγοράσει, <i>ich werde gekommen sein</i> = θα έχω έρθει.

παρακείμε- νος	ενεστώτας οριστικής του haben ή του sein + παθητική μετοχή του κλινόμενου, ich habe gekauft = έχω αγοράσει.	ενεστώτας υποτακτικής του haben ή του sein + παθητική μετοχή του κλινόμενου, ich habe gekauft = έχω αγοράσει, ich sei gekommen = έχω έρθει.
υπερσυντέ- λικος	παρωχημένος οριστικής του haben ή του sein + παθητική μετοχή του κλινόμενου, ich hatte gekauft = είχα αγοράσει.	παρωχημένος υποτακτικής του haben ή του sein + παθητική μετοχή του κλινόμενου, ich hätte gekauft = είχα αγοράσει, ich wäre gekommen = είχα έρθει.

Η χρήση της υποτακτικής για τη δήλωση σκέψεως του λέγοντος, υποθέσεως, αμφιβολίας η αβεβαιότητας αντικαθίσταται στον προφορικό λόγο ολοένα και περισσότερο από την οριστική, ενώ διατηρείται αυστηρότατα στον γραπτό λόγο. Η προσταγή εκφέρεται μέσω της προτροπικής υποτακτικής ή με το απαρέμφατο ή με την παθητική μετοχή, bitte ansteigen! = παρακαλώ, ανεβείτε, aufgepasst! = πρόσεχε!, προσέξτε!.

Οι σημασιολογικές αποχρώσεις στις εγκλίσεις αποδίδονται με τη βοήθεια των λεγομένων ημιβοηθητικών ρημάτων (που είναι ημιανώμαλα), όπως στα αγγλικά και τις άλλες Γερμανικές γλώσσες. Τα ρήματα αυτά είναι τα έξης επτά: dürfen, μπορώ, können, μπορώ¹³, müssen, πρέπει, sollen, οφείλω να, mögen, μπορώ¹⁴, wollen, θέλω, wissen, γνωρίζω.

Υπάρχει μία και μόνο συζυγία ρημάτων, γιατί όλα τα γερμανικά ρήματα στο απαρέμφατο του ενεστώτα, που είναι πολύ ζωντανό και βασικό στοιχείο του γερμανικού λόγου, λήγουν σε -en (kaufen, sprechen). Αφαιρώντας το -en προσθέτουμε στη θέση του τις προσωπικές καταλήξεις των δύο μονολεκτικών χρόνων των ρημάτων. Η μετοχή του ενεστώτα όλων των ρημάτων λήγει σε -end (sprechend, ομιλητής) και χρησιμοποιείται κυρίως ως επιθετικός προσδιορισμός (die brennende Sonne, ο φλεγόμενος ήλιος) και ποτέ σαν επίρρημα, όπως στα ελληνικά (τρέχοντας) και σε άλλες ινδοευρωπαϊκές γλώσσες. Μπροστά στο απαρέμφατο μπαίνει συχνά η πρόθεση zu (αντίστοιχη του αγγλικού to), zu sprechen, να μιλήσω (αγγλικά, to speak). Το zu δεν μπαίνει ποτέ μεταξύ των ημιβοηθητικών ρημάτων και απαρεμφάτου που τυχόν ακολουθεί μέσα στη φράση για παράδειγμα ich kann arbeiten (= μπορώ να δουλέψω), ποτέ ich kann zu arbeiten. Δεν μπαίνει ούτε μεταξύ των ρημάτων heissen, διατάζω, helfen, βοηθάω, hören, ακούω, sehen,

βλέπω, lassen, αφήνω, lehren, διδάσκω, lernen, μαθαίνω και του απαρεμφάτου που τυχόν τα ακολουθεί, der Vater hilft seinen Sohn lernen (ο πατέρας βοηθάει το γιο του να μάθει), ποτέ hilft zu lernen.

Υπάρχουν δύο μεγάλες κατηγορίες ρημάτων, τα ισχυρά ή ανώμαλα, που είναι περίπου 200, και τα ασθενή η ομαλά. Τα ασθενή ρήματα σχηματίζουν τον παρωχημένο χρόνο με το επίθημα -te + την προσωπική κατάληξη. Την παθητική μετοχή σχηματίζουν με το πρόθεμα ge- (χαρακτηριστικό της γερμανικής γλώσσας που θυμίζει τον αναδιπλασιασμό του αρχαίου ελληνικού παρακειμένου του τύπου γράφω - γέγραφα - γεγραμμένος) και το επίθημα -t, lieben - liebte - geliebt (= αγαπώ - αγάπησα και αγαπούσα - αγαπημένος). Τα ισχυρά ρήματα έχουν στην παθητική μετοχή το πρόθεμα ge- και το επίθημα -en και, επιπροσθέτως, υφίστανται τροποποίηση (γερμανικά Umlaut) του ριζικού τους φωνήεντος. Την τροποποίηση αυτή την παρουσιάζουν και στον τύπο του παρωχημένου χρόνου της οριστικής, sprechen - sprach - gesprochen (= μιλάω - μιλούσα καιμίλησα - μιλημένος). Ανάλογα με το είδος της μετατροπής του ριζικού τους φωνήεντος τα ισχυρά ρήματα κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες, από τις οποίες οι τρεις πρώτες υποδιαιρούνται σε τρεις ομάδες η κάθε μία, είναι:

A' κατηγορία, α) ριζικό φωνήεν του παρωχημένου χρόνου a, της παθητικής μετοχής e.

essen, τρώω ich aß gegessen

β) ριζικό φωνήεν παρωχ. χρόνου a, παθητ. μετοχής o.

nehmen, λαμβάνω ich nahm genommen

γ) ριζικό φωνήεν παρωχ. χρόνου a, παθητ. μετοχής a

finden, βρίσκω ich fand gefunden

B' κατηγορία, α) ριζική δίφθογγος απαρεμφάτου ei, ριζικό φωνήεν παρωχημένου χρόνου και παθητική μετοχής i βραχύ.

gleichen, μοιάζω ich glich geglichen

β) ριζική δίφθογγος απαρεμφάτου ei, ριζικού φωνήεν παρωχημένου χρόνου και παθητική μετοχής ie (δηλαδή i μακρό).

schreiben, γράφω ich schrieb geschrieben

γ) ριζικό φωνήεν παρωχημένου χρόνου ie (i βραχύ), της παθητικής μετοχής

a.

lassen, αφήνω ich ließ gelassen

Γ' κατηγορία, α) ριζική δίφθογγος απαρεμφάτου ei, ριζικό φωνήεν παρωχημένου χρόνου και παθητική μετοχής o.

fliegen, πετώ ich flog geflogen

β) ριζικό φωνήεν παρωχ. χρόνου και παθητ. μετοχής o.

weben, υφαίνω ich wob gewoben

γ) ριζικό απαρεμφάτου ένα από τα φωνήεντα ä, ö, ü ή η

δίφθογγος au. Ριζικό φωνήεν παρωχημένου χρόνου και παθητική μετοχής ο.

lügen, ψεύδομαι ich log gelogen

Δ' κατηγορία. Ριζικό φωνήεν παρωχημένου χρόνου u, παθητική μετοχής a.

fahren, οδηγώ ich fuhr gefahren

Η προστακτική των ρημάτων έχει β' ενικό, α και β' πληθυντικό πρόσωπο. Στο α' πληθυντικό και στον «τύπο ευγενείας» του β' πληθυντικού η προσωπική αντωνυμία ακολουθεί τον ρηματικό τύπο. Στο β' ενικό και στον «τύπο οικειότητας» του β' πληθυντικού προσώπου η αντωνυμία μπαίνει μετά το ρήμα μόνο όταν πρόκειται για έμφαση, kaufe! = αγόρασε, kauft! = αγοράστε, kaufen wir! = ας αγοράσουμε, kaufe du! = αγόρασε, kaufen Sie! (αγοράστε, πολύ ευγενικά), kauft ihr! Το α' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής είναι περιφραστικό: εισάγεται με το lasst uns (αγγλικά let us), lasst uns bitten = ας παρακαλέσουμε.

Η δυνητική έγκλιση έχει δύο χρόνους, παρατατικό και υπερσυντέλικο. Ο υπερσυντέλικος έχει δύο ταυτόσημους τύπους, τον αναλυτικό και τον συνθετικό. Και οι δύο αποδίδονται κατά τον ίδιο τρόπο στα ελληνικά. Ο συνθετικός είναι συνηθέστερος στην καθημερινή χρήση. Όλοι οι τύποι της δυνητικής είναι περιφραστικοί και σχηματίζονται ως εξής:

παρατατικός: παρωχημένος υποτακτικής του βοηθητικού ρήματος werden, γίνομαι + απαρέμφατο ενεστώτα του κλινόμενου, ich würde kaufen = θα αγόραζα

υπερσυντέλικος: παρωχημένος υποτακτικής του werden + παθητική μετοχή του κλινόμενου + απαρέμφατο -αναλυτικός: ενεστώτα του βοηθητικού haben, έχει ή του sein, είναι, ich würde gekommen sein = θα είχα έρθει, ich würde gekauft haben = θα είχα αγοράσει

υπερσυντέλικος: αόριστος υποτακτικής του βοηθητικού ρήματος sein, είναι + παθητική με-
συνθετικός: τοχή του κλινόμενου, ich wäre gekommen, ich hätte gekauft

Στην παθητική φωνή όλοι οι χρόνοι, όλων των εγκλίσεων, είναι σύνθετοι. Ο ενεστώτας και οι δύο μέλλοντες σχηματίζονται με τον ενεστώτα (οριστικής για την οριστική και υποτακτικής για την υποτακτική) του βοηθητικού ρήματος werden + τη μετοχή αορίστου ενεργητικής φωνής του κλινόμενου ρήματος (για τον ενεστώτα οριστικής και υποτακτικής), + το απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα (για τον μέλλοντα οριστικής και υποτακτικής), και + το απαρέμφατο παθητικού παρακειμένου (για τον τετελεσμένο μέλλοντα). Ο παρωχημένος χρόνος της παθητικής οριστικής (η υποτακτική δεν έχει παθητικό

παρωχημένο χρόνο) σχηματίζεται με την οριστική ενεργητικού παρωχημένου του ρήματος werden και τη μετοχή αορίστου ενεργητικής φωνής του κλινόμενου ρήματος. Ο παρακειμένος και ο υπερσυντέλικος της παθητικής φωνής σχηματίζονται αντίστοιχα με τον ενεστώτα και τον παρωχημένο της ενεργητικής οριστικής (για την οριστική) και της ενεργητικής υποτακτικής (για την υποτακτική) του ρήματος sein + την παθητική μετοχή του κλινόμενου. Ο παρατατικός της δυνητικής εγκλίσεως σχηματίζεται με τον παρωχημένο χρόνο της υποτακτικής του werden και το παθητικό απαρέμφατο ενεστώτα του κλινόμενου. Ο υπερσυντέλικος της παθητικής δυνητικής έχει δύο τύπους, τον αναλυτικό και τον συνθετικό. Ο πρώτος σχηματίζεται με τον παρωχημένο υποτακτικής του werden και το απαρέμφατο παρακειμένου του κλινόμενου, ο δεύτερος (ταυτόσημος με τον πρώτο, αλλά συνηθέστερος στην καθημερινή χρήση) σχηματίζεται με τον παρωχημένο υποτακτικής του sein και την παθητική μετοχή του κλινόμενου. Το απαρέμφατο του παθητικού ενεστώτα σχηματίζεται με την μετοχή ενεργητικού αορίστου του κλινόμενου ρήματος και το απαρέμφατο werden. Το απαρέμφατο παθητικού παρακειμένου αποτελείται από τρεις όρους: την ενεργητική μετοχή αορίστου του κλινόμενου ρήματος + απαρέμφατο παρακειμένου του werden (δηλαδή το worden sein). Η μετοχή ενεστώτα είναι έναρθρη και αποτελείται από τη μετοχή ενεργητικού αορίστου του κλινόμενου ρήματος και την ενεστωτική μετοχή του ρήματος werden. Η μετοχή παθητικού παρωχημένου αποτελείται από την μετοχή του ενεργητικού αορίστου του κλινόμενου ρήματος και από τον τύπο worden του ρήματος werden.

Παραδείγματα από το ρήμα gelobt werden = επαινείται (ενεργητική loben = επαινώ):

<i>Οριστική</i>	Ενεστώτας:	ich werde gelobt
	Παρωχημένος:	ich wurde gelobt
	Μέλλοντας:	ich werde gelobt werden
	Τετελεσμένος μέλλοντας:	ich werde gelobt worden sein
	Παρακειμένος:	ich bin gelobt worden
	Υπερσυντέλικος:	ich war gelobt worden
<i>Υποτακτική</i>	Ενεστώτας:	ich werde gelobt
	Μέλλοντας:	ich werde gelobt werden
	Τετελεσμένος μέλλοντας:	ich werde gelobt worden sein
	Παρακειμένος:	ich sei gelobt worden
	Υπερσυντέλικος:	ich wäre gelobt worden
<i>Δυνητική</i>	Παρατατικός:	ich würde gelobt werden
	Υπερσυντέλικος αναλυτικός:	ich würde gelobt worden sein
	Υπερσυντέλικος συνθετικός:	ich wäre gelobt worden
<i>Απαρέμφατο</i>	Ενεστώτας:	gelobt werden

	Παρακείμενος:	gelobt worden sein
Μετοχή	Ενεστώτας:	der, die, das gelobt werdende = ο / η / το επαινούμενος -η-ο
	Παρωχημένος:	gelobt worden
Προστακτική	werde gelobt!	lasst uns gelobt werden! werdet gelobt! werden Sie gelobt! = επαινεθείτε

Τα απρόσωπα ρήματα στα γερμανικά είναι αρκετά. Άλλα απαντούν καθ' αυτά και αναφέρονται κυρίως σε μετεωρολογικά φαινόμενα (es regnet, βρέχει, es schneit, χιονίζει, es blitzt, αστράφτει, es hagelt, πέφτει χαλάζι), άλλα συνοδεύονται από προσδιορισμό κατά γενική (es freut mich, με χαροποιεί, es versteht sich, εννοείται) η αιτιατική (es tut mir leid, μου προξενεί λύπη). Μερικά παρουσιάζονται υπό μορφή αυτοπαθούς ρήματος. Όλα έχουν απαρέμφατο, γ' ενικό πρόσωπο σ' όλους τους χρόνους της οριστικής και της υποτακτικής, καθώς και παθητική μετοχή. Στους τριτοπρόσωπους τύπους, όπως φαίνεται και από τα παραπάνω παραδείγματα, προηγείται η τριτοπρόσωπη αντωνυμία ουδετέρου γένους. Το es παραλείπεται στα απρόσωπα ρήματα που συντάσσονται με προσδιορισμό κατά δοτική ή κατά αιτιατική, αν προτάσσεται η προσωπική αντωνυμία (mir), (mir ahnt = προαισθάνομαι, mich ärgert = οργίζομαι). Η έννοια υπάρχει (γαλλικά il y a) εκφράζεται με το απρόσωπο ρήμα es gibt ή με το es ist (πληθυντικός es sind), είναι. Το es ist / es sind θέλει πάντα τοπικό προσδιορισμό, το es gibt άλλοτε ναι και άλλοτε όχι.

Τα αυτοπαθή ρήματα έχουν όλους τους χρόνους και τις εγκλίσεις των άλλων ρημάτων, έκτος από τη μετοχή που έχει μόνο μέλλοντα. Τα ρήματα αυτά σχηματίζονται με την αυτοπαθή αντωνυμία «εαυτός μου» που έχει τους προσωπικούς τύπους mich, dich, sich, uns, euch, sich. Η αντωνυμία αυτή ακολουθεί τους τύπους των μονολεκτικών χρόνων των ρημάτων. Στους σύνθετους χρόνους παρεμβάλλεται μεταξύ του βοηθητικού ρήματος και του κλινόμενου. Το sich προηγείται των απαρεμφατικών τύπων. Η μετοχή (μέλλοντος) σχηματίζεται με το οριστικό άρθρο (der, die, das) + το sich + τη πρόθεση zu + τη μετοχή του ενεργητικού ενεστώτα του κλινόμενου ρήματος. Για παράδειγμα:

απαρέμφατο:		sich waschen
>	παρακειμένου:	sich gewaschen haben
οριστική	ενεστώτα:	ich wasche mich
	παρωχημένος:	ich wusch mich
	μέλλοντας:	ich werde mich waschen

παρακείμενος:	ich habe mich gewaschen
υπερσυντέλικος:	ich hatte mich gewaschen
προστακτική ενικού	wasche dich ! πληθ. waschen wir uns !
μετοχή μέλλοντος:	der (die, das) sich zu waschende

Ο υπερσυντέλικος της δυνητικής εγκλίσεως της παθητικής και της αυτοπαθούς φωνής έχει δυο ταυτόσημους τύπους, τον αναλυτικό και τον συνθετικό. Ο συνθετικός είναι ο πιο συνηθισμένος στην καθημερινή χρήση.

Πολλά ρήματα συντίθενται με άλλη λέξη άκλιτη (πρόθεση ή επίρρημα) ή κλιτή (ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα) και αποτελούν έτσι τα λεγόμενα σύνθετα ρήματα, που έχουν διαφορετική σημασία από το αρχικό ρήμα, το λεγόμενο ριζικό. Για παράδειγμα, machen, κάνω, aufmachen, ανοίγω, vermachen, κληροδοτώ, zumachen, κλείνω.

Τα σύνθετα ρήματα διαιρούνται σε τρεις κατηγορίες: τα χωριζόμενα (από το α συνθετικό τους), τα μη χωριζόμενα και εκείνα που άλλοτε χωρίζονται και άλλοτε όχι. Στην πρώτη κατηγορία το α' συνθετικό είναι κινητό, δεν αποτελεί δηλαδή αναπόσπαστο μέρος του συνθέτου ρήματος. Όταν το ρήμα είναι στην κυρία πρόταση, σε χρόνο ενεστώτα ή παρωχημένο οριστικής ή υποτακτικής ή σε τύπο προστακτικής, το α' συνθετικό του αποχωρίζεται και μπαίνει αμέσως μετά το ρήμα ή στο τέλος της προτάσεως. Παραδείγματος χάριν, zumachen, κλείνω - ich mache zu, κλείνω, ich machte zu, έκλεισα/έκλεινα, mach (die Tür) zu! = κλείσε (την πόρτα), zugemacht, κλεισμένος. Δεν αποχωρίζεται, αν το ρήμα είναι στο απαρέμφατο ή στην παθητική μετοχή ή αν βρίσκεται στη δευτερεύουσα πρόταση. Στα χωριζόμενα ρήματα και στα παράγωγα τους ο τόνος πέφτει πάντα στην πρώτη συλλαβή.

Μερικά χωριζόμενα ρήματα έχουν μορφή αυτοπαθούς ρήματος. Διπλά ρήματα καλούνται (και γράφονται σαν μία λέξη) αυτά που έχουν σαν β' συνθετικό ένα από τα τρία ρήματα bleiben, μένω, gehen, πηγαίνω, και lernen, μαθαίνω, essen, φάω, Spazierengehen = πάω περίπατο, kennenlernen = κάνω τη γνωριμία (κάποιου προσώπου). Άκλιτα μέρη του λόγου (προθέσεις και επιρρήματα) που αποχωρίζονται από την ρίζα σύνθετου ρήματος είναι τα εξής: ab-, an-, auf-, aus-, bei-, dar-, ein-, fort-, los-, mit-, nach-, vor-, weg-, zu-, entgegen-, heim-, herab-, hinab-, nieder-, zurück-, zusammen-. Το άμεσο αντικείμενο, όταν υπάρχει στη πρόταση, παρεμβάλλεται μεταξύ του ρήματος και του προθήματος, ich mache die Tür zu (=κλείνω την πόρτα).

Τα μη χωριζόμενα ρήματα τονίζονται πάντα στα ρίζα τους. Στη θέση αυτή μένει ο τόνος και στα παράγωγα τους. Η παθητική μετοχή τους δεν έχει τον αναδιπλασιασμό ge-, για

παράδειγμα, vermachen, κληροδοτώ -vermachte, κληροδοτούσα / κληροδότση, vermacht (και όχι vergemacht ή gevermacht), κληροδοτηθείς / κληροδοτημένος. Μη αποχωριζόμενα προθέματα είναι τα be-, ent-, ge-, miss-, ver-, wider-, zer-. Μένουν προσκολλημένα στο ρήμα τους σε όλους τους ρηματικούς τύπους.

Τα ρήματα που άλλοτε χωρίζονται από το α' συνθετικό τους και άλλοτε όχι είναι εκείνα που συντίθενται με μία από τις προθέσεις durch-, hinter-, voll-, über-, unter-, wieder- και um- και την αποχωρίζονται, όταν αυτή και το ριζικό διατηρούν την αρχική τους σημασία, (übersetzen) -> er hat setze mit der Fähre über = πέρασε απέναντι με το πορθμείο, er hat übersetzt = μετέφρασε.

Η πρόθεση zu μπαίνει πάντα μπροστά από το μη χωριζόμενο ρήμα μέσα στη φράση, zu sprechen = να μιλήσει. Στα χωριζόμενα ρήματα μπαίνει ανάμεσα στο αποχωριζόμενο α' συνθετικό και το απαρέμφατο του κυρίου ρήματος και γράφονται όλα σαν μια λέξη, aufzumachen = ανοίγω, zuzumachen = κλείνω (< aufmachen, zumachen).

4.4 Σύνταξη.- Το επίθετο, όταν είναι κατηγορούμενο μέσα στη φράση, δεν παρακολουθεί το γένος, τον αριθμό και την πτώση του ουσιαστικού στο οποίο αναφέρεται. Η σειρά των όρων στην απλή καταφατική πρόταση και στην ερωτηματική που εισάγεται με ερωτηματική λέξη είναι υποκείμενο - ρήμα - διάφοροι προσδιορισμοί - αντικείμενο, ich lese jeden Tag ein Buch (διαβάζω κάθε μέρα ένα βιβλίο), wer liest dieses Buch? (ποιος διαβάζει αυτό το βιβλίο;). Αντιστροφή των όρων ρήμα και υποκείμενο γίνεται όταν η ερωτηματική φράση δεν εισάγεται με ερωτηματική λέξη, liest du dieses Buch? (διαβάζεις αυτό το βιβλίο;), kennen Sie diesen Mann? (γνωρίζετε αυτόν τον άνθρωπο;), όταν η καταφατική φράση αρχίζει με επίρρημα ή με δευτερεύουσα πρόταση, jetzt lese ich ein Buch (= τώρα διαβάζω ένα βιβλίο) ή όταν η φράση είναι θαυμαστική, wie schön ist dieses Buch ! (= τι ωραίο που είναι αυτό το βιβλίο!).

Στις υποταγμένες προτάσεις η συνηθισμένη σειρά των ορών είναι υποκείμενο - διάφοροι προσδιορισμοί - αντικείμενο - ρήμα, er hat nie Zeit, weil er jeden Tag viele Briefe schreibt (= δεν έχει ποτέ καιρό, γιατί κάθε μέρα γράφει πολλά γράμματα). Όταν το ρήμα είναι σε σύνθετο χρόνο, στην κυρία πρόταση ο προσδιορισμός και το αντικείμενο παρεμβάλλονται μεταξύ του βοηθητικού ρήματος και του απαρεμφάτου ή της παθητικής μετοχής, ich werde morgen ins Büro gehen (= αύριο θα πάω στο γραφείο), er hat gestern ein Buch gelesen (=διάβασε χθες ένα βιβλίο), ενώ στη δευτερεύουσα πρόταση η σειρά των όρων είναι υποκείμενο - προσδιορισμοί - αντικείμενο - παθητική μετοχή ή απαρέμφατο - βοηθητικό ρήμα, er ist zu frieden, dass er gestern ein neues Buch gekauft hat (=είναι ευχαριστημένος

που χθες αγόρασε ένα καινούριο βιβλίο), ich bin froh, dass ich morgen ins Büro gehen werde (= είμαι χαρούμενος που αύριο θα πάω στο γραφείο).

Ο εξακοντισμός αυτός του κυρίου ρήματος στο τέλος των δευτερεύουσων προτάσεων - φαινόμενο χαρακτηριστικό της γερμανικής γλώσσας - είναι κάτι που δυσκολεύει τους ξένους που η μητρική τους γλώσσα αγνοεί αυτή τη σύνταξη: πρέπει να περιμένει κανείς το τέλος της προτάσεως για να μπορέσει να καταλάβει σωστά το νόημα των λεγομένων και συχνά η φράση είναι μακροσκελής με παρεμβολή πολλών όρων μεταξύ υποκειμένου (ή βοηθητικού) και κυρίου ρήματος, ich hatte jeden Morgen, bevor ich weg gehe, meine Zeitung gelesen (= κάθε πρωί πριν φύγω διάβαζα την εφημερίδα μου).

Η παθητική μετοχή των ημιβοηθητικών ρημάτων τρέπεται σε απαρέμφατο, όταν μέσα στη φράση υπάρχει και άλλο απαρέμφατο, sie hat nicht tanzen wollen και όχι sie hat nicht tanzen gewollt (= δεν θέλησε να χορέψει). Το ίδιο συμβαίνει με τα ρήματα heißen, helfen, hören, sehen, lassen.

Ως προσδιοριστική λέξη το ουσιαστικό μπαίνει, κατά το πλείστον, στη γενική του ενικού. Από το ρήμα μπαίνει μόνο η ρίζα, δηλαδή το απαρέμφατο χωρίς το τελικό -(e)n, Mönchskloster, μοναστήρι μοναχών, Schlafzimmer, υπνοδωμάτιο. Όταν η προσδιοριστική λέξη είναι ουσιαστικό γένους θηλυκού και λήγει σε -heit, -ion, -schaft, -tät, -ung, τότε μεταξύ της προσδιοριστικής και της βασικής λέξεως παρεντίθεται ένα συνδετικό -s-, der Freiheitskampf, ο απελευθερωτικός αγώνας, Universitätsbibliothek = πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη.

Η κατά παράταξη σύνταξη γίνεται μόνο με ορισμένα ρήματα, όπως τα glauben, πιστεύω, hoffen, ελπίζω, sagen, λέω, οπότε παραλείπεται το dass (= ότι) και η δευτερεύουσα πρόταση μεταβάλλεται σε κυρία. Για παράδειγμα, ich glaube, dass es heute regnen wird > ich glaube, es wird heute regnen (= πιστεύω πως θα βρέξει σήμερα).

4.5 Το λεξιλόγιο.- Η γερμανική είναι πολύ συντηρητική γλώσσα ως προς το λεξιλόγιο, το οποίο περιλαμβάνει εκτός από τα κοινά με τις άλλες ινδο-ευρωπαϊκές γλώσσες στοιχεία, εκείνα που αναπτύχθηκαν στις Γερμανικές γλώσσες και δάνεια από τη λατινική, που ήταν άλλοτε η γλώσσα της διοικήσεως των γερμανικών χωρών, έκτυπα από τη λατινική της εποχής της «Αγίας Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας του Γερμανικού έθνους» και λατινικά δάνεια που εισήχθησαν αργότερα από τα μοναστικά κέντρα της Γερμανίας. Κατά τη νεώτερη εποχή η γραφόμενη, άλλα και η ομιλούμενη γερμανική, υπέστη ισχυρότατη επίδραση της γαλλικής. Από τα γαλλικά δάνεια της εποχής εκείνης μερικά απεβλήθησαν αργότερα από την καθημερινή χρήση. Κατά τον 17ο αιώνα δέχθηκε νέο κύμα λεξιλογικών και φραστικών

γαλλισμών, καθώς και δάνεια από την ιταλική και την Ισπανική γλώσσα, ενώ τρίτο κύμα γαλλισμών δέχθηκε τον 18ο αιώνα. Κατά τον 19ο αιώνα εντάχθηκε η αντίσταση στους ξενισμούς και πολλά ξένα δάνεια αντικαταστάθηκαν από γερμανικής ρίζας νεολογισμούς ή από γερμανικές διαλεκτικές λέξεις. Μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο μπήκαν πάμπολλες αγγλικές λέξεις στη γερμανική γλώσσα. Στα γερμανικά της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας παρατηρείται είσοδος μερικών ρωσικών λέξεων. Η γερμανική είναι σήμερα η ευρωπαϊκή γλώσσα που έχει υποστεί τη μεγαλύτερη αγγλική επίδραση: παρέλαβε 3.000 περίπου λέξεις αγγλικής προέλευσης.

Όπως είπαμε και παραπάνω, η γερμανική γλώσσα πλούτισε πάρα πολύ λίγο το λεξιλόγιο των άλλων γλωσσών. Ελάχιστοι όροι, κυρίως επιστημονικοί, γερμανικής προελεύσεως έχουν διεθνοποιηθεί, όπως: Krach = οικονομική καταστροφή, Putsch = πραξικόπημα, leitmotiv = επικρατούμενο μοτίβο, nazi-nazisme = ναζισμός, εθνικοσοσιαλισμός, Blockhaus = οχύρωμα, ersatz = υποκατάστατο, diesel = είδος μηχανής, από το όνομα του εφευρέτη της), Edelweiss = είδος άνθους των Άλπεων, Foeh ή Föhn = θερμός, νότιος άνεμος, loess = λεπτή ιλύς ποταμού, Realpolitik, Ostpolitik.

Το Γερμανικό λεξιλογικό απόθεμα χαρακτηρίζεται από λέξεις ολιγοσύλλαβες, από τις οποίες, πολλές είναι κοινές, με τον ίδιο ή παρεμφερή φωνητικά, μορφολογικά και ορθογραφικά τύπο σ' όλες τις Γερμανικές γλώσσες. Μερικά παραδείγματα:

ελληνικά γερμανικά αγγλικά ολλανδικά σουηδικά νορβηγικά ισλανδικά

χέρι	Hand	hand	hand	hand	hand	hönd
δάχτυλο	Finger	finger	vinger	finger	finger	finger
πέτρα	Stein	stone	steen 1	sten	stein	steinn
		(στόουν)				
πόλη	Stadt	[town]	stad	stad	stat	staður
πλοίο	Schiff	ship	schip	skep	skip (σιπ)	skip
			(σχίπ)	(σέπ)		
τρένο	Zug	attain}	Iteehhl	tag	tog	
				(TOg)		
σπίτι	Haus	house	huis	hus	hus	hus
ουρανός	Himmel	[sky]	hemel	himmel	himmel	himinn
θεός	Gott	God	God	Gud	Gud	Guð

γυναίκα	Frau	[woman]	vrouw	f ru	frue	frii
θερμός (βάγμ)	warm	warm (γουόρμ)	warm	varm	varm	varmur
παλιός	alt	old	oud	[gammal]	[gammel]	[gamall]
βιβλίο	Buch	book (βούκ)	boek (βούκ)	bok (βούκ)	bok	bok

Παλιότερα είχε εκδηλωθεί μία προσπάθεια να αντικατασταθούν με λέξεις από γερμανικές ρίζες τα ξένα (κυρίως τα λατινικά και τα γαλλικά) λεξιλογικά δάνεια, να λένε το ρήμα Zeitwort (αντί Verbum, που είναι λατινική λέξη), τον πληθυντικό αριθμό Mehrzahl (αντί του λατινογενούς Plural), το ασανσέρ Aufzug (αντί του γαλλικού ascenseur ή του αγγλικού lift), αλλά τα αποτελέσματα ήταν περιορισμένα: επικράτησε για παράδειγμα το Fernsehen αντί του Television, τηλεόραση, ενώ το ρήμα anrufen χρησιμοποιείται παράλληλα με το telefonieren, τηλεφωνώ. Να ένας μικρός κατάλογος εννοιών που οι Γερμανοί τις εκφράζουν με δύο λέξεις, μία γερμανική και μία γαλλογενή, δηλαδή γαλλική προσαρμοσμένη στη γερμανική μορφολογία, προφορά και γραφή.

	γερμανική ονομασία	γαλλογενής ονομασία	γαλλικό προτότυπο
δυνατότητα	Möglichkeit	Possibilität	possibility
τάση	Streben	Tendenz	tendance
πρωτοβουλία	Antrag	Initiative	initiative
επιτυχία	Erfolg	Sukzess	succes
πρόγνωση	Voraussicht	Prävision	prevision
αναζητώ	aufsuchen	recherchieren	rechercher
ομολογώ	bekennen	avouieren	avouer
βαδίζω	stapfen	marchieren	marcher
ιδρύω	gründen	fundieren	fonder
εγκαταλείπω	verlassen	abandonnieren	abandonner
περίπατος	Spaziergang	Promenade	promenade
οι ασθενείς	die Kranken	die Patienten	les patients
το άγαλμα	Denkmal	Statue	statue

Αλλά τα γαλλικά δάνεια της γερμανικής είναι πάμπολλα, ιδίως σε αφηρημένες έννοιες και σε ρήματα, Emanzipation, χειραφέτηση, Operation, εγχείρηση, enorm, τεράστιος, souverän, κυρίαρχος, renovieren, ανανεώνω, attachieren, προσκολλώ, experimentieren, πειραματίζομαι, integrieren, ενσωματώνω, Café, καφενείο, Montage, μοντάζ, Routine, ρουτίνα, Touristen, τουρίστες, Exemplar, αντίτυπο, Saturation, κορεσμός.

Ο σύγχρονος γερμανικός επιστημονικός λόγος, Ιδιαίτερα σε ορισμένους τομείς του επιστητού, καταντά ένα γερμανό - γαλλικό ιδίωμα που διανθίζεται, εδώ και εκεί, και με αγγλισμούς. Ακόμη και στη στρατιωτική ορολογία οι γαλλισμοί αφθονούν, παράδειγμα η φράση: Die zweite Kompanie des Panzerartillerie - Bataillons 215 übt Schießen auf dem Truppen - Übungsplatz Munster Süd.

Γαλλικές λέξεις που λήγουν σε -ble όταν μπήκαν στη γερμανική μετέτρεψαν το -ble σε -bel, variable —> variabel, μεταβλητός, invariable —> invariabel, αμετάβλητος.

Η γερμανική πλούτισε με λέξεις τις σκανδιναβικές γλώσσες και τη ρωσική. Συχνά οι λέξεις που τους δάνεισε είναι γαλλικές με γερμανικό «ένδυμα», για παράδειγμα:

<i>γαλλικό πρωτότυπο</i>	<i>γερμανική ονομασία</i>	<i>στη δανειζόμενη γλώσσα</i>	<i>ελληνική μετάφραση</i>
	Friseur	(σουηδικά) frisör	κουρέας
Universite'	Universität	(») universitet	πανεπιστήμιο

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν στα γερμανικά και αυτούσιοι λατινικοί όροι, αλλά και πολλές ελληνικές λέξεις, παρμένες όμως σε μεταγενέστερους αιώνες μέσω της γαλλικής και με γαλλικό «ένδυμα», Ironie = ειρωνεία (γαλλικά ironie), Idee = ιδέα (γαλλικά idee), Melodie = μελωδία (γαλλικά melodie), Anomalie = ανωμαλία (γαλλικά anomalie), Philosophie = φιλοσοφία (γαλλικά philosophic), Analyse = ανάλυσης (γαλλικά analyse. Αρχαίες ελληνικές λέξεις πήρε και μέσω της λατινικής με τον εκλατινισμένο τύπο τους, όπως parallelen < parallelus = παράλληλος.

Τα υποκοριστικά είναι γένους ουδετέρου και σχηματίζονται με την προσθήκη στη ρίζα της λέξεως της καταλήξεως -chen ή -lein και μετήχηση του ριζικού φωνήεντος, Hund, σκυλί - Hündchen, σκυλάκι, Frau, γυναίκα, κυρία - Fräulein, δεσποινίς, Buch, βιβλίο - Büchlein, βιβλιαράκι. Τα υποκοριστικά κλίνονται κατά την β' κλίση και έχουν μορφολογική ένδειξη μόνο της γενικής πτώσεως, το -s.

Με μετήχηση του ριζικού φωνήεντος και προσθήκη της καταλήξεως -in στον τύπο του αρσενικού (ονομαστικής ενικού) σχηματίζεται το θηλυκό ονομάτων που δηλώνουν ζώα,

der Fuchs, η αρσενική αλεπού - die Füchsin, η θηλυκία αλεπού, der Wolf, ο λύκος - die Wölfin, η λύκαινα.

Σχεδόν πάντοτε με μετήχηση του ριζικού φωνήεντος και προσθήκη της καταλήξεως -in στον τύπο του αντίστοιχου αρσενικού σχηματίζεται το θηλυκό γένος ονομάτων που δηλώνουν εθνικότητα, κοινωνική τάξη ή επάγγελμα, der Franzose, ο Γάλλος - die Französin, η Γαλλίδα, der Landsmann, ο συμπατριώτης - die Landsmännin, η συμπατριώτισσα, der Graf, ο κόμης - die Gräfin, η κόμισσα, der Schneider, ο ράφτης - die Schneiderin, ο ράφτρα.

Υπάρχουν και υποκοριστικά ρήματα: έχουν την έννοια του αρχικού ρήματος, αλλά σε μικρότερο βαθμό. Σχηματίζονται με μετήχηση ή με μετατροπή του ριζικού φωνήεντος σε άλλο και την προσθήκη της καταλήξεως -ein στη ρίζα του ρήματος, kranken = υποφέρω από συγκεκριμένη νόσο - kränkeln = υποφέρω από μικροενοχλήσεις υγείας.

Κατά τη δήλωση του χρόνου επί δωδεκαώρου βάσεως, όπως συνηθίζεται στην καθημερινή ομιλία, προηγούνται τα λεπτά, τα τέταρτα και τα ημίωρα και ακολουθεί η ώρα, es ist fünf nach zwei = είναι δύο και πέντε (κατά λέξη: είναι πέντε προς δύο), es ist ein Viertel nach zehn = είναι δέκα και τέταρτο, es ist ein Viertel von drei = είναι τρεις παρά τέταρτο, es ist halb drei = είναι δύο και μισή (κατά λέξη: είναι μισή τρεις). Όταν ο χρόνος δηλώνεται επί 24ώρου βάσεως, όπως γίνεται σε επίσημες ανακοινώσεις (στα τραίνα, στα πλοία, στο ραδιόφωνο), η ώρα προτάσσεται των λεπτών, der Zug kommt um vierzehn Uhr fünfzehn in Frankfurt an (= το τραίνο φτάνει στη Φραγκφούρτη στις 14 και 15'). Σε μερικές περιοχές της Γερμανίας τα τέταρτα της ώρας αποδίδονται συνήθως ως εξής: es ist (ein) Viertel (auf) drei = είναι δύο και τέταρτο, es ist drei Viertel (auf) drei = είναι τρεις παρά τέταρτο.

Η γερμανική είναι πάρα πολύ ενσωματική και πολυσυνθετική γλώσσα ως προς τον τρόπο που εκφράζει τις σχέσεις μεταξύ λέξεων και ομάδων λέξεων. Έχει την τάση να σχηματίζει αλυσιδωτές συνενώσεις λέξεων και για τον λόγο αυτό εκείνο που ξενίζει όποιον βλέπει γερμανικό κείμενο είναι οι πολύ μακροσκελείς λέξεις του, πραγματικά «λέξεις - σιδηρόδρομοι», του τύπου Wachsfigurenkabinett (= Μουσείο κέρινων ομοιωμάτων) ή Vierwaldstätterseeschiffahrtsgesellschaft (= Εταιρεία ναυσιπλοΐας της λίμνης των τεσσάρων καντονιών). Πρόκειται για συγκόλληση των όρων μιας πρότασης που γίνεται, όταν θέλουν να δηλώσουν τη σχέση που στα ελληνικά εκφράζεται με γενική πτώση. Η συνένωση όμως αυτή γίνεται κατά αντίστροφη απ' ό,τι σε άλλες γλώσσες (ελληνική, γαλλική) σειρά των όρων της πρότασης. Το φαινόμενο παρατηρείται και σε άλλες Γερμανικές γλώσσες (ολλανδικά, δανικά, σουηδικά). Η ανάγνωση τέτοιων «λέξεων» διευκολύνεται από το γεγονός ότι κάθε συστατικό τους κρατάει τον τόνο του, για παράδειγμα η παραπάνω λέξη-

σιδηρόδρομος Viewaldstätterseeschiffahrtgesellschaft θα διαβαστεί «σπαστά»: φίιγ /βαλδ-στέτεγ /ζέε /σιφ φάαγτ/γεζέλσαφτ, όπου τα κυρτά στοιχεία υποδηλώνουν εντονότερο τόνο και τα υπογραμμισμένα δευτερεύοντα ασθενέστερο.

Η μέση άνω-γερμανική γνώρισε ήδη λέξεις σύνθετες από δύο απλές, φαινόμενο που έγινε πιο έντονο τον 17ο αιώνα, herzeleid, στενοχώρια, liebesmerz, ερωτικός πόνος. Κατά τον 19ο αιώνα ήρθαν οι τριπλές σύνθετες λέξεις, όπως Hauptbahnhof = κεντρικός σιδηροδρομικός σταθμός. Σήμερα έχουμε τετραπλά σύνθετα, όπως Bundesbahnhauptsekretär = αρχιγραμ-ματέας των ομοσπονδιακών σιδηροδρόμων, Damenoberkleidungsindustrie = βιομηχανία γυναικείων παλτών. Εμφανίστηκαν μάλιστα και πενταπλά σύνθετα, Atomkraftwerksstandortsicherungsprogramm = πρόγραμμα ασφαλείας των τόπων που έχουν ατομικά εργοστάσια. Αυτές οι κατασκευές όμως έχουν και τα όρια τους. Η γλώσσα αντέδρασε εναντίον αυτών των δυσνόητων συνθέτων με δύο τρόπους, με τη δημιουργία των λεγόμενων «παρενθετικών τύπων» (γερμανικά Klammerformen) όπως Skikarte < Ski(fahr)karte = εισιτήριο για χιονοδρομία, Kohlenferien < Kohlen(mangel)ferien = διακοπές λόγω έλλειψης κάρβουνου. Αντέδρασε επίσης με τις βραχυγραφίες ή συντμήσεις λέξεων (γερμανικά, Abkürzungen). Υπάρχουν τρία είδη τέτοιων συντμήσεων:

1) αρκτικόλεξα, όπως UB = Universitätsbibliothek = πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη, BRD = Bundesrepublik Deutschland = Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Χρησιμοποιείται συχνά το αρχικό γράμμα του πρώτου συνθετικού και ολόκληρο το β' συνθετικό, όταν αυτό είναι μονοσύλλαβο ή δισύλλαβο, D - Zug (Durchgangzug, διερχόμενη αμαξοστοιχία), U - Bahn (Utergrundbahn = υπόγειος σιδηρόδρομος), U - boot (Unterseeboot = υποβρύχιο).

2) ακρώνυμα, δηλαδή λέξεις που αποτελούνται από τη συνένωση της α' συλλαβής των δύο συνθετικών, Komintern < Kommunistische Internationale = Κομμουνιστική Διεθνής, Nazi < National - Sozialist = Εθνικοσοσιαλιστής. Η μέθοδος αυτή της σύντμησης, γνωστή και στην αγγλική και στη ρωσική γλώσσα, διαδόθηκε γύρω στο 1920.

3) συντμήσεις, όπου κρατείται μόνο το θέμα μακροσκελούς λέξεως, Auto αντί Automobil, αυτοκίνητο, Labor αντί Laboratorium, επιστημονικό εργαστήριο, Blei αντί Bleistift, μολύβι.

Στο τεχνικό λεξιλόγιο διαφόρων ειδικοτήτων ή των μελών κοινωνικών ομάδων οι βραχυλογικές σύντμησης είναι πολύ περισσότερο διαδεδομένες.

4.6 Η γερμανική αργκό.- Το γερμανικό όνομα της αργκό της Γερμανίας είναι Rotwelsch

και είναι γνωστό από τα μέσα του 13ου αιώνα. Αρχικά σήμαινε κάτι σαν «ακατάληπτη γλώσσα των λωποδυτών» (στη μέση άνω - γερμανική rot(e) = λωποδύτης, ζητιάνος, welsch = ιταλική και μετάφραση ξένη, ακατάληπτη γλώσσα). Υπήρχαν και άλλα ονόματα της αρχικά στα γερμανικά, όπως το πολύ διαδεδομένο όνομα Jenisch (jenische Sprache = γλώσσα των πονηρών ανθρώπων). Η πρώτη πηγή για την Rotwelsch είναι το Liber Vagatorum (= βιβλίο των αλητών), γραμμένο το 1510, που το επεξεργάστηκε εκ νέου, το 1528, ο Μαρτίνος Λούθηρος και το εξέδωσε με τον τίτλο Von der falschen Bettler Büberei. Για τη Rotwelsch ισχύει ότι το ιδίωμα αυτό χαρακτηρίζεται από τα λάθη στις ιδιόζουσες γραμματικές δομές της γερμανικής γλώσσας και από τις μεταβολές στο λεξιλόγιο που επιφέρονται μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, αλλά παραμένουν πια μόνιμα. Η Rotwelsch γέμισε με ξένες λέξεις περισσότερο από όσο η αγγλική slang. Τα ξένα της δάνεια είναι κατά πλειονότητα εβραίο-γερμανικές λέξεις και τσιγγάνικες. Οι βάσεις της Rotwelsch διαμορφώθηκαν σύμφωνα με την ιδιόζουσα πληθυσμιακή αναλογία πολλών ευρωπαϊκών πόλεων, ακόμα και πόλεων που βρίσκονται έξω από τον γερμανόφωνο χώρο (στη Βοημία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, την Κροατία, ακόμα και στη Σουηδία).

Η Rotwelsch απετέλεσε τη βάση μη γερμανικών ιδιωμάτων λωποδυτών σε περιθωριακά λαϊκά στρώματα πόλεων που ήταν πρωτύτερα εν όλο ή εν μέρει γερμανόφωνες. Σύμφωνα με στατιστικά δεδομένα της περιόδου γύρω από το 1920, το 65 - 80 % του λεξιλογίου της ουγγρικής γλώσσας των αλητών της Βουδαπέστης είχε έρθει από τη Rotwelsch με την εξής διαδρομή: έβραιο-γερμανικά -> Rotwelsch ->ουγγρικά και τσιγγάνικα -> Rotwelsch —> ουγγρικά.

Η Rotwelsch ξαναπήρε λέξεις από διάφορες λατινογενείς, σλαβικές και άλλες γλώσσες, αλλά και τσιγγάνικες μέσω της ουγγρικής, για παράδειγμα.:

Ουγγρικά hinto -> τσιγγάνικα hintova -> Rotwelsch Hintova (= άμαξα)

ουγγρικά völg (προφορικά[vold]) -> τσιγγάνικα vedo ->Rotwelsch Vedo (= κοιλάδα).

4.7 Ονοματολογικά.- Στη γερμανική γλώσσα τα ξένα τοπωνύμια σπάνια παίρνουν γερμανικό τύπο, εκτός από ένα αριθμό ονομάτων μεγάλων ή ιστορικών πόλεων, περιοχών, ποταμών και βουνών που, πλην εξαιρέσεων, βρίσκονται στον χώρο της παλιάς αυστρου-ουγγρικής αυτοκρατορίας και στις γειτονικές με τη Γερμανία χώρες (τη γαλλική επαρχία της Αλσατίας, το Βέλγιο, την Ελβετία, την Πολωνία, τη βόρεια Ιταλία) ή είναι γνωστά από την αρχαία ιστορία τοπωνύμια. Μερικά παραδείγματα με εντός παρένθεσης το όνομα του τοπωνυμίου στην τοπική γλώσσα:

Επαρχίες - περιοχές. Αλσατία (γαλλικά Alsace) Elsaß, Λωρραίνη (γαλλικά Lorraine)

Lothringen, Λομβαρδία (ιταλικά Lombardia) Lombardei, Φριόυλι (ιταλικά Friuli) Friaul, Τρανσυλβανία (ρουμανικά Transylvania ή Ardeal) Siebenbürgen, Βλαχία (ρουμανικά Valahia και Mantenia) Walachei, Μακεδονία -Mazedonien, Σαβοΐα (γαλλικά Savoie) Savoyen, Φλάνδρα (γαλλικά Flandre, φλαμανδικά Vlanderen) Flandern, Μολδαβία (ρουμανικά Moldova) Moldau, Σλοβενία (σέρβικα Slovenija) Slawonien, Βουργουνδία (γαλλικά Bourgogne) Burgund, καντόνι του Βώ της Ελβετίας (γαλλικά Vaud) Waadt, καντόνι του Βαλαί (γαλλικά Valais) Wallis, Μοραβία - Mähren, Βοημία - Böhmen. *Βουνά, ποτάμια, νησιά:* Πυρηναία (γαλλικά Pyrenees) Pyrenäen, Βιστούλας (πολωνικά Wisla) Weichsel, Κύπρος Zypern.

Πόλεις: Αθήνα Athen, Πειραιάς Piräus, Σμύρνη Smyrna, Ναύπλιο Nau-riä, Κόρινθος Korinth, Σπάρτη Sparta, Ρώμη (ιταλικά Roma) Rom, Νεάπολις (ιταλικά Napoli) Neapel, Μιλάνο(ιταλικά Milano) Mailand, Τορίνο (ιταλικά Torino) Turin, Βενετία (ιταλικά Venezia) Venedig, Γένουα (ιταλικά Genova) Genua, Μπολτσάνο (ιταλικά Bolzano), Bozen, Μπρεσανόνε (ιταλικά Bressanone) Brixen, Φλωρεντία (ιταλικά Firenze) Florenz, Τεργέστη (ιταλικά Trieste) Triest, Τρέντο (ιταλικά Trento) Trient, Συρακούσες (ιταλικά Siracusa) Syrakus, Κωνσταντινούπολη Konstantinopel, Φιλιππούπολη Philippopol, Αδριανούπολη (τουρκικά Edirne) Adrianopel, Βελιγράδι (σέρβικα Beograd) Belgrad, Ζάγκρεμπ (σέρβικα Zagreb) Agram, Λιουμπλιάνα (σέρβικα Ljubljana) Laibach, Μάριμπορ (σέρβικα Maribor) Marburg, Λισσαβόνα (πορτογαλλικά Lisboa) Lissabon, Μόσχα (ρωσικά Maskvä) Moskau, Πσκόφ (ρωσικά Pskov) Pleskau, Λβόφ (ρωσικά Lvon) Lemberg (ελληνικά Λεμβέργη), Νιμέγκη (ολλανδικά Nijmegen) Nimwegen, Γενεύη (γαλλικά Geneve) Genf, Νεσατέλ (γαλλικά Neuchatel) Neuenburg, Λιέγη (γαλλικά Liege) Lüttich, Βρυξέλλες (γαλλικά Bruxelles, φλαμανδικά Brüssel) Brüssel, Λουβαίν (φλαμανδικά Leu-ven, γαλλικά Louvain) Löwen, Ύπρ (γαλλικά Ypres, φλαμανδικά Ieper) Ypern, Στρασβούργο (γαλλικά Strasbourg) Straßburg, Σελεστά (γαλλικά Selestat) Schlettstadt, Μυλούζη (γαλλικά Mulhouse) Mülhausen, Σαρμπούρ (γαλλικά Sarre-bourg) Saarwerden, Τιονβίλ (γαλλικά Thionville) Diedenhofen, Μομπελιάρ (γαλλικά Montbeliard) Mömpelgard, Δουγκέρκη (γαλλικά Dunkerque) Dünkirchen, Βαρσοβία (πολωνικά Warszawa) Warschau, Κρακοβία (πολωνικά Krakow) Krakau, Πόζναν (πολωνικά Poznan) Posen, Γκνιέζνο (πολωνικά Gniezno) Gnesen, Τσενστοχόβα (πολωνικά Czestochowa) Tschenstochau, Γκντάνσκ (πολωνικά Gdansk) Danzig, Τόρουν (πολωνικά Toruri) Thorn, Γκρούτζιοντζ (πολωνικά Grudäadz) Graudenz, Μπύντγκοστς (πολωνικά Bydgoszcz) Bromberg, Πράγα (τσέχικα Praha) Prag, Μπρνό (τσέχικα Brno) Brunn, Όλομουτς (τσέχικα Olomouc) Olmütz, Μπρατισλάβα (τσέχικα Bratislava) Preßburg, Χέμπ

(τσέχικα Cheb) Eger, Όπαβα (τσέχικα Opava) Troppau, Κάρλοβυ Βάρυ (τσέχικα Karlovy Vary) Karlsbad, Κόσιτσε (τσέχικα Kosice) Kaschau, Πέτς (ουγγρικά Pecs) Fünfkirchen, Σέγκεντ (ουγγρικά Szeged) Sjededin, Σόμπατελι (ούγγρικά Szombathely) Steinamanger, Σέκεσφεχερβαρ (ουγγρικά Szekesfehervar) Stuhlweissenburg, Κλούζ (ρουμάνικα Cluj) Klausenburg, Οράντεα Μάρε (ρουμάνικα Oradea Mare) Großwardein, Άλμπα Πούλια (ρουμάνικα Alba Iulia) Karlsburg, Σιμπίου (ρουμάνικα Sibiu) Hermannstadt, Μπράσοβ (ρουμάνικα Brasov) Kronstadt, Μπέλα Τσέρκβα (σέρβικα Bela Crkva) Weiskirchen, Οσιγκεκ (σέρβικα Osijek) Esseg, Νόβι Σάντ (σέρβικα Novi Sad) Neusatz, Κλάϊπεντα (λιθουανικά Klaipeda) Memel, Τάρτου (εσθονικά Tartu) Dorpat, Λιέπαγια (λεττονικά Liepaja) Libau, Νταούγκαβπιλς (λεττονικά Daugavpils) Dünaburg, Γέκαμπιλς (λεττονικά Jekabpils) Jakobstadt, Βέντσπιλς (λεττονικά Ventspils) Windau, Νόβυ Σόντς (πολωνικά Nowy Sacz) Neusatz, Πούτσκ (πολωνικά Plcck) Plozk, Τσέφ (πολων. Tchew) Dirsau, Πιότρκουφ (πολων. Piotrkow) Petrikau, Βουοτσουάβεκ (πολωνικά Wfoclawek) Leslau, Λότζ (πολωνικά Lodz, προφορικά Οουότς) Litzmannstadt.

Πολλά ξένα τοπωνύμια που μένουν αμετάβλητα, δηλαδή με τον τύπο που έχουν στο πρωτότυπο, στη γερμανική γλώσσα μεταγράφονται σύμφωνα με τη γερμανική ορθογραφία, για παράδειγμα, πολωνικά Kalisz-γερμανικά Kaiisch, σέρβικα Nis – γερμανικά Nisch, βουλγάρικα Baria,— γερμανικά Warna, γαλλικά Colmar- γερμανικά Kolmar.

Αρκετά γερμανικά ονόματα περιοχών και πόλεων έχουν μορφολογικά εξελληνισθεί. Τα πιο γνωστά τοπωνύμια σε -burg εξελληνίστηκαν σε -βούργο, τα πιο γνωστά σε -berg εξελληνίστηκαν σε -βέργη, πολλά άλλα έγιναν θηλυκού γένους (επειδή στην ελληνική οι λέξεις πόλη και περιοχή ή επαρχία είναι θηλυκού γένους) παίρνοντας την κατάληξη -η, Ολδεμβούργο, Βιττεμβέργη, Χάλλη, Λυβέκη, Καιναξβέργη, Νυρεμβέργη, Καρλσρούη, Γοτίγκη, Τυβίγκη, Χαϊδελβέργη, Ερφούρτη, Βόννη, Φραγκφούρτη, Στουτγκάρδη, Αμβούργο, Βρανδεμβούργο, Μαγδεμβούργο, Μεκλεμβούργο. Μερικά ονόματα πόλεων εξελληνίστηκαν κατά ουδέτερο γένος, όπως Βερολίνο, Κίελο, Μόναχο, Στετίνο. Στους τύπους Βαυαρία, Μόναχο και Λειψία ίσως χρησίμευε ως πρότυπο η ιταλική μορφή των τοπωνυμίων αυτών: Bavaria, Monaco, Lipsia.

Αρκετά ονόματα περιοχών και πόλεων εξελληνίστηκαν όχι βάση του γερμανικού τους τύπου, αλλά βάση του αντίστοιχου γαλλικού. Στην περίπτωση αυτή τα ονόματα επαρχιών πήραν την κατάληξη -ία, Ρηνανία, Βεστφαλία, Πομερανία, Φραγκονία, Σιλεσία, Καρινθία, Στυρία, Βρέμη, Δρέσδη, Βιέννη, Βρουνσβίκη, Βάδη, Έσση, Παλατινάτο, Ρατισβόνη, Μαγεντία, Φραβούργο, Σπίρα, Ανόβερο. Ακόμα και Λίμνη της Κωνσταντίας, από το

γαλλικό Lac de Constance, ενώ οι Γερμανοί τη λένε Bodensee. Παλαιότερα τα εξελληνισμένα γερμανικά τοπωνύμια ήταν περισσότερα: Δαρμστάτη, Βορματία (Worms), Σαλτσβούργο.

Ο ελληνικός τύπος μερικών τοπωνυμίων ανάγεται σε πολύ παλαιότερη εποχή: τα Τρεβήροι, Κωνσταντία, Κολωνία, Βασιλεία προέρχονται από τα λατινικά. Τέλος μεταφρασμένα στα ελληνικά είναι τα ονόματα δασωμένων οροσειρών της Γερμανίας, όπως Μέλας Δρυμός, Ερκύνιος Δρυμός, Μεταλλευτικά Όρη, Τευτοβούργειος Δρυμός, Θουρίγγειος Δρυμός.

Με την προσθήκη της κατάληξης -in στο εθνικό όνομα αρσενικού γένους λαμβάνεται ο τύπος του θηλυκού. Συχνά γίνεται και μετήχηση του ριζικού φωνήεντος, όπως Griechin, Ελληνίδα, Dänin, Δανή, Französin Γαλλίδα. Τα αρσενικά ονόματα που δηλώνουν κάτοικο μιας πόλεως ή μιας χώρας λήγουν σε -er, Berliner, Βερολινέζος, Pariser, Παριζιάνος, Athener, Αθηναίος, Amerikaner, Αμερικάνος, Engländer, Άγγλος, Wiener, Βιεννέζος, Frankfurter, Φραγκφουρτινός, Spanier, Ισπανός. Τα ονόματα αυτά κλίνονται κατά την β' κλίση. Μερικά λήγουν σε -e και κλίνονται κατά τη γ' κλίση, όπως der Grieche, ο Έλληνας, der Deutsche, ο Γερμανός (ίδιος τύπος και για το θηλυκό), der Däne, ο Δανός, der Schwede, ο Σουηδός, der Türke, ο Τούρκος, der Böhme, ο Βοημός.

Όπως στη γλώσσα μας και σε άλλες γλώσσες, έτσι και στα γερμανικά πολλά «βαπτιστικά» ονόματα και πολλά επώνυμα φανερώνουν με τον μορφολογικό τους τύπο ή και καθ' αυτά τη γεωγραφική προέλευση αυτού που τα φέρει, π.χ. Möller στη βόρεια Γερμανία - Müller στη μέση Γερμανία - Miller στη νότια - Meiler στην Αλσατία (= Μυλωνάς), O Schmidt είναι από το νότιο τμήμα της ανατολικής Γερμανίας, ο Schmitz από την περιοχή της Κολωνίας, ο Schmitter από τη Βαυαρία και σημαίνει σιδεράς. Hafner στη νότιο Γερμανία - Töpfer στην κεντρική και Röttner στη βόρεια (= αγγειοπλάστης). Όσα επώνυμα προέρχονται από τοπωνύμιο (είναι δηλαδή κατ' αυτό τον τρόπο σαν εθνικά) έχουν την κατάληξη -er (όπως τα εθνικά) στη νότιο Γερμανία, την κατάληξη -mann στη ΒΔ. Γερμανία, απλώς το όνομα του αντίστοιχου τοπωνυμίου στην κέντρο - ανατολική και εκφράζονται περιφραστικά με το von (=από) + το όνομα του τοπωνυμίου στα ελβετογερμανικά., Βιεννέζος (σαν επώνυμο) = Wiener ή Wienemann ή Wien σκέτο ή von Wien. Με τις καταλήξεις -sen στη βόρεια Γερμανία και στη γερμανόφωνη Ελβετία, -er στη Βαυαρία, -s στη δυτική Γερμανία και το «βαπτιστικό» όνομα χωρίς κατάληξη ιδιαίτερη στην περιοχή του Παλατινάτου και το νότιο τμήμα της ανατολικής Γερμανίας εκφέρονται τα εκ «βαπτιστικών» επώνυμα, Wilhelmsen- Wilhelmer - Wilhelms - Wilhelm. Επώνυμα από βαπτιστικά με την προσθήκη τελικού -s συναντάμε και στον Μέλανα Δρυμό και τη

νότιο Αλσατία, Friedrichs.

Όπως είναι φυσικό, στις διάφορες περιοχές του γερμανόφωνου χώρου εκτός από τις φωνητικές, μορφολογικές και συντακτικές διαφορές στη γλώσσα (και εννοούμε πάντα την κοινή γερμανική και όχι τις διαλέκτους) υπάρχουν και χαρακτηριστικές λέξεις, ιδιαίτερα στην Αυστρία και την Ελβετία που αποτελούν χωριστά κράτη. Στην τέως Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας, που αποτελούσε χωριστό κράτος μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο και μέχρι το 1990, η γλώσσα δεν διαφέρει λεξιλογικά από τη γλώσσα των δυτικό - Γερμανών, παρά μόνο ως προς τη σημασιολογική - ιδεολογική φόρτιση ορισμένων πολιτικό- οικονομικών όρων ή τη συχνότητα, μεγαλύτερη ή μικρότερη, όρων μερικών λεξιλογικών κατηγοριών. Ρωσισμοί στα γερμανικά της ανατολικής Γερμανίας είναι σχεδόν ανύπαρκτοι. Στις αμέσως επόμενες σελίδες θα εξετάσουμε χωριστά τις κυριότερες διαφορές της γερμανικής γλώσσας στην Αυστρία, στην Αλσατία, στο Λουξεμβούργο, στο γερμανόφωνο τμήμα της Ελβετίας και στην πόλη του Βερολίνου.

5. Τα γερμανικά της Αυστρίας

Αν εξαιρέσουμε την περιοχή Φόραλμπεργκ (Voralberg) στο δυτικό άκρο της χώρας, όπου το ιδίωμα είναι αλαμανικού τύπου, στην Αυστρία ολόκληρη μιλιούνται ιδιώματα του βαυαρό - αυστριακού (γερμικά bairisch - österreichische) τύπου. Η παραλλαγή της άνω - γερμανικής στην Αυστρία είναι αισθητή στον γραπτό, αλλά πολύ περισσότερο στον προφορικό λόγο και χαρακτηρίζεται από βαυαρικά στοιχεία. Να προστεθεί ότι η πρωτεύουσα της χώρας, η Βιέννη, έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση της αυστριακής παραλλαγής της γερμανικής γλώσσας: η βιεννέζικη ομιλία θεωρείται σ' όλες τις αυστριακές πόλεις ως ο αυθεντικός κανόνας και με αυτό τον τρόπο τα χωριάτικα ιδιώματα συμπίεστηκαν ακόμα περισσότερο στη χρήση τους, αν και όπως είναι αποδεκτό, η αυστριακή γερμανική εξακολουθεί να είναι γενικώς πολύ ζωντανή. Από διαλεκτολογική άποψη διαιρούν την Αυστρία σε τέσσερις ζώνες: το Φόραλμπεργκ (διάλεκτος αλαμανικού τύπου), δουναβο -βαυαρική διάλεκτο (με κέντρα τη Βιέννη και το Λίντς), νότια δουναβο - βαυαρική (με κέντρα το Σάλτσμπουργκ και το Γκράτς) και νότιο -βαυαρική (με κέντρα τις πόλεις Ινσμπρουκ και Κλάγκενφουρτ).

Η γερμανική προφορά στην Αυστρία χαρακτηρίζεται από τη συχνή εξαφάνιση των χειλικών φωνηέντων και διφθόγγων, όπως [se:n] αντί [sθ:n] = schön, ωραίος, [si:n] αντί [syten] = schütten, χύνω, αδειάζω, [haeze] αντί [hoizer] = Häuser, σπίτια, [laet] αντί [loite] = Leute, κόσμος, άνθρωποι. Τα αρχικά ρ και t δεν ακολουθούνται από δασύ πνεύμα, [pec] αντί [p^hec] = Pech, πίσσα, [te:] αντί [t^he:] = Tee, τσάι. Το r είναι ως επί τω πλείστον γλωσσικός υγρός φθόγγος και, όταν ακολουθεί φωνήεν, φωνηεντοποιείται, δημιουργώντας έτσι νέες διφθόγγους, [toef] ή [tuef] αντί [dorf] = Dorf, χωριό, [nu:e] αντί [nu:r] = nur, μόνο, μονάχα. Μάλιστα στην κοινή γλώσσα των πόλεων παρατηρείται ο φωνητικός νόμος [a:] αντί [ae] ή [ao], πού προέρχεται από το βιεννέζικο ιδίωμα, [kla:n] παρά το [klaen] = klein, μικρός, [pa:m] παρά το [paom] = Baum, δέντρο, [ma:dl] ή [ma:'l] παρά το [me:dl] = Mädel.

Η μορφολογία επίσης παρουσιάζει μερικές ιδιορρυθμίες σε σύγκριση με την γερμανική της Γερμανίας. Το γένος των ονομάτων σε πολλές περιπτώσεις παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις από τους γνωστούς κανόνες. Στη Βιέννη για παράδειγμα λένε der Butter, der Dotter, das Monat, έναντι die Butter, das Dotter, der Monat. Στον πληθυντικό των ονομάτων διαδόθηκε πολύ ο «ασθενής» τύπος σχηματισμού τους, Mädeln αντί Mädel, Schanken αντί Schänke. Στη γραμματική δομή ισχύει περισσότερο από όσο στον

ενδογερμανικό χώρο το διαλεκτικό στοιχείο, όπως η συχνότερη υποκατάσταση του παρακειμένου στον περιφραστικό παρωχημένο χρόνο, της κτητικής συντάξεως αντί γενικής πτώσεως. Το ρήμα tun ως βοηθητικό χρησιμοποιείται κοινότατα στην Αυστρία και όχι σαν ιδιωματικό χαρακτηριστικό, όπως στη Γερμανία, essen tun wir! αντί wir wollen essen! (θέλουμε να φάμε).

Οι αυστριακοί ιδιωτισμοί όμως είναι κυρίως λεξιλογικοί: σ' όλο τόν ορεινό νότιο – γερμανικό χώρο επικρατούν λέξεις όπως Backe αντί Wange, μάγουλο, Orange (παλαιότερα Pomeranze) αντί Apfelsine, πορτοκάλι, bügeln αντί platten, σιδερώνω. Μερικές διαλεκτικές λέξεις, κοινές στη βουαδική, επικρατούν και στην Αυστρία, ακόμα και στην επίσημη μορφή της γερμανικής γλώσσας εκεί, Triste αντί Schober, θημωνιά Kukuruz, αντί Mais, αραβόσιτος, Paradieser αντί Tomate, ντομάτα, Tram αντί Balken, δοκάρι, Bäckerei αντί Gebäck, Backwerk, γλυκίσματα, Dirlal αντί Landmädchen, χωριατοπούλα, heuer αντί diesjährig, φέτος, der Zins αντί die Miete, το νοίκι, die Marille αντί Aprikose, βερίκοκο, das Schwam-merl αντί Pilz, μανιτάρι, Erdäpfel (γαλλικό έκτυπο) αντί Kartoffeln, πατάτα das Hendl αντί Huhn, κοτόπουλο, Selcher αντί Metzger, αλλαντοπώλης, Friseurin αντί Friseur, κομμώτρια, Nachtmahl αντί Abendessen, δείπνο, die Veberfuhr αντί Fähre, πορθμείο σε ποτάμι. Υπάρχουν πολλές διαφορές στη χρήση των ρηματικών προθημάτων μεταξύ ενδογερμανικής και γερμανικής της Αυστρίας, ausspotten αντί verspotten, εμπαιζώ, abgebrannt αντί verbrannt, καμένος. Στην παραγωγή λέξεων οι Αυστριακοί αγαπούν πολύ τους υποκοριστικούς τύπους της ορεινής νότιας Γερμανίας, Mäuserl, Stuckert, Stamperl, Zuckerl.

Ξένα λεξιλογικά δάνεια που είναι πια απαρχαιωμένα στη γερμανική γλώσσα παραμένουν «της μόδας» στα γερμανικά της Αυστρίας, Zuckerbäcker αντί Konditor, ζαχαροπλάστης, Lebzelten αντί Lebkuchen ή Honigkuchen, μελόπιτα, Klafter αντί Abteil, διαμέρισμα βαγονιού τραίνου, Advokat αντί Rechtsanwalt δικηγόρος, Match αντί Fußballspiel, ποδοσφαιρικός αγώνας, Goal αντί Tor, γκολ, Spital, αντί Krankenhaus, νοσοκομείο. Πολλές ιδιορρυθμίες του αυστριακού λεξιλογίου οφείλονται στις γειτονικές γλώσσες και είναι στην πλειοψηφία τους λέξεις πολιτισμού που βρίσκονται σ' όλες τις γλώσσες των λαών της παλιάς μοναρχίας των Αψβούργων, Karfiol (< ιταλικά cavolfiore) = κουνουπίδι —> ούγγρικά, σερβοκροατικά, τσέχικα karfio - γερμανικά Blumenkohl, Coupe (< γαλλικά coupe) = διαμέρισμα σιδηροδρομικού βαγονιού -> ουγγρικά, τσέχικα kure - σερβοκροατικά kure- γερμανικά Abteil, Goal (< αγγλικά goal) = γκολ -> τσέχικα goal — ουγγρικά gol-σερβοκροατικά gol, Ribisel (< ιταλικά ribes rosso) = φραγκοστάφυλο -> ουγγρικά ribizli - σερβοκροατικά ribiz(la) - γερμανικά Johannisbeere, Fisolen (< ιταλικά

fagiolini) = χλωρά φασόλια -> τσέχικα fizele ή fisele - γερμανικά grüne Bohnen. Στη γραφή της τοπικής διαλέκτου χρησιμοποιούν οι Αυστριακοί το γράμμα ä, όπως και στη βαυαρική ιδιοματική ποίηση. Είναι ετυμολογικώς ένα a.

Λίγα δείγματα της βιεννέζικης προφοράς και του λεξιλογίου: ih (προφορά [i:] αντί ich = εγώ wüll αντί will = θέλω aa αντί auch = επίσης mi αντί mich = εμένα ned αντί nicht = δεν Zigarl = τσιγαράκι (υποκοριστικό του Zigarre) m' r (προφορά[me]) αντί mir = σ' έμενα, nur αντί vor = για, ih häb αντί ich habe = έχω, ih siach αντί ich sehe = βλέπω.

6. Τα γερμανικά της Ελβετίας

Με το όνομα ελβετογερμανικά (γερμανικά Schweizerdeutsch, στη γερμανική διάλεκτο της Ελβετίας Schwyzertüütsch) χαρακτηρίζονται τα αλαμανικού τύπου ιδιώματα από τα οποία προέκυψε η περιφεριακή κοινή γλώσσα του Γερμανικού πληθυσμού της Ελβετίας. Σαν γραπτό μέσο επικοινωνίας χρησίμευσε κυρίως η ζυριχινή παραλλαγή της ελβετογερμανικής (γερμανικά Zürich - deutsch, ελβετογερμανικά Züüritüütsch). Στις περισσότερες ελβετικές εφημερίδες δημοσιεύονται κανονικά μικρά κείμενα στην ελβετογερμανική. Κατά τα έτη του Β' παγκοσμίου πολέμου παρουσιάστηκε μία πολύ έντονη κίνηση για να γίνει η ελβετογερμανική επίσημη γλώσσα του γερμανόφωνου τμήματος της Ελβετίας, πρακτικοί όμως λόγοι συνετέλεσαν στο να μη πραγματοποιηθεί τελικά αυτή η αλλαγή.

Όπως στην Αυστρία, έτσι και στην Ελβετία ο ορθογραφικός και γραμματικός διακανονισμός της γερμανικής του έτους 1901 έγινε δεκτός με κάποιες ασήμαντες τροποποιήσεις. Εν τούτοις η ελβετική παραλλαγή της «επίσημης» γερμανικής έχει κρατήσει μερικές από τις ιδιορρυθμίες της ελβετογερμανικής.

Στα ελβετογερμανικά, όπως σε όλα γενικώς τα αλαμανικά ιδιώματα, επικράτησε πλήρως η «δεύτερη συμφωνική μετατροπή» της παλιάς άνω - γερμανικής και σήμερα εμφανίζονται πολλές συνέπειες της, όπως συνήθως γίνεται και στην κοινή γερμανική, pflääge - γερμανικά pflegen, φροντίζω, hupfe - γερμανικά hüpfen, σκιρτώ, Chopf - γερμανικά Kopf, κεφάλι, zele - γερμανικά zählen, μετρώ, haize - γερμανικά heizen, haiss - γερμανικά heiß και μάλιστα Chint (προφορά [xint]) αντί Kind, παιδί, Acher (προφορά [axer]), αντί Acker, αγρός και Wulch (προφορά [vulx]) αντί Wolke, σύννεφο. Τα συμφωνικά συμπλέγματα st και sp προφέρονται σ' όλες τις θέσεις, Schtai αντί Stein, πέτρα, isch(t) αντί ist, είναι (γ' ενικό), Schpiis αντί Speise, τροφή, Reschpäkt αντί Respekt (< γαλλικά respect), σεβασμός. Ακόμα και το sk προφέρεται κατά κανόνα [sk], Schkandaal, αντί Skandal, σκάνδαλο, tischgeriere = diskutieren, συνομιλώ (< γαλλικά discuter).

Το χαρακτηριστικότερο γνώρισμα του φωνηεντισμού είναι η διατήρηση των παλιών μακρών φωνηέντων και των παλιών διφθόγγων, Schwyz (προφορά [swi:ts]) αντί Schweiz, Ελβετία, riich (προφορά [ri:c]) αντί Reich, κράτος, tüütsch (προφορά [ty:ts]) αντί deutsch, γερμανικός, Fründ αντί Freund, φίλος, Huus (προφορά [hu:s]) αντί Haus, σπίτι, fuul (προφορά [fu:l]) αντί faul, τεμπέλης, και από την άλλη μεριά lieb (προφορά [liep]) αγαπητός, Liecht (προφορά [liect]) αντί Licht, φως, Bluet (προφορά [pluet]) αντί Blut,

αίμα, guet (προφορά [kuet]) αντί gut, καλός, grüen (προφορά [kryen]) αντί grün, πράσινος, süess (προφορά [syəs]) αντί süß, γλυκός.

Τα φωνήεντα της συλλαβής που είναι δίπλα στην τονιζόμενη έχουν στενωθεί και πολλές φορές αποβληθεί, gwüss αντί gewiss, βέβαιος, z'rugg αντί zurück, πίσω, Haimet αντί Heimat, πατρίδα, Aug αντί Auge, μάτι, Suntig αντί Sonntag, Κυριακή.

Τυπικά και πολύ αγαπητά είναι τα αλαμανικού τύπου υποκοριστικά σε -li και -i, Hüüsli – γερμανικά Häuschen και Häuslein, σπιτάκι, Bübli -γερμανικά Bübchen ή Bublein, παιδάκι, Ruedi - γερμανικά Rudi.

Ως προς το πτωτικό σύστημα των ονομάτων παρατηρούμε ότι χωρίστηκε από τις άλλες πτώσεις, η δοτική πληθυντικού, Fuess - γερμικά Fuß, πόδι ->Füess - γερμανικά Füße - >Füessen – γερμανικά Füßen. Με κάποιον περιορισμό, όπως στ' αγγλικά, υπάρχει η γενική του ενικού με τελικό s, 's Naachbers Huus = το σπίτι των γειτόνων (γερμανικά das Haus des Nachbarn), 's Mueters Schue = το παπούτσι της μητέρας (γερμανικά der Schuh der Mutter). Ένα είδος παλιάς μεριστικής γενικής εισάγεται με το άρθρο der, αμετάφραστο στην περίπτωση αυτή στην κοινή γερμανική, i ha der Wiil / Ziit = έχω ώρα, γερμανικά ich habe Zeit (κατά λέξη: ich habe der Weile / Zeit). Μερικά ονόματα έχουν στη δοτική ενικού λείψανα ενός ειδικού τύπου, Bueb -> Buebe(n) αντί dem Buben, το παιδί.

Τα ουσιαστικά κατατάσσονται, και στα ελβετογερμανικά, σε ομάδες ανάλογα με το επίθεμα που σχηματίζει τον πληθυντικό τους: α) απουσία επιθέματος πληθυντικού με μετήχηση ή όχι, Gascht - πληθυντικός Gescht αντί Gast - Gäste, φιλοξενούμενος, Huut αντί Haut - Hüüt, δέρματα, β) επίθεμα πληθυντικού το -e(n) με μετήχηση ή όχι, Frau - πληθυντικός Fraue(n), γυναίκες, Vatter αντί Vater - πληθυντικός Vättere, πατέρες, γ) επίθεμα πληθυντικού το -er με μετήχηση ή χωρίς μετήχηση του ριζικού φωνήεντος, Brätt (αντί Brett) - πληθυντικός Brätter, σανίδες, Buech (αντί Buch) -πληθυντικός Buecher, βιβλία.

Τα επίθετα έχουν ισχυρό και ασθενή τύπο, (en) alte Maa (γερμανικά (ein) alter Mann)= ένας ηλικιωμένος άντρας, αλλά der alt Maa (γερμανικά der alte Mann) = ο ηλικιωμένος άντρας, (en) alts Huus (γερμανικά (ein) altes Haus) = ένα παλιό σπίτι, αλλά 's alt Huus (γερμανικά das alte Haus) = το παλιό σπίτι, (en) alti Frau (γερμανικά (eine) alte Frau) = μία ηλικιωμένη γυναίκα.

Τα τρία πρώτα από τα απόλυτα αριθμητικά είναι τριγενή: 1= αρσενικό ain, θηλικό ai, ουδέτερο ai ή ais, 2 = αρσενικό zwee, θηλικό zwoo, ουδέτερο zwai, 3 = αρσενικό και θηλικό drei, ουδέτερο drüü.

Οι προσωπικές καταλήξεις των ρημάτων έχουν εξισωθεί, όπως ακριβώς συμβαίνει στην

αλαμανική διάλεκτο, όπως στην ενιαία μορφή στον πληθυντικό των τύπων: mer mached, er mached, si mached —> γερμανικά wir machen, ihr macht, sie machen = κάνουμε, κάνετε, κάνουν. Ο σύνθετος παρωχημένος χρόνος της οριστικής αντικαταστάθηκε από τον παρακείμενο, i bi g 'gange -> γερμανικά ich bin gegangen / ich ging = πήγα. Το πράγμα επεξετάθηκε και στον υπερσυντέλικο, που διαμορφώθηκε κατά αναλογία: i bi g 'gange g 'sii -> γερμανικά ich bin gegangen gewesen, δηλαδή ich war gegangen = έχω πάει. Από τον παλιό παρωχημένο απεβλήθησαν, όπως άλλωστε και στη βουαρύ - αυστριακή γερμανική, οι τύποι της υποτακτικής, i suechti -> γερμανικά ich suchte = αναζητούσα, i fund -> γερμανικά ich fände / ich würde finden = θα εύρισκα. Το ρήμα είναι ασθενούς ή ισχυρού τύπου. Οι βασικοί χρόνοι της κοινής γερμανικής έχουν τις ακόλουθες αντιστοιχίες στα ελβετογερμανικά: 1. griffe - (griff) - g 'griffe = greifen, πιάνω, 2. büüte / biete - botte = bieten, προσφέρω, 3. binde - bunde = binden, δένω, 4. bräche - (bräach) - 'broche = brechen, σπάζω, 5. lä(ä)se - g'lä(ä)se = lesen, διαβάζω, 6. faare - (fier) - g 'faare = fahren, οδηγώ.

Η ομάδα των αθεμάτων ρημάτων είναι κάπως ισχυρότερη από ό,τι στη νέα άνω - γερμανική, όπως si(i) = sein, είναι, bi(n), bischt, isch(t), sind (ή sii ή siit) = είμαι, είσαι, είναι, είναι [γ' πληθυντικό], sei(g) - sig(i) = sei, bis! = sei!, sind (siit)! = seid ! g'si(i) = gewesen, ha(a) = haben, έχω, ha(n) = ich habe, έχω, g 'see = sehen, βλέπω, g 'seene - g 'see = ich sehe, βλέπω, nää = nehmen, λαμβάνω, nime = ich nehme, παίρνω, choo = kommen, έρχομαι, chume = ich komme, έρχομαι.

Αξιοσημείωτος είναι στην ελβετογερμανική ο έντονα κυματιστός επιτονισμός, ιδιαίτερα χαρακτηριστικός και που διατηρείται ακόμη και στην επίσημη ομιλία των Ελβετών.

Στη γραφή της ελβετογερμανικής το e αποδίδει το ε που έχουμε και στη γλώσσα μας, ενώ το e αποδίδει το κλειστό e (σαν το e της γαλλικής). Το y αποδίδει το ι, είτε μακρό είτε βραχύ και το J το δασύ σ.

Για παράδειγμα να μερικές λέξεις και τύποι της ελβετογερμανικής. Προέρχονται από ένα ποίημα γραμμένο στοιδίωμα της πόλεως Solothurn (γαλλικά Soleure) της ΒΔ. Ελβετίας,

i (= in) σε

i heb va έχω

a (= an)

net va έχει

jö (= ja) ναι

i heig (= ich hätte) να είχα

uus (= aus) από

hei (= heim) σπίτι

zyt (= Zeit) χρόνος, ώρα (Uhr)	chlyne μικρός
elei (= allein) μόνος	feijterli παραθυράκι
goot (= geht) πηγαίνει	gjriibe (= geschrieben) γραμμένος
i han έχω	gslooffe (- geschlafen) κοιμισμένος

Χαρακτηριστικές της ελβετογερμανικής είναι και οι ακόλουθες καθημερινής χρήσεως λέξεις:

das Velo	στη Γερμανία: das Fahrrad	ποδήλατο
das Trottoir	der Bürgersteig	πεζοδρόμιο
die Tram	die Straßenbahn	τραμ
der Perron	der Bahnsteig	αποβάθρα
parkieren	parken	παρκάρω (απαρέμφατο)
das Billet	die Fahrkarte	εισιτήριο (μεταφορικού μέσου)
Nachtessen	Abendessen	το δείπνο

7. Η διάλεκτος του Βερολίνου

Όπως στα αγγλικά ή cockney, έτσι στα γερμανικά η διάλεκτος του Βερολίνου κατέχει μία ξεχωριστή θέση μεταξύ των γεωγραφικών και των κοινωνικών παραλλαγών της γλώσσας. Μέχρι τον 16ο αιώνα η διάλεκτος αυτή δεν διέφερε από τη γενική γλωσσική χρήση των κάτω - γερμανικών πόλεων της επαρχίας του Βρανδεμβούργου. Στις αρχές του 16ου αιώνα, επειδή η βερολινέζικη γραφειοκρατία είχε σαφώς προσανατολισμένες τις οικονομικές και πνευματικές σχέσεις της πόλεως προς την περιοχή της Σαξονίας (μέσο-γερμανική διάλεκτος), ακολούθησε τον νέο άνω -γερμανικό γλωσσικό κανόνα.

Σήμερα στην ομιλία των Βερολινέζων είναι χαρακτηριστική η παρουσία του φαινομένου της β' συμφωνικής μετατροπής, που είναι άνω -γερμανικό, άλλα παρουσιάζεται εδώ με τη μεσογερμανική του βαθμίδα: Fennig αντί Pfennig (υποδιαίρεση του γερμανικού μάρκου), άλλα στο μέσον και το τέλος λέξεως παραμένει το p, Appel αντί Apfel (μήλο), Kopp αντί Kopf (κεφάλι). Η κάτω - γερμανική βαθμίδα έμεινε σε μερικά εγκαταλείμματα: ick ή icke αντί ich (εγώ), wat αντί was (τι;), det αντί das (το), et αντί es (αυτό). Η τυπική των κάτω - γερμανικών ιδιωμάτων του Βρανδεμβούργου αλλαγή g > j σε αρχική θέση έχει γενικευθεί στο Βερολίνο, όπως: jans αντί Gans (χήνα), jroß αντί groß (μεγάλος). Κάτω -γερμανικό στοιχείο είναι η τροπή - nd - σε - nn - και - ld - σε - ll-, anners αντί anders (αλλιώς), der olle αντί der Alte (ο παλιός). Τα φωνηεντικά κάτω - γερμανικά φαινόμενα της βερολινέζικης προφοράς συμφωνούν εν μέρει με μερικά της ανατολικής μέσο - γερμανικής διαλεκτικής ομάδας, ooch = auch (επίσης), kleen = klein (μικρός).

Σε μερικές θέσεις διατηρείται η παλαιά ποσοτική αξία των φωνηέντων, Hof - hofes (προφορά [ho:fes]), αυλή, jar - jaben (προφορά [ja:bm]) αντί Gab - gaben. Το στενωμένο φωνήεν της συλλαβής που είναι δίπλα στην τονιζόμενη και βρίσκεται σε απόλυτη τελική θέση πολλές φορές διατηρείται, hemde (προφορά [hemds]) αντί Hemd, πουκάμισο, ofte (προφορά [ofts]) αντί oft, συχνά, sachte (προφορά [zaxta]) αντί sacht, πράος.

Στην ονοματική κλίση χαρακτηριστική της βερολινέζικης γερμανικής είναι η εναλλαγή των αντωνυμικών τύπων δοτικής και αιτιατικής, mir αντί mich, mich αντί mir, Ihnen αντί Sie, άλλα και Sie αντί Ihnen. Πρόκειται για προσπάθεια ψευδούς αποκαταστάσεως, κάτω από την επίδραση της «επίσημης» γερμανικής. Η διαφορά αιτιατικής - δοτικής έχει εξαφανιστεί στην κάτω - γερμανική. Τα περισσότερα κάτω - γερμανικά χαρακτηριστικά επισημαίνονται στο λεξιλόγιο της βερολινέζικης, jöhre (προφορά [jo:re]), κορίτσι (Mädchen), kicken, βλέπω, παρατηρώ (gucken, schauen), molle, διαυγής (helles, όμως:

Mulde), ριερε, αδιάφορος (gleichgültig, όμως:Pfeife. Κάτω - γερμανικός είναι ο βερολινέζικος τύπος -ken της υποκοριστικής καταλήξεως (γερμανικά - chen), Jungeken = νεαρός (Junge), Männeken = μικρός άντρας (από το Mann), Karlineken = Καρολάκος (Karolinchen).

Σαν γλώσσα μεγαλουπόλεως, η βερολινέζικη διάλεκτος έχει δεχθεί πολλούς χαρακτήρες της αργκό (γερμανικά Rotwelsch), πράγμα που σημαίνει ότι είναι ταυτόχρονα και κοινωνική διάλεκτος, όπως η cockney του Λονδίνου. Η ιδιάζουσα αυτή μορφή της βερολινέζικης είναι έκδηλη κυρίως στο λεξιλόγιο που έχει πάρει πολλές λέξεις από τη γλώσσα των λωποδυτών, ενώ σε λέξεις της κοινής γλώσσας το πικρό χιούμορ της μεγαλουπόλεως έχει προσδώσει επί πλέον ειρωνικές μεταφορικές σημασίες.

Από τη δημιουργία του ενωμένου γερμανικού κράτους, το 1870, το Βερολίνο είναι το οικονομικό, πολιτικό και πνευματικό κέντρο του μεγαλύτερου μέρους του γερμανικού γλωσσικού χώρου και κατά ακολουθία είναι συνδεδεμένο με τη διαδικασία του σχηματισμού της ενιαίας γερμανικής γλώσσας. Ο διαχωρισμός του σε δύο ζώνες, όπως και ο χωρισμός ολόκληρης της Γερμανίας μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, επέφερε στασιμότητα στη διαδικασία αυτή ή τουλάχιστον μεγάλη επιβράδυνση.

8. Η διάλεκτος του Λουξεμβούργου

Στο κρατίδιο του Λουξεμβούργου τρεις είναι οι επίσημες γλώσσες, η γαλλική, η γερμανική και η Γερμανικού τύπου λουξεμβουργινή διάλεκτος, η οποία και αποτελεί το μητρικό ιδίωμα των γηγενών κατοίκων. Η διάλεκτος αυτή τοπικά ονομάζεται *lezeburjesh* (προφορά *λετσεβούργες*, με δασύ το τελικό *ς*). Ανήκει στη δυτική μέσο - γερμανική διαλεκτική ομάδα (*Mitteldeutsch*) και αποτελεί τμήμα της δυτικό - φρανκονικής (ή δυτικό -φραγκικής) διαλέκτου. Ως εκ τούτου δέχθηκε μόνο μερικώς τη «δεύτερη συμφωνική μετατροπή» της παλαιάς άνω - γερμανικής. Έτσι, παρά τον τύπο όπως για παράδειγμα *Fuß* (πόδι) έχει το *dat* (το ουδέτερο άρθρο *das* της κοινής γερμανικής) και το γνωστό και στα ολλανδικά *wat* (το κοινό γερμανικό *was* = τι;). Έχει το *greiffen* (γερμανικά *greifen*, πιάνω), άλλα *op* αντί του γερμανικού *auf*. Παρατηρείται μία στενή συγγένεια της λουξεμβουργινής διαλέκτου με τα γερμανικά ιδιώματα των λεγόμενων Σαξόνων της Τρανσυλβανίας (Ρουμανία). Παρά τη μικρή έκταση της χώρας υπάρχουν, δίπλα στη «λουξεμβουργινή κοινή» πολλές τοπικές διαλεκτικές ιδιορρυθμίες, φωνητικής και μορφολογικής κυρίως φύσεως.

Το παλαιότερο χρονολογημένο μνημείο της λουξεμβουργινής διαλέκτου είναι οι λεγόμενες «Γλώσσες του Έχτερναχ» (*Echternach*), του 9ου με 10ου αιώνα. Το πιο παλιό συνεχές κείμενο της είναι το «Καπιτουλάριο των Τρεβήρων» (*Trier Capitulare*), που ανάγεται στον 10ο αιώνα. Από την περίοδο της μέσης άνω - γερμανικής το σπουδαιότερο λουξεμβουργινό γλωσσικό μνημείο είναι μία έμμετρη σε ομοιοκατάληκτους στίχους παράδοση που συνέθεσαν οι αδελφοί Χέρμαν (*Hermann*) με τον τίτλο «Η ζωή της κόμισσας Γιολάντας από το Βιάντεν» (*Vianden*). Η μοντέρνα λουξεμβουργινή λογοτεχνία αρχίζει από το πρώτο μισό του 19ου αιώνα. Στη γραπτή μορφή της η λουξεμβουργινή διάλεκτος παρουσιάζει διαφορές σε σχέση προς τη γραφή της γερμανικής γλώσσας: αποδίδει το γερμανικό *ö* με το γράμμα *e* (*kennen* - γερμανικά *können*), αγνοεί το *β* που το αντικαθιστά με το *ss*, χρησιμοποιεί το δίγραμμα *jh* για την απόδοση του δασέως *ζ* (γαλλικά *j*), φθόγγου άγνωστου στα γερμανικά, και τα άσχετα με τον τόνο της λέξεως σημάδια *´* και *^* πάνω σε φωνήεντα. Τα γράμματα *m* και *n* δηλώνουν ερρίνωση του συμφώνου που προηγείται (*chamber* < *chambre*, *ejhenssegen* < *gentsegen*). Το *h* δεν παρεκτείνει το προ αυτού φωνήεν, όπως συμβαίνει στη γερμανική γραφή.

Η λουξεμβουργινή διάλεκτος επί πλέον των γνωστών και στα γερμανικά φθόγγων έχει, όπως είπαμε, το δασύ *ζ*, *bijhou* < γαλλ-*bijou*, κόσμημα. Τις καταλήξεις *-cle* και *-ble* σε γαλλικά δάνεια της τις μετέτρεψε σε *-kel* και *-bei* (*article* > *Artikel*, άρθρο, *capable* >

karabel, άξιος, ικανός), την επίσης γαλλική κατάληξη -ion την έτρεψε σε -ioun (Natioun, έθνος, Statioun, σιδηροδρομικός σταθμός, Revolutioun, επανάσταση < γαλλικά nation, station, revolution). Η γαλλική κατάληξη -isme πήρε στα λουξεμβουργινά τη μορφή - issem (capitalisme > Kapitalissem).

Η μορφολογία της λουξεμβουργινής διαλέκτου είναι πολύ απλοποιημένη σε σχέση με τη γερμανική, γιατί έχει αποβάλει πολλά διακριτικά στοιχεία της ονοματικής και της ρηματικής κλίσεως. Έχει για παράδειγμα συμπτύξει τα προθέματα (γερμανικά gegangen > λουξεμβουργινά gaang) και έχασε την ένδειξη -en της «σχυράς» μετοχής.

Το γραμματικό γένος δεν είναι πάντα το ίδιο με εκείνο της αντίστοιχης γερμανικής λέξεως. Το οριστικό άρθρο είναι den ή de και τις περισσότερες φορές περιορίζεται σ' ένα απλό d' Μπαίνει και μπροστά από τα κύρια ονόματα. Στη δοτική του ενικού αρσενικού και ουδετέρου γένους ο τύπος του άρθρου περιορίζεται σ' ένα m (από τον τύπο dem), που γίνεται σ' ορισμένες θέσεις em. Το m αυτό συντίθεται με την πρόθεση που θα βρεθεί μπροστά του και παίρνει τις μορφές am, mam, nom, um, vum. Το αόριστο άρθρο έχει χωριστό τύπο κατά γένος: αρσενικό e, θηλυκό eng, ουδέτερο en.

Η γενική ενικού σχηματίζεται με την προσθήκη τελικού -s στον τύπο της ονομαστικής του ονόματος. Στα ονόματα που λήγουν σε -er η κατάληξη αυτή με την προσθήκη του -s της γενικής παίρνει τη μορφή -esch. Γενικά όμως η διάλεκτος αποφεύγει τη μονολεκτική γενική των ονομάτων και κατάφευγα σε περίφραση, για παράδειγμα αντί Vaters Haus (το σπίτι του πατέρα) προτιμά την κατασκευή dem Papp säin Haus (κατά λέξη: του ίδιου του πατέρα το σπίτι).

Ο πληθυντικός των ονομάτων σχηματίζεται με την προσθήκη της καταλήξεως -er ή -en ή με μετήχηση (γερμανικά Umlaut) του ριζικού φωνήεντος της λέξεως.

Τα υποκοριστικά έχουν το γένος του ονόματος από το οποίο προέρχονται. Ο σχηματισμός τους επιτυγχάνεται με την κατάληξη -chen και σε ορισμένα ονόματα με την -elchen. Ο πληθυντικός τους στη θέση του -chen έχει το -ercher και στη θέση του -elchen το -elcher. Τα γυναικεία βαπτιστικά ονόματα είναι ουδετέρου γένους.

Ο συγκριτικός βαθμός των επιθέτων σπάνια σχηματίζεται με την προσθήκη της κατάληξης -er στον θετικό τους τύπο και μετήχηση του ριζικού τους φωνήεντος. Συνήθως δηλώνεται ως έξης: οριστικό άρθρο + meī + θετικός βαθμός του επιθέτου ή meī + αόριστο άρθρο + θετικός βαθμός του επιθέτου. Μερικά επίθετα έχουν ανώμαλο συγκριτικό. Ο υπερθετικός βαθμός σχηματίζεται αν προσθέσουμε στον θετικό βαθμό του επιθέτου την κατάληξη -eg χωρίς να γίνει μετήχηση του τονιζόμενου φωνήεντος του ριζικού. Συνηθέστερος όμως

τρόπος σχηματισμού του υπερθετικού είναι με το am ή το οριστικό άρθρο + το επίθετο στο οποίο προστέθηκε η κατάληξη -st (σε ειδικές περιπτώσεις -seht).

Η προσωπική αντωνυμία ουδετέρου γένους είναι et ή et που περιορίζεται σ' ένα απλό 't.

Μονολεκτικοί τύποι του λουξεμβουργινού ρήματος είναι ο ενεστώτας οριστικής, η προστακτική, το απαρέμφατο και η παθητική μετοχή. Όλοι οι άλλοι χρόνοι και οι εγκλίσεις σχηματίζονται με τη βοήθεια των βοηθητικών ρημάτων hun, έχω και sin, είμαι (μ' αυτά σχηματίζονται ο παρακείμενος και υπερσυντέλικος της οριστικής και ο υπερσυντέλικος της υποτακτικής), gin, δίνω (σχηματίζει την παθητική φωνή, τον παρατατικό υποτακτικής που ισοδυναμεί με την υποθετική έγκλιση, και όταν ακολουθείται από το επίρρημα gār = ευχαρίστως, εκφράζει ευχή, επιθυμία, αντίστοιχο του γαλλικού je voudrais), goen, πηγαίνω (σχηματίζει τον μέλλοντα, όπως στα γαλλικά το aller), doen, κάνω, ech sali, οφείλω (το αγγλικό I shall) και ech wäerd, θα καταστώ (αντίστοιχο του γαλλικού je deviendrais). Στην έννοια των διαφόρων χρόνων και εγκλίσεων βοηθούν και τα συμφραζόμενα. Ο μέλλον συνήθως εκφράζεται με τον ενεστώτα και χρονικό προσδιορισμό πού τον συνοδεύει, αν δεν αρκούν τα συμφραζόμενα. Τα ρήματα ech sail και ech wäerd χρησιμεύουν στην απόδοση αποχρώσεων δυνητικής ή ευκτικής σημασίας.

Η προστακτική έχει μονολεκτικούς σχηματισμούς στο β' πρόσωπο ενικού και πληθυντικού αριθμού. Στο ά ενικό πρόσωπο η προσταγή εκφράζεται με το looss mech (αγγλικά let me) και στο α' πληθυντικό με το loosse mer (αγγλικά let us). Ο ενεστώτας προστακτικής καθώς και η μετοχή ενεστώτα έχουν πια εκλείψει.

Η γερμανική διάλεκτος του Λουξεμβούργου συνθλίβεται ανάμεσα στους δύο γλωσσικούς κολοσσούς, τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα. Γι' αυτό και έχει υποστεί και υφίσταται ολοένα και περισσότερο την επίδραση των γλωσσών αυτών στην σύνταξη. Μερικά συντακτικά φαινόμενα της είναι τα αντίστοιχα της μεσαιωνικής γερμανικής. Από τα καθαρώς λουξεμβουργινά φαινόμενα αναφέρουμε τα έξης:

α) την τάση να τεθεί στο τέλος της φράσεως ο απρόσωπος ρηματικός τύπος που περιέχεται σ' αυτήν, αν μέσα στη δομή της υπάρχει απαρέμφατο ή μετοχή, ιδίως μετοχή ημιβοηθητικού ρήματος.

β) το έμμεσο αντικείμενο (σε δοτική πτώση) κατά απαράβατο κανόνα μπαίνει πάντα μπροστά από το άμεσο αντικείμενο (κατά αιτιατική), ακόμη και αν το άμεσο αντικείμενο είναι αντωνυμικός τύπος. Για παράδειγμα:

ελληνικά.: της το επέστρεψα (έμμεσο αντικείμενο – άμεσο αντικείμενο - ρήμα)

γαλλικά.: je le lui ai rendu (προσωπική αντωνυμία - άμεσο αντικείμενο - έμμεσο αντικείμενο-

ρήμα) ·

γερμανικά: ich habe es ihr zurück gebracht (προσωπική αντωνυμία - βοηθητικό ρήμα - άμεσο αντικείμενο- έμμεσο αντικείμενο - ρήμα)

λουξεμβουργινά: ech hun hir et erembrecht (προσωπική αντωνυμία - βοηθητικό ρήμα - έμμεσο αντικείμενο- άμεσο αντικείμενο - ρήμα).

Ως προς τη σύνταξη, να σημειωθεί επίσης ότι η λουξεμβουργινή διάλεκτος δεν αγαπά την υπόταξη. Την αισθάνεται σαν δομή που βαραίνει τον λόγο ή τουλάχιστον, τον καθιστά πολύπλοκο. Η ομιλούμενη γλώσσα είναι κατά βάθος απλή και γι' αυτό αποφεύγει τους υποτακτικούς συνδέσμους. Τον ρόλο τους παίζουν διάφορα επιρρήματα και η διαφορετική πλοκή του λόγου.

Σαν δείγμα φωνητικών και μορφολογικών διαφορών της λουξεμβουργινής διαλέκτου από τη γερμανική γλώσσα υπάρχει η φράση:

γερμανικά: Sie bleiben den ganzen Abend im Hafer liegen, bis der Nebel sie vertreiben kommt.

λουξεμβουργινά: Si bleiwen de ganzen Owend an der Haewer leie, bis den Niewel si verdreiwe kennt.

Σαν ένα μικρό λεξιλογικό δείγμα της διαλέκτου, σε σύγκριση πάντοτε με τα γερμανικά, υπάρχουν οι παρακάτω λέξεις:

<i>ελληνικά</i>	<i>λουξεμβουργινά</i>	<i>γερμανικά</i>
αδελφή	Söschter	Schwester
βασιλιάς	Kinne	König
θηρίο, ζώο	Deer	Tiere
λιοντάρι	Lew	Löwe
νωρίς	fre	früh
αργά	spet	spät
μαζί	zesuomen	zusammen
σε	ann	in
δικός του	seng	sein(e)
δική της	hir	ihr
παράθυρο	Fenster	Fenster
το βιβλίο μου	mäi Buch	mein Buch
γνωρίζω	wessen	wissen
θέλω	wellen	wollen
Ο αέρας	d'Loft	die Luft
15	fofzeng	fünfzehn
μία ώρα	eng Stonn	eine Stunde

πέστε το λουξεμ- βουργινά	sot et op letzebuerjesch	sagen Sie es auf luxem- burgisch
καλή μέρα !	gudde moien(το γαλλικό bonjour)	guten Morgen ή guten Tag
αντίο, αύριο πάλι	arwar(γαλλικά au revoir), bis mar	auf wiedersehen, bis mor- gen
τι κάνετε;	wei geet et lech ?	wie geht's ?
ευχαριστώ, καλά	et geet	danke, es geht
καλή επιτυχία / τύχη	vill Gleck !	viel Glück!
τι ώρα είναι, παρα- καλώ;	wivill Auer as et, wann echglift?	wieviel Uhr ist es, bitte ?
Μπορείτε να με βοηθήσετε;	kennt Dir mir hellefen?	können Sie mir helfen ?
που μπορώ να τηλεφωνήσω	wou kann ech telefoneieren?	wo kann ich hier telefonieren ?
θα ήθελα ν'αλλάξω χρήματα	ech geiw gär Sue wiesseien	ich möchte Geld wechseln
δώστε μου ένα γραμματόσημο	gitt mir en Timber	geben Sie mir eine Briefmarke

Παράδειγμα διαλεκτικής διαφοροποίησης μιας φράσεως μέσα στο Μεγάλο Δουκάτο:

Λουξεμβουργινή: Ech hun dat klengt brongt Hong an dei Karnengche mat dene grengen
Ae schon neng Joer.

ανατολικά Λουξεμβουργινά: Ich hoan dat klän broun Houn an dat Kaneinche mat dene
greinen Aue schuns nein Jouer.

γερμανικά: Ich habe das kleine braune Huhn und das Kaninchen mit den grünen
Augen schon neun Jahre.

ελληνικά: Έχω ήδη εννέα χρόνια τη μικρή καστανή κότα και το κουνέλι με τα
πράσινα μάτια.

Στην ακόλουθη παράγραφο μπορεί να παρακολούθησει κανείς την επίδραση της γαλλικής
στο λουξεμβουργινό ιδίωμα:

D' Gymnasten hun op hire Feuille konstateiert, datt se dei meescht Ponkten am Simultane
verluer haten. - En as ganz changeiert, zenter datt e mat distingueierten Inviteen op

groussaartege Banqueen zesummekennt.

Ο εθνικός ύμνος του Λουξεμβούργου

Wo' d' Uelzecht durech d' Wisen ze' t, durch d' Fielsen d' Sauer brecht,
wo' d' Rief länscht d' Musel dofleg ble' t,
den Himmel Wein ons mecht;
dät ass onst Land, fir dat mer gel
heinidden alles wön,
onst Hdmechtsland, dat mir so' de'f
an onsen Hierzer dron.
O Du douewen, dem seng Hand
durch d'Welt d'Natio'nelet,
behitt Du d' Letzebuerger Land
Vru friemen Joch a Led!
Du hues ons all als Kanner schon
De freie Gescht jo ginn;
Loss viru blenken d'Freihetssonn,
de' mir so' lang gesinn !

9. Η διάλεκτος της Αλσατίας

Τα αλσατικά συνυπολογίζονται συχνά μαζί με το ιδίωμα του γερμανόφωνου τμήματος του γαλλικού νομού του Μοζέλα (επαρχία της Λωρραίνης). Το Γερμανικό αυτό ιδίωμα της παραμεθόριας ανατολικής Γαλλίας διαιρείται σε τρεις διαλεκτικές ζώνες: α) το τμήμα του νομού Μοζέλα μαζί με το βόρειο άκρο του αλσατικού νομού του Κάτω Ρήνου (γαλλικά Bas-Rhin) όπου μιλούν φρανκονική (αλλοιώς: φραγκική) διάλεκτο, β) το κεντρικό τμήμα της Αλσατίας με διάλεκτο κάτω - αλαμανικού τύπου και γ) το νότιο άκρο του νομού του Άνω Ρήνου (γαλλικά Haut - Rhin) με άνω - αλαμανική διάλεκτο. Στις μεγάλες πόλεις της Αλσατίας (Στρασβούργο, Κολμάρ, Μυλούζη) υπάρχουν μερικές χιλιάδες κατοίκων που είναι αποκλειστικά γαλλόφωνοι. Αυτοί που γνωρίζουν την αλσατική διάλεκτο υπολογίζονται το 2000 σε 1.300.00 περίπου και από αυτούς το 80% ξέρουν και τα γαλλικά, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό τους καταλαβαίνει και τα γερμανικά. Περίπου 10.000 Αλσατοί μιλούν το γερμανο-εβραϊκό ιδίωμα yiddisch. Η σημερινή τάση είναι η γενίκευση της γαλλικής, αν και πολλοί γονείς εξακολουθούν να μιλούν αλσατικά στα παιδιά τους.

Τα αλσατικά, τουλάχιστον στη σημερινή μορφή τους, δεν διαφέρουν πολύ από την «επίσημη» κοινή γερμανική. Ακουστικά δίνουν την εντύπωση γερμανικής γλώσσας που προφέρεται «χοντρά» εξ αίτιας της μεγαλύτερης από ο,τι στην κοινή γερμανική συχνότητας του δασέως σ και της συχνής χασμοδίας από αλληπαλληλία φωνηέντων.

Χαρακτηριστική είναι η προφορά του α σαν ο (η Αλσατία γαλλικά λέγεται Αλζάς, γερμανικά Ελζάς και αλσατικά Ελζός, το έτος λέγεται Jahr γερμανικά και Johr αλσατικά, το μήλο Apfel γερμανικά και Orfel αλσατικά, η οδός StraÙe γερμανικά, Stross αλσατικά) και η ηχηροποίηση των αρκτικών κλειστών συμφώνων ρ και t σε b και d αντίστοιχα (το Παρίσι γαλλικά λέγεται Paris, αλσατικά Bariss, η τέρψη γαλλικά plaisir, αλσατικά Blaisier, η μέρα γερμανικά Tag, αλσατικά daa, το τραπέζι γερμανικά Tisch, αλσατικά Disch). Το αρχικό s προφέρεται σ ενώ στα γερμανικά ζ (Sommer, καλοκαίρι, γερμανικά ζόμαα, αλσατικά σόμερ). Το μεσοφωνηεντικό b έχει τραπέι σε [v] που γράφεται w,ower αντί ober, Owerland αντί Oberland, liewer αντί lieber, awer αντί aber, prowiere αντί probieren, d'Mewel αντί die Möbel (= τα έπιπλα). Η τροπή αυτή γίνεται και σε μη μεσοφωνηεντική θέση, halwer αντί halber (= το μισό της ώρας).

Ως προς τη γραφή της διαλέκτου παρατηρούμε τα έξης:

- Το j αποδίδει τον φθόγγο γι, όπως στα γερμανικά
- το δίγραμμο ie αποδίδει το μακρό ι, όπως στα γερμανικά, άλλα συχνά ένα μακρό

κλειστό ε (sin, είναι, απαρέμφατο, προφορά [sen] (το γερμανικό sein), bin, είμαι, προφορά [ben])

- το ο άλλοτε αποδίδει το ανοικτό ο και άλλοτε ένα φθόγγο ενδιάμεσο μεταξύ ο και [o]
- το a προφέρεται ο
- το u προφέρεται [y] και μερικές φορές περίπου σαν ου
- το δίγραμμα ue αποδίδει το [o],

το e αποδίδει ένα μακρό ε, μπροστά από δύο σύμφωνα ένα βραχύ ε και όταν είναι

άτονο σε τελική θέση λέξεως, ένα απροσδιόριστο πνιχτό ε ή αποσιωπάται πλήρως (Kirsche προφορά κίρσ, Maidele, προφορά μάϊδελε, singe, προφορά σίνγε).

- το δίγραμμα ch αποδίδει ένα φθόγγο πού βρίσκεται ανάμεσα στο χ και το γ
- τα διγράμματα sp και st σε αρχική θέση προφέρονται με το s δασύ, δηλαδή σαν [sp, st] όπως στα γερμανικά
- το δίγραμμα ei διαβάζεται εϊ στο Στρασβούργο, άϊ στο Άγκνώ (Haguenau)
- το τελικό -ig προφέρεται ίχ όπως στα γερμανικά.

Το τελικό η των τύπων του απαρεμφάτου, της παθητικής μετοχής και άλλων λέξεων δεν υπάρχει στα αλσατικά, bisse (δαγκώνω), denke (σκέπτομαι), verlöre (ξεχασμένος), zugschlosse (κλειδωμένος), Fraue (γυναίκες), morje (αύριο).

Χαρακτηριστικός είναι ο αλσατικός επιτονισμός που διαφέρει από τον γαλλικό και τον γερμανικό. Κατά περίεργη σύμπτωση μοιάζει με τον αγγλικό. Η αλσατική φράση αρχίζει με αύξοντα τόνο (crescendo), ακολουθεί ευθύγραμμη μελωδία και καταλήγει σε επιβραδυνόμενο τόνο (ritardando).

Οι Αλσατοί μιλώντας γαλλικά κρατούν, όπως είναι φυσικό, (ορισμένα γερμανικά χαρακτηριστικά στην προφορά τους, όπως το μεσοφωνηεντικό s σαν σ (στα γαλλικά είναι ζ στη θέση αυτή), την αδυναμία αρθρώσεως του δασέως ζ που το αντικαθιστούν με το δασύ σ και τη συνήθεια να διαβάζουν το γράμμα ν σαν φ αντί β όπως τη φράση vous etes Mademoiselle X, είστε η δεσποινίς X, οι Αλσατοί την προφέρουν φουσέτ ματμουασέλ X, αντί της γαλλικής προφοράς βουζέτ μαδεμουαζέλ X, τα γαλλικά κύρια ονόματα Georges, Γεώργιος, Jacob, Ιάκωβος (προφορά [jacob] και Jean, Ιωάννης τα προφέρουν αντίστοιχα [sors], [sakop] και [sá] και τα μεταγράφουν Schorsch, Schakob και Schang.

Στην αλσατική διάλεκτο υπάρχουν τρία γένη: αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο και δύο αριθμοί, ενικός και πληθυντικός.

Οι τύποι του οριστικού άρθρου είναι:

	ενικός αριθμός			πληθυντικός
	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο	των τριών γενών
ονομαστική	d'r ή de	d'	's	d'
γενική	vom	von de	vom	von de
δοτική	'em	de	'em	de
αιτιατική	d'r ή de	d'	's	d'

Αόριστο άρθρο υπάρχει μόνο στον ενικό και είναι e για τα τρία γένη. Άρθρο οριστικό δέχονται και τα κύρια ονόματα (όχι όμως τα ονόματα πόλεων) και τη συνήθεια αυτή κρατούν οι Αλσατοί και όταν μιλούν γαλλικά., όπως de Sommer, το καλοκαίρι, d'r Babbe, ο πατέρας, de Schorsch, ο Γιώργος, d'r Hans, ο Γιάννης, d' Gans, ή χήνα, 's Zmorjeesse, το πρόγευμα, d' Monique, η Μονίκ, 's Hemd, το πουκάμισο, d' Händeshi, τα γάντια, d' Litt, οι άνθρωποι, ο κόσμος (το γερμανικό Leute), e Mann, ένας άντρας, e Frau, μιά γυναίκα, e Maidele, ενα κοριτσάκι.

Η δακτική αντωνυμία είναι der (αρσενικό), die (θηλυκό), diss (ουδέτερο) για την κοντινή δήξη (αυτός, -ή, -ό) και zeller (αρσενικό), zelli (θηλυκό), zell (ουδέτερο) για την μακρυνή δήξη (εκείνος, -η, -ο). Στον πληθυντικό υπάρχει ένας τύπος και για τα τρία γένη: die για το αυτός και zelli για το εκείνος.

Τα βοηθητικά ρήματα είναι και έχει έχουν στον πληθυντικό τον ίδιο τύπο για όλα τα πρόσωπα: sin, προφορά [sen] (αντί γερμ. sein) το πρώτο και hann(αντί γερμ. haben) το δεύτερο. Κλίνονται ως έξης:

ich bin [ben]	mir sin	ich hab	mir hann
du bisch	Ihr / Sie sin	du hesch	Ihr hann
er/sie / es isch	sie/Sie sin	er / sie / es hett	sie/Sie hann

Έκτος από αυτά τα δύο, βοηθητικά είναι και τα ρήματα kenne, γνωρίζω, solle, οφείλω, welle, θέλω. Τυπικά αλσατικό είναι το βοηθητικό ρήμα tuen (αόριστος täte) που αντιστοιχεί στο γερμανικό würde και χρησιμεύει στον σχηματισμό της υποθετικής έγκλισης.

Το β' πληθυντικό πρόσωπο με την προσωπική του αντωνυμία Ihr χρησιμεύει και ως «πληθυντικός ευγενείας» με πρόσωπο που ο ομιλών έχει οικειότητα. Συνηθίζεται στην ύπαιθρο της επαρχίας. Το γ πληθυντικό πρόσωπο με την προσωπική του αντωνυμία Sie χρησιμεύει ως «πληθυντικός ευγενείας» για πρόσωπα όχι πολύ οικεία.

Όπως στη γερμανική γλώσσα, έτσι και στην αλσατική διάλεκτο υπάρχουν σύνθετα ρήματα

με αποχωριζόμενο προθεματικό μόριο.

Η σειρά των όρων της προτάσεως στα αλσατικά είναι: αντωνυμία -βοηθητικό ρήμα – συμπληρώματα - κύριο ρήμα.

Μερικές αλσατικές λέξεις και αλσατικοί τύποι λέξεων για παράδειγμα:

Zittung – γερμανικά Zeitung = εφημερίδα

Guete Morje – γερμανικά Gute Morgen = καλημέρα

Samschdaa - γερμανικά Samstag = Σάββατο

mir - γερμανικά wir = εμείς (αλλά και εμάς)

miner, mini, min, πληθυντικός των τριών γενών: mini - γερμανικά mein, meine,

mein, πληθυντικός unser = δικός μου, δική μου, δικό μου / δικοί, -ές, -ά μου

Hüss, πληθυντικός Hiser – γερμανικά Haus, πληθυντικός Häuser = σπίτι / σπίτια

Wie heisch du? – γερμανικά wie heißt du? = πώς σε λένε;

kenn = καθόλου (γερμανικά kein – γαλλικά pas de)

nee = όχι (γερμανικά nein)

nix = τίποτα (γερμανικά nichts), nit = δεν (γερμανικά nicht)

Gass = δρόμος (πόλεως) (γερμανικά Gasse)

Gässel = δρομάκος (γαλλικά ruelle)

wenn's beliebt = παρακαλώ (αντίστοιχο του γαλλικού s' il vous plait)

Wihnächte = Χριστούγεννα

Jänner (όπως και στην Αυστρία) = ο Ιανουάριος

bim Docter = στου γιατρού (γαλλ. chez le medecin)

fenf = 5, seve = 7, nin = 9, zwelf = 12, drizehn = 13, fuffzehn = 15, ein - e-zwanzig = 21,

töisig = 1000 (γερμανικά: fünf, sieben, neun, zwölf, dreizehn, fünfzehn, ein und zwanzig, tausend)

Υπάρχουν τοπικές διαφορές της γλώσσας στην Αλσατία: το αόριστο άρθρο είναι e στο νομό Κάτω Ρήνου, άλλα a στο νομό Άνω Ρήνου, ο πληθυντικός της λέξης

Mann είναι d'Männer στον Κάτω Ρήνο και d'Manner στον Άνω Ρήνο, η σιταποθήκη

λέγεται d' Behn, αλλά στην πόλη Haguenau τη λένε d' Kascht, ο ισχνός λέγεται

mawer στον Κάτω Ρήνο, προφέρεται όμως maujer στο νομό Άνω Ρήνου, οι πα-

τάτες λέγονται Krummbeere ή Ardäpfel στον Κάτω Ρήνο, άλλα Hartäpfel στον

Άνω Ρήνο.

Με τη συμβίωση της με τη γαλλική γλώσσα η αλσατική διάλεκτος έχει υποστεί αρκετή

επίδραση από αυτήν, για παράδειγμα Madam < madame, allo (= «εμπρός», στο τηλέφωνο),

salut! = γεια σας (χαιρετισμός), trompieren < se tromper, απατόμαι, amesiere < s' amuser,

διασκεδάζω, excusiere < s' excuser, δικαιολογούμαι, embediere < s' embeter, στενοχωριέμαι, derangiere < deranger, ενοχλούμαι.

Πολλές φορές η καθημερινή ομιλία καταντά αληθινό γάλλο-αλσατικό μείγμα. Η υποκοριστική κατάληξη -le προστίθεται και σε γαλλικά κύρια ονόματα, όπως Jeanne γαλλικά η Ιωάννα, αλσατικό υποκοριστικό Jeannele.

9.1 Ονοματολογικά.- Όπως είναι φυσικό, οι πόλεις της Αλσατίας έχουν και αλσατικό όνομα. Για παράδειγμα: Kolmer (γαλλικά Colmar), Melhuse (γαλλικά Mulhouse), Zaverre (γαλλικά

Saverne), Niederbronn (γαλλικά Niederbronn), Rabbschwiihr (γαλλ. Ribeauville), Hawenau (γαλλ. Haguenau), Odilieberri (γαλλ. Moni S- Odile), Owernei (γαλλικά Obernai), Schlettstadt (γαλλικά Selestat). Το -burg σαν δεύτερο συνθετικό τοπωνυμίων προφέρεται [buri], Straßburg (Στρασβούργο) προφορά [strosburi], Wissembourg – γερμανικά Wissenburg προφορά [vise'buri], το Λουξεμβούργο λέγεται Luxeburi.

Τα εθνικά ονόματα σχηματίζονται συνήθως σε -er, Kolmerer = ο κάτοικος του Colmar.

Τα επώνυμα των Αλσατών είναι και σήμερα ακόμη γερμανόγλωσσα. Όταν, το 1871, οι Γερμανοί προσήρτησαν την Αλσατία στην αυτοκρατορία τους, εκγερμάνισαν τα επώνυμα των κατοίκων της (το επώνυμο Levache το μετέφρασαν σε Kuh = αγελάδα, ο,τι σήμαινε και στα γαλλικά). Όταν, το 1918, η περιοχή έγινε και πάλι γαλλική, οι Γάλλοι δεν επανέφεραν στα επώνυμα των Αλσατών την παλιά γαλλική τους μορφή. Απλώς προφέρουν τα γερμανόγλωσσα επώνυμα με την αξία που έχουν τα λατινικά γράμματα στη γαλλική γραφή και με τον τόνο πάντοτε στη λήγουσα, Schneider προφορά σνεδέγ, Feys προφορά φές, Fuchs προφορά φϋξ. Ως προς τη σημασία τους τα αλσατικά επώνυμα είναι κυρίως εθνικά ονόματα με τύπο περισσότερο ή λιγότερο έντονα διαλεκτικό. Κατά δεύτερο λόγο είναι επαγγελματικά ονόματα ή κύρια (δηλαδή βαπτιστικά) ή παρωνύμια. Παραδείγματος χάριν, Schweitzer = Ελβετός, Schwob = Σουήβος, Meiler (γερμανικά Müller) = μλωνάς, Wewer (γερμανικά Weber) = υφαντής, Schneider = ράφτης, Kleber = κολλητής, Fischer = ψαράς, Krenig = βασιλιάς, Klein = μικρός, Kuh = αγελάδα, Fuchs = αλεπού, Hans = Ιωάννης, Jost < Juste = Ιούστος, Feys. Το άρθρο ποτέ δεν ενσωματώνεται στα αλσατικά επώνυμα. Υπάρχουν επώνυμα υποκοριστικά με το διαλεκτικό υποκοριστικό επίθημα -i ή -le (αντίστοιχα των ελβετικών -i και -li και του γερμανικού -chen), Hansi (= Γιαννάκης), Wetterle.

10. Τα έβραιο-γερμανικά (γερμανικά Jiddisch, έβραιο-γερμανικά idisch)

Μία ενδιαφέρουσα παραλλαγή της γερμανικής γλώσσας είναι τα γερμανικά των Εβραίων, δηλαδή η διάλεκτος των Εβραίων της κεντρικής και της ανατολικής Ευρώπης. Λίγες χιλιάδες Εβραίων ομιλητών της διαλέκτου αυτής επέζησαν του Β' παγκοσμίου πολέμου στην ήπειρο μας, το ιδίωμα όμως yid(d)ish (διεθνοποιηθής αγγλική γραφή τού όρου) διατηρείται στο στόμα των Εβραίων της υπερατλαντικής διασποράς (ΗΠΑ, Καναδά, Μεξικού, Αργεντινής). Το προπολεμικό δυτικό, μέσα στην Ευρώπη, όριο του γεωγραφικού χώρου όπου οι Εβραίοι μιλούσαν τα έβραιο - γερμανικά βρισκόταν στο γαλλικό έδαφος και ήταν περίπου η ροή του Σηκουάνα και στη συνέχεια, προς το νότο, η ροή του Ροδανού. Στην Ιταλία νότιο όριο του yiddish ήταν τα πρώτα υψώματα που κλείνουν από το Νότο την πεδιάδα του Πάδου. Στη Βαλκανική το νότιο όριο του ήταν μία γραμμή που έβαινε (κατά προσέγγιση) από την πόλη Ριγέκα της Ιστρίας προς τ' ανατολικά και περνώντας βόρεια από το Βελιγράδι και λίγο νότια από το Βουκουρέστι έφθανε μέχρι τις ακτές της Μαύρης Θάλασσας. Στη Ρωσία το νότιο όριο των εβραιογερμανικών ήταν οι παρυφές του Καυκάσου.

Στον τεράστιο αυτό γεωγραφικό χώρο τα εβραιογερμανικά παρουσίαζαν, όπως είναι φυσικό, διάφορες τοπικές παραλλαγές. Η βασική διαλεκτική υποδιαίρεση τους είναι σε δυτική και ανατολική εβραιο-γερμανική. Οι δύο αυτοί κλάδοι χωρίζονται σε επί μέρους διαλεκτικές ομάδες, όπως δείχνει ο παρακάτω πίνακας.

δυτικά έβραιο-γερμανικά

(γερμανικά Westjiddisch, εβραίο – γερμανικά mayrev - yidish)

δυτική παραλλαγή

(Αλσατία, Ελβετία,
Βέλγιο, Ολλανδία)

Επίδραση από τη διάλεκτο των
Αλαμανών και των Σουήβων

ανατολική παραλλαγή

(Ουγγαρία, Αυστρία,
Τσεχοσλοβακία)

Επίδραση από τη βαυαρική
διάλεκτο

Μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο δεν σώζονται παρά μερικές γλωσσικές νησίδες των δύο αυτών παραλλαγών.

ανατολικά έβραιο-γερμανικά

(γερμανικά Ostjiddisch, εβραίο – γερμανικά mizrakh - yidish)

βόρεια ή λιθουανο - εβραϊκή

παραλλαγή (γερμικά Nordjiddisch

κεντρική νότια νεο - εβραϊκή

(Zentral) (Süd) (Jung)

ή litwakisch)	(Ουκρανία)
(Λευκορωσία, Ρωσία)	(Πολωνία)
Πολύ συγγενής της δυτικό - εβραϊκής και της γερμανικής ιδίως στο φωνητικό σύστημα (προπαντός στα φωνήεντα). Βαλτική επίδραση.	Ισχυρή σλαβική γλωσσική επίδραση.

Η βόρεια ή λιθουανο - εβραϊκή παραλλαγή είναι η βάση της παγιωμένης υπερδιαλεκτικής yiddisch.

Μία μεταβατική ζώνη χώριζε τις δύο μεγάλες υποδιαίρεσεις της γλώσσας: κατέβαινε από τις ακτές της Βαλτικής μέχρι τα βόρεια του Βελιγραδίου και περιέκλειε τις πολωνικές πόλεις Βρότσουαφ (Wroclaw, γερμανικά Μπρεσλάου, Breslau) και Κρακοβία, καθώς και την ουγγρική πόλη Ντέμπρεσεν (ουγγρικά Debreszen).

Οι κυριότερες πόλεις των οποίων οι Εβραίοι κάτοικοι μιλούσαν το δυτικό - εβραϊκό ιδίωμα είναι: Παρίσι, Άμστερνταμ, Βρυξέλλες, Βέρνη, Φραγκφούρτη, Βερολίνο, Βιέννη, Βενετία, Μιλάνο, Βουδαπέστη, Μπρνό και Μπρατισλάβα. Τα μεγαλύτερα κέντρα της βόρειας ή λιθουανο-εβραϊκής είναι οι πόλεις: Ρίγα, Βίλνα, Μίνσκ, Βιτέμπσκ και Σμολένσκ, της κεντρικής εβραιογερμανικής η Βαρσοβία, το Λούμπλιν και το Λβώφ, της νότιας το Κίεβο, το Χάρκοβο, το Κισίνεφ και η Οδησσός.

Πριν από τον Β' παγκόσμιο πόλεμο τα δύο τρίτα των Εβραίων του κόσμου (έξι και κατ' άλλους δέκα ή και δώδεκα εκατομμύρια άτομα, που το μεγαλύτερο ποσοστό τους ζούσε στην Πολωνία) μιλούσαν ή κατανοούσαν απλώς τα εβραίο - γερμανικά. Σήμερα η γλώσσα αυτή χρησιμοποιείται μόνο σαν γλώσσα της συνομιλίας μέσα στις εβραϊκές κοινότητες, ενώ στις άλλες εκδηλώσεις της ζωής οι Εβραίοι της διασποράς χρησιμοποιούν τη γλώσσα της χώρας όπου διαβιούν.

Οι Εβραίοι της κέντρο - ανατολικής Ευρώπης λέγονται Ασκενατόν, που σημαίνει εβραϊκά Γερμανοί. Προερχόμενοι από τον γαλλο-ρωμαϊκό χώρο πέρασαν τον Ρήνο και εγκαταστάθηκαν στις γερμανόφωνες περιοχές ήδη από τα χρόνια του Καρόλου του Μεγάλου (Καρλομάγνου), φθάνοντας μέχρι τον Έλβα και τον Μολδάβα. Μέχρι τον 15ο αιώνα είχαν επεκταθεί και στη βόρειο - ιταλική επαρχία της Λομβαρδίας. Οι πρώτες τους εγκαταστάσεις, μετά την αναχώρησή τους από τη βόρειο Γαλλία, ήταν κυρίως στις εμπορικές πόλεις της Γερμανίας και της Πολωνίας.

Κατά τους γλωσσολόγους η yiddisch, η οποία σημειωτέον γράφεται με τα εβραϊκά γράμματα, είναι μία μικτή γλώσσα, όπως η μαλτέζικη, με λεξιλογικά στοιχεία διαφόρου

προελεύσεως και με εβραϊκές εκφράσεις που έχουν ντυθεί με τη γερμανική γραμματική. Το σύνολο αυτό είναι πολύ δυσκατάληπτο από ένα γερμανικό αφτί, ενώ η ανάγνωση της yiddisch είναι ανέφικτη από κάποιον που δεν ξέρει την εβραϊκή γραφή. Άλλοι γλωσσολόγοι θεωρούν τη yiddisch σαν μία γλώσσα με ίχνη κρεολοποιήσεως, επειδή έχει απλουστευμένη μορφολογία σε σχέση με τη γερμανική γλώσσα και ετερογενές λεξιλόγιο. Γενικά τα γερμανό - εβραϊκά είναι το «γερμανικό» αντίστοιχο της ισπανό - ιουδαϊκής.

Οι ομάδες Εβραίων που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της μέσης ροής του Ρήνου έμαθαν μία γερμανική διάλεκτο και την εμπλούτισαν με αρκετά εβραϊκά γλωσσικά στοιχεία. Δημιούργησαν έτσι μία εμπορική γερμανό - εβραϊκή γλώσσα με βάση την κεντρική και τη μέση άνω - γερμανική. Το ιδίωμα αυτό αναπτύχθηκε ανεξάρτητα από τις γύρω γερμανικές διαλέκτους κατά τον 12ο με 13ο αιώνα λόγω της κοινωνικής και πολιτιστικής απομονώσεως των Εβραίων. Γύρω στον 14ο αιώνα οι φορείς του το διέδωσαν στην κεντρική και την ανατολική Ευρώπη, όπου δέχθηκε συμπληρωματικά σλαβικά λεξιλογικά δάνεια (λευκορωσικά, πολωνικά, ρωσικά, ουκρανικά).

Τα εβραίο - γερμανικά διαμορφώθηκαν τελικά σαν μία γερμανική διάλεκτος με λεξιλόγιο κατά 80% γερμανικό, 10% εβραϊκό¹⁵ και 10% σλαβικό¹⁶. Διατήρησαν γενικά, πιο πιστά από όσο η νεώτερη γερμανική, το φωνητικό σύστημα της μεσαιωνικής γερμανικής, από την οποία και προέρχονται, κυρίως ως προς τα φωνήεντα, και απέκτησαν σχετική ενότητα από τον 16ο αιώνα και μετά. Οι σλαβικές γλώσσες άσκησαν πολύ μικρή επίδραση στη φωνολογία των εβραίο - γερμανικών.

Η πρώτη χρονολογημένη γραπτή μαρτυρία της έβραιο - γερμανικής είναι δύο στίχοι σ' ένα χειρόγραφο της γερμανικής πόλεως Βόρμς (Worms) που ανάγεται στα έτη 1272 -1273. Από τον 14ο αιώνα και έξης τα κείμενα είναι αφθονότερα. Η αρχαία εβραϊκή ήταν για τους Εβραίους της διασποράς η Ιερή γλώσσα της παιδείας και της εκπαίδευσεως και η πάγια μορφή της γραπτής τους γλώσσας. Έτσι, κατά τον 14ο με 15ο αιώνα η έβραιο - γερμανική δέχθηκε έντονη επίδραση της αρχαίας εβραϊκής, γλώσσας που στη συνέχεια, απετέλεσε διαρκή πηγή εμπλουτισμού του εβραιογερμανικού ιδιώματος.

Η ιστορία της έβραιο - γερμανικής γλώσσας και λογοτεχνίας περιλαμβάνει τρεις περιόδους: την αρχαία (12ος αιώνας - 1500), τη μέση (1500 -1750) και τη νεότερη (από το 1750 έως σήμερα). Γλώσσα της λογοτεχνίας έγινε η έβραιο - γερμανική από τον 16ο αιώνα και γρήγορα έφθασε σε σημείο που να μπορεί να συγκριθεί ποιοτικά και ποσοτικά με την γραπτή λογοτεχνική παραγωγή των μεγάλων ευρωπαϊκών γλωσσών πολιτισμού. Αρχικά γραφόταν σ' αυτήν κείμενα θρησκευτικά και διδακτικά και αργότερα πραγματική λογοτεχνία και (Ιδίωςκατάταμέσατου 19ου αιώνα) εφημερίδες¹⁷.

Η εβραίο - γερμανική έχει πέντε φωνήεντα, είκοσι σύμφωνα και ένα ημίφωνο (το [j]). Ο τόνος πέφτει στην πρώτη συλλαβή των λέξεων (ιδίως στην διάλεκτο που μιλιέται σε ρωσικά εδάφη).

Χαρακτηριστικό είναι το φαινόμενο της τροπής του φωνήεντος a σε o, *zagt* αντί *sagt*, *vos* αντί *was* = τί; *oyf* αντί *auf*, *hobn* αντί *haben* = έχω, *Yisroel* = Israel, Ισραήλ, *Dovid* = David, *Sota* = η Σάρα, *froy* αντί *Frau* = γυναίκα, *tson* αντί *Zahn* = δόντι, *hoys* αντί *Haus* = σπίτι, *kort* = παιγνίοχαρτο (κάρτα), αλλά *karte* = γεωγραφικός χάρτης. Στο *karte*, όπως και στο *sprach*, γλώσσα, δεν έχουμε τροπή a > o γιατί είναι πρόσφατα δάνεια. Στους φθόγγους [ae, o, y] της γερμανικής αντιστοιχούν οι [ej, ej, i] στα εβραίο - γερμανικά, *tseyn* < γερμανικά *Zähne*, δόντια, *feygl* < γερμανικά *Vögel*, πουλιά, *bikher* < γερμανικά *Bücher*, βιβλία. Στις εβραϊκής προελεύσεως λέξεις ο τόνος διατηρείται στη συλλαβή που τονίζεται στην εβραϊκή γλώσσα. Στα εβραίο - γερμανικά που μιλιούνται στη Ρουμανία και στην Ουκρανία παρατηρούνται φωνολογικές καινοτομίες κοινές με τη ρουμανική, την ουκρανική και τη βουλγαρική γλώσσα.

Η εβραίο - γερμανική γράφεται, όπως είπαμε, με το εβραϊκό άλφαβητο, δηλώνει όμως πάντοτε και τα φωνήεντα. Η φορά της γραφής είναι από τα δεξιά προς τ' αριστερά. Υπάρχει η τετραγωνική μορφή των χαρακτήρων, που χρησιμοποιείται στα θρησκευτικά κείμενα, και η κυρτή. Η ορθογραφία ενοποιήθηκε κατά τον 19ο αιώνα. Μέχρι τον 19ο αιώνα υπήρχαν πολλές ορθογραφικές παραλλαγές, ακόμα και στα τυπωμένα βιβλία. Σήμερα ισχύουν δύο ορθογραφικά συστήματα: το σοβιετικό και το δυτικό - ευρωπαϊκό.

Η εβραίο - γερμανική απομακρύνθηκε από το γερμανικό πρότυπο στη μορφολογία: εγκατέλειψε τη διάκριση ισχυρής και ασθενούς κλίσεως των επιθέτων και προσέλαβε, ιδίως στη Ρωσία, στοιχεία ρηματικού ποιου ενεργείας. Για να έκφραση όμως τις νέες γραμματικές κατηγορίες χρησιμοποιεί προθήματα γερμανικής προελεύσεως. Στα μορφο-συντακτικά φαινόμενα έχει δεχθεί επίδραση της εβραϊκής και της αραμαϊκής, ενώ στη σύνταξη, τη φρασεολογία και τον σχηματισμό των λέξεων (ιδιαίτερα των υποκοριστικών) έχει επηρεαστεί από τη σλαβική. Η σειρά των όρων της προτάσεως είναι: ρήμα - υποκείμενο - αντικείμενο και επίθετο - ουσιαστικό προσδιοριζόμενο. Δεν μεταβάλλεται η θέση των όρων στις υποταγμένες προτάσεις, όπως συμβαίνει στα γερμανικά.

Ο πληθυντικός των ονομάτων σχηματίζεται με την προσθήκη μιας από τις εξής καταλήξεις: -(e)n, -s, ή (σε εβραϊκές λέξεις που λήγουν σε -uth) σε -es, -er, -im (σε λέξεις εβραϊκής- αραμαϊκής προελεύσεως), -lekh (στα περισσότερα υποκοριστικά που στον ενικό λήγουν σε -l). Υπάρχουν και ονόματα που η κατάληξη τους μένει αμετάβλητη στον

πληθυντικό. Για παράδειγμα: froy -froyen (γυναίκα, -ες), hoyz -hoyzer (σπίτι, -ια), oyg -oygn (μάτι, -ια), lebn - lebns (ζωή - ζωές), bokher - bokherim, meydI - meydelekh (κοπέλα, -ες), nomen-nemen (όνομα, -ατα).

Το οριστικό άρθρο είναι: αρσενικό der, θηλυκό di, ουδέτερο dos. Στον πληθυντικό είναι di και για τα τρία γένη. Το αόριστο άρθρο είναι a , a gutes kind = ένα καλό παιδί.

Με την προσθήκη τελικού -s σχηματίζεται η γενική ενικού και πληθυντικού των ονομάτων, kind, παιδί -kinds, παιδιού -kinder, παιδιά-kindern, παιδιών.

Κλίση ενεστώτα εβραίο - γερμανικών ρημάτων:

έχω	ikh hob	είμαι	ikh bin	δίνω	ikh gib
	du host		du bist		du gist
	er / zi / es hot		er / zi / es iz		er / zi / es git
	mir hobn		mir zaynen		mir gebn
	ir hot		ir zayt		ir git
	zey hobn		zey zaynen		zey gebn

Ο μέλλοντας σχηματίζεται με τη βοήθεια των ρημάτων veln = θέλω και vern = καθίσταμαι. Γενικά οι ρηματικοί σχηματισμοί (χρόνοι, εγκλίσεις) ακολουθούν το τυπικό της γερμανικής γλώσσας.

Μερικές λέξεις και τύποι λέξεων της εβραιογερμανικής:

	εβραίο – γερμανικά	γερμανικά
άντρας	men	Mann
μήλα	epl	Äpfel
στέκομαι	shteyn	stehen
γιατί	far vos	warum?
έχω	hobn	haben
ρωτάει	fragt	fragt
σε εμάς	unz	uns
πουλάω	farkoyfn	verkaufen
άλογο	ferd	Pferd
Εβραία	yidene	Jüdin
ένα	a(n)	ein
δεν	nischt	nicht
και	un	und

ότι, πως	az	dass
γλώσσα	tsung	Zunge
σε εσάς	aykh	euch
διαβάζω	leyenen	lesen
<i>αεροδρόμιο</i>	<i>aerodrom</i>	
αστικός υπόγειος	metro	

11. Υποσημειώσεις

1. Η νεοελληνική γλώσσα με τα τόσα ιταλικά, τουρκικά, γαλλικά και, εσχάτως, αγγλικά δάνεια, πήρε από τα γερμανικά ελάχιστες λέξεις, ίσως όχι παραπάνω από δέκα, παρά τη Βαυαροκρατία επί Όθωνος, παρά τη γερμανική κατοχή του 1941-1945, παρά το μεγάλο αριθμό Ελλήνων εργατών στη Γερμανία στις μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο δεκαετίες (πολλοί από αυτούς επανεγκατεστάθηκαν στην Ελλάδα, αρκετοί με Γερμανίδες συζύγους) και παρά τον σημαντικό αριθμό Ελλήνων επιστημόνων που σπούδασαν ή μετεκπαιδεύτηκαν σε γερμανόγλωσσα (γερμανικά, αυστριακά ή ελβετικά) πανεπιστήμια ή πολυτεχνεία.

2. Σύμφωνα με έρευνα του έτους 2000 στην επαρχία Σλέσβιγκ-Χόλσταϊν της βόρειας Γερμανίας, τα παιδιά ηλικίας 3-6 ετών ξέρουν να μιλούν το Plattdeutsch (δηλαδή την κάτω-γερμανική) κατά ποσοστό 19,2% τα αγόρια και 14,2% τα κορίτσια. Οι άντρες άνω των 65 ετών τη μιλούν κατά ποσοστό 85,4% και οι γυναίκες της ίδιας ηλικίας κατά ποσοστό 80,8%. Σε πανγερμανική κλίμακα, σύμφωνα με απογραφή του έτους 2003, γνωρίζει να μιλάει ιδίωμα η διάλεκτο το 61% των ανδρών και 54% των γυναικών (12% ανδρών και γυναικών δήλωσε ότι γνωρίζει μετρίως τη διάλεκτο). Στη σχέση μεταξύ μεγάλων πόλεων και χωριών τα ποσοστά αυτών που μιλούν την τοπική διάλεκτο είναι: χωριά 76%, μεγάλες πόλεις 43%. Στα χωριά 7% και στις μεγάλες πόλεις 16% του πληθυσμού μιλεί «λίγο» τη διάλεκτο. Το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών που δήλωσαν ότι γνωρίζουν να μιλούν διαλεκτικά σημειώθηκε στη Βαυαρία (71% καλά + 10% λίγο) και το χαμηλότερο στις περιοχές της βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας (46% καλά + 14% λίγο).

3. Η δημοτικότητα των διαλέκτων, κατά την έρευνα του έτους 1966, έχει ως εξής: Λειψία 2%, δυτ. Βερολίνο 13%, Φραγκφούρτη 8%, Στουτγάρδη 9%, Μόναχο 15%, Κολονία 16%, Αμβούργο 18%, Βιέννη 19%.

4. Με τον όρο Γερμανία νοούμε τη χώρα στα κρατικά της όρια του 1939. Είναι άξιο να υπογραμμιστεί ότι τα δυτικά όρια του γερμανόφωνου χώρου παραμένουν σταθερά στο βόρειο τμήμα τους μέχρι τον 17ο αιώνα και στο νότιο μέχρι σήμερα, τα ανατολικά αντιθέτως ήταν πάντοτε κυμαινόμενα μέχρι το 1918 και μέχρι το 1945.

5. Το παλαιότερο σωζόμενο έργο σε κάτω-γερμανική γλώσσα είναι το ποίημα *Heliand*, πού συνετέθη γύρω στο 830.

6. Από την προ-γερμανική φάση και από τη φάση της παλαιάς πρώιμης γερμανικής δεν έχουμε γραπτά μνημεία. Είναι η προγραμματειακή ιστορία της γερμανικής γλώσσας.

7. Το [kx] είναι φθόγγος πού βρίσκεται στη Βαυαρία, στο βόρειο τμήμα της Ελβετίας και στη διάλεκτο της νότιας Αλσατίας, *Kind*, παιδί, προφορά [kxind].

8. Το ιδίωμα των αρχαίων Γερμανών οι Ρωμαίοι το θεωρούσαν χονδροειδές και βάρβαρο. Ο Ρωμαίος γεωγράφος *Pomponius Mela* (Α' αιώνας μ.Χ.) μαρτυρεί ότι πολύ δύσκολα ρωμαϊκά χείλη μπορούσαν να προφέρουν τα ονόματα πού έδιναν οι Γερμανοί στα βουνά της χώρας τους: *quoque nomina vix est eloqui ore Romano*.

9. Αρχικά παρουσιάστηκε αντίσταση και στη βόρειο γερμανική πεδιάδα, την περιοχή δηλαδή της κάτω-γερμανικής, γιατί εκεί είχε διαμορφωθεί παλαιότερα και γραπτή γλωσσική μορφή. Η αντίσταση αυτή κάμφθηκε γρήγορα επειδή οι κάτοικοι της περιοχής καταλάβαιναν εύκολα το ιδίωμα του Λουθήρου. Η τελευταία μετάφραση της Βίβλου του Λουθήρου στα κάτω-γερμανικά έγινε το 1621.

10. Οι δύο αυτές παραλλαγές ονομάζονται διεθνώς με τους αντίστοιχους γερμανικούς όρους *ich-Laut* (= ο φθόγγος του *ich*) το [c] και *ach-Laut* (=φθόγγος του *ach*) το [χ].

11. Οι γραμματικές της γερμανικής γλώσσας μιλούν συνήθως για «ισχυρό», «ασθενή» και «μικτό» τύπο κλίσεως των επιθέτων, ανάλογα με την παρουσία ή μη προσδιοριστικών μπροστά από αυτά.

12. Το *man* είναι μία αόριστη αντωνυμία που σημαίνει «κάποιος, κανείς, τις», αντίστοιχη του γαλλικού αοριστολογικού *on*. Κλίνεται, αλλά με τύπους του *ein* στις πτώσεις πλην της ονομαστικής. Τη φράση *man spricht deutsch* (αντίστοιχη στα γαλλικά: *on parle allemand*) μπορούμε να την αποδώσουμε «κάποιος εδώ μιλάει γερμανικά», «μιλάνε γερμανικά (εδώ)».

13. Το *können* σημαίνει μπορώ, δηλαδή έχω την ικανότητα, το *dürfen* σημαίνει μπορώ με την έννοια έχω την άδεια, μου επιτρέπεται.

14. Το *mögen* με την σημασία «μπορώ» είναι μία ασθενέστερη μορφή του *können*. Πολλές φορές σημαίνει και «θέλω».

15. Τα εβραϊκά λεξιλογικά στοιχεία αναφέρονται στον θρησκευτικό και τον εμπορικό τομέα, είναι όροι συγγενείας, ιδιοτήτων, διαιρέσεων του χρόνου, κύρια ονόματα ανθρώπων, αλλά και επίθετα, ρήματα, μόρια και επιρρήματα.

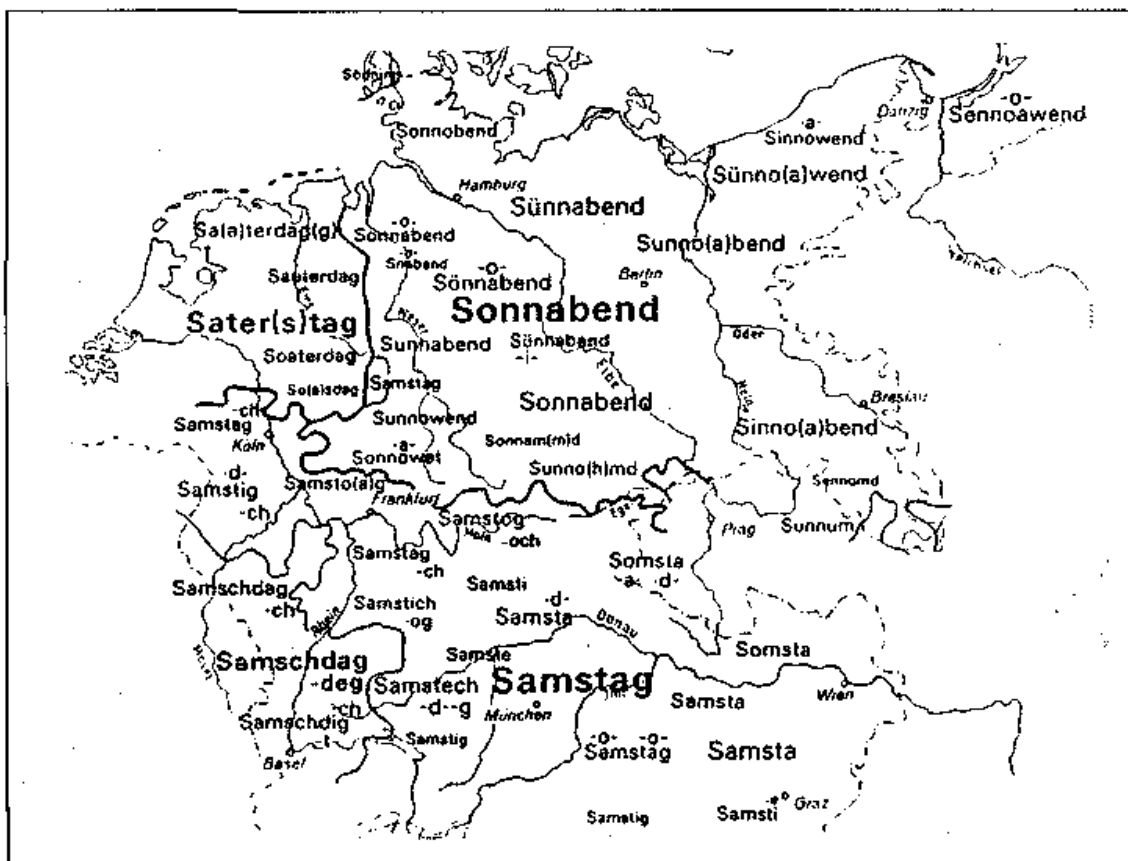
16. Τα σλαβικά δάνεια είναι ονόματα επαγγελμάτων, εργαλείων, ποτών, μερικά ονόματα φυτών και ζώων, νομικοί, διοικητικοί και μετεωρολογικοί όροι, επίθετα και ρήματα.

17. Η εβραίο - γερμανική έγινε γραπτή γλώσσα από την ανάγκη να γίνουν προσιτά στις γυναίκες ορισμένα ιερά κείμενα. Οι γυναίκες δεν γνώριζαν την αρχαία εβραϊκή.

12. Βιβλιογραφικές αναφορές

- Νικ. Γ. Κοντοσοπούλου (1998). Γλώσσες και Διάλεκτοι της Ευρώπης (τόμος Β'). Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη
- <http://el.wikipedia.org>
- <http://www.dialekt.ch/english.htm>
- <http://www6.dw-world.de/de/1122.php>
- <http://www.hoeckmann.de/karten/>
- www.destatis.de

13. Χάρτες

ΧΑΡΤΗΣ 1. Η λέξη Σάββατο στον γερμανόφωνο χώρο

ΧΑΡΤΗΣ 2. Διαλεκτικός χάρτης του γερμανόφωνου κόσμου.

Νότιο όριο της κάτω γερμανικής

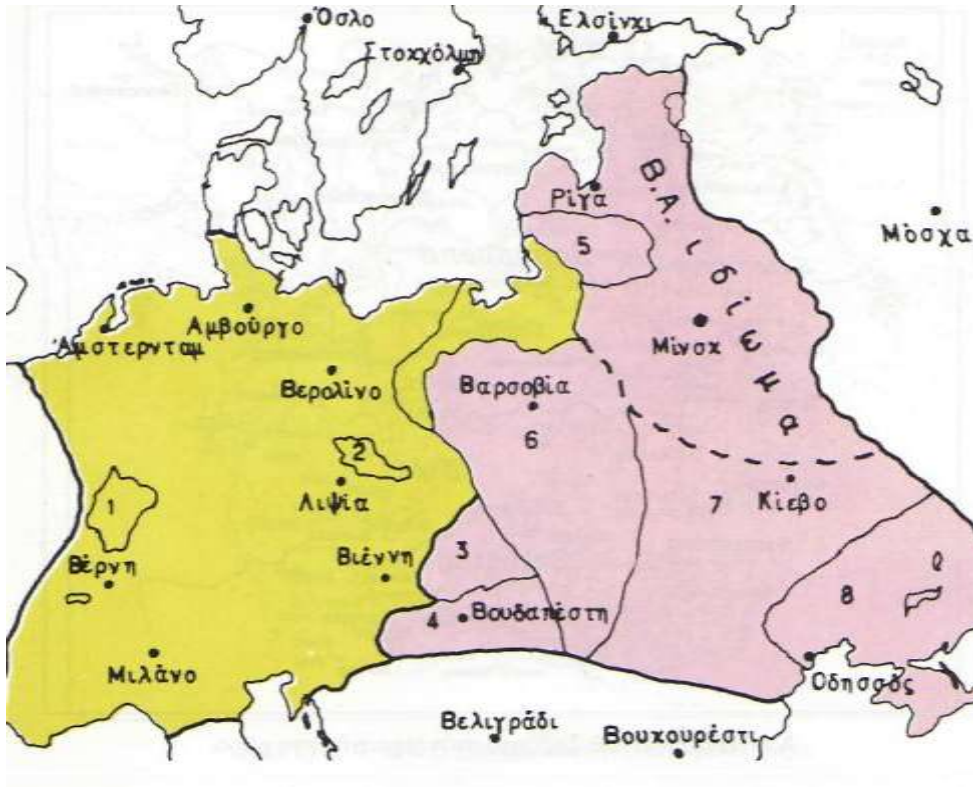
Νότιο όριο της μέσης γερμανικής και βόρειο της άνω-γερμανικής

■ Κασουβική διάλεκτος

■ Φρισική γλώσσα

■ Λουσατική γλώσσα

1. Λουξεμβουργινή διάλεκτος	6. Άνω αλαμανική
2. Μοζελάνικη διάλεκτος	7. Ανατολική φραγκική
3. Αλσατική διάλεκτος	8. Κάτω φραγκική
4. Κάτω αλαμανική	9. Δυτική φραγκική
5. Σουηβική διάλεκτος	10. Βαυαρο-αυστριακή

ΧΑΡΤΗΣ 3. Η εβραίο-γερμανική και οι τοπικές παραλλαγές της στην κεντρική Ευρώπη.

- Δυτική εβραίο-γερμανική
- 1. Αλσατο-εβραϊκά
- 2. Εβραϊκά των Σουδητών
- 3. Δυτικο-σλοβακικά
- 4. Ουγγρο-εβραϊκά

- Ανατολική εβραίο-γερμανική
- 5. Κουρλανδο-εβραϊκά
- 6. Πολωνο-εβραϊκά
- 7. Ουκρανο-εβραϊκά
- 8. Νέο-εβραϊκά